

รูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.สันชัย อินทพิชัย

รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนากิจการมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

นักศึกษามหาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๗

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๗-๒๕๕๘

บทคัดย่อ

เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.สันชัย อินทพิชัย หลักสูตร วปอ.รุ่นที่ ๕๗

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร งานวิจัย และสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอาชีวศึกษาจำนวน ๖ ท่าน นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเหตุผลสรุปเป็นรูปแบบการพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผลการวิจัยพบว่ารัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมการดำเนินการจัดการการศึกษาอย่างจริงจังต่อเนื่อง และมีทิศทางเป้าหมายเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างชัดเจน กระบวนการคัดสรรคนที่เข้ามาศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษาต้องพิจารณาทั้งด้านความถนัดทางช่าง เจตคติ และความรู้ทฤษฎีพื้นฐานที่จำเป็น กระบวนการผลิตต้องมีสถานที่ ครุภัณฑ์การฝึกที่เพียงพอ และสอดคล้องกับการใช้งานของสถานประกอบการโดยใช้ระบบทวิภาคี และจะต้องให้ความรู้ด้านการจัดการศึกษาแก่สถานประกอบการโดยการสร้างครูฝึกที่มีใบประกอบวิชาชีพในสถานประกอบการ โดยรัฐบาลต้องกำหนดนโยบายความร่วมมือที่ชัดเจนให้ทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน และมีกฎหมายรองรับที่เหมาะสม การกำหนดเส้นทางอาชีพที่ทำให้ผู้ทำงานสามารถพัฒนาตนเอง และมีการรับรองโดยใช้คุณวุฒิวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับกันทุกภาคส่วน และเป็นสากล

ส่วนด้านบุคลากรสายวิชาการ ต้องยกระดับเป็นอาชีพขั้นสูงโดยมีสมาคมอาชีพที่เกี่ยวข้องรับรอง มีผลตอบแทนที่เหมาะสมกับการเป็นอาชีพขั้นสูง และเป็นไปตามความต้องการของการพัฒนาประเทศ อีกทั้งมีแนวทางการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องจากการฝึกอบรมภาคทฤษฎี และร่วมฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ การปรับวิทยฐานะต้องสามารถใช้สิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรมแทนผลงานที่เน้นเชิงทฤษฎีเท่านั้น และต้องสามารถใช้คุณวุฒิวิชาชีพรองรับการพัฒนาตนได้อย่างต่อเนื่องเช่นกัน

คำนำ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนในหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๗-๒๕๕๘ ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาทุกคนได้วิจัยในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งชาติในด้านต่างๆ คือ ยุทธศาสตร์ การเมือง การเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้กระบวนการวิจัยในการค้นคว้า วิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ เป็นที่น่าเชื่อถือในการนำไปใช้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเป็นแนวทางการพัฒนาในอนาคต การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นการวิจัยที่อยู่ในลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยา ที่พบปัญหาการขาดแคลนผู้ที่จบการศึกษาด้านอาชีวศึกษาทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ ส่งผลให้ความสามารถการแข่งขันของประเทศลดลงอย่างต่อเนื่อง กอปรกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะทำให้ประสบปัญหาเพิ่มขึ้นอย่างรุนแรง ดังนั้นการวิจัยนี้จะสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านอาชีวศึกษาให้มีความพร้อม และมีความสามารถการแข่งขันอย่างยั่งยืน ส่งผลให้การพัฒนาประเทศมีเสถียรภาพเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนตลอดไป

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สันชัย อินทพิชัย)
นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ.รุ่นที่ ๕๗
ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้าที่
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๓
คำจำกัดความ	๓
บทที่ ๒ ทฤษฎีและแนวคิดการจัดการด้านอาชีวศึกษา	๔
แนวคิดการจัดการศึกษาอาชีพ	๔
การปฏิรูปการศึกษาไทย	๘
ความคิดเห็นการปฏิรูประบบการศึกษา	๑๙
ปฏิรูประบบทดสอบ	๒๒
ระบบประเมินโรงเรียนที่ควรจะเป็น	๒๔
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	๒๕
สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) หรือ สคช.	๒๗
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๐
แนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพสู่ประชาคมอาเซียน	๓๓
สรุปเอกสารและงานวิจัยเพื่อเข้าสู่ปัญหาการวิจัย	๓๙
บทที่ ๓ การดำเนินการวิจัย	๔๑
การออกแบบกรอบแนวคิดและกระบวนการวิจัย	๔๑
การสัมภาษณ์เชิงลึก	๔๓
ประเด็นข้อคำถาม	๔๔
สรุปผลการวิจัยและเสนอรูปแบบการพัฒนา	๔๖

สารบัญ (ต่อ)

	หน้าที่
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๔๗
ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษา	๔๗
สรุปรูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	๕๓
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย	๕๗
สรุปผลการวิจัย	๕๗
ข้อเสนอแนะ	๕๘
บรรณานุกรม	๖๐
ภาคผนวก	๖๒
ผนวก ก แบบประเมินความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการทั่วไป	๖๓
ผนวก ข เอกสารสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	๖๕
ประวัติย่อผู้วิจัย	๖๖

สารบัญตาราง

หน้าที่

ตารางที่

๒-๑ ระดับคุณวุฒิวิชาชีพ

๒๙

๔-๑ แสดงผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านแนวทางการบริหารจัดการ ๔๙

สารบัญญภาพ

แผนภาพที่	หน้าที
๒-๑ กระบวนการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต	๒๑
๒-๒ การประเมินครูเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ	๒๒
๒-๓ การประเมินครูเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ	๒๓
๒-๔ กระบวนการจัดทำมาตรฐานอาชีพ	๒๘
3-1 กรอบแนวคิดการวิจัย	42
3-2 กระบวนการวิจัย	43
4-1 พิมพ์เขียวการพัฒนาระบบอาชีพศึกษาอย่างยั่งยืน	55
๔-๒ รูปแบบการเทียบโอน และการประเมินการศึกษาของไทย	๕๖

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่ประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนฐานอำนาจทางกายภาพสู่ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ และกำลังก้าวสู่ฐานอำนาจทางความรู้ จำเป็นต้องเร่งเตรียมความพร้อมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีความรู้ความสามารถเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นอกจากนี้การดำเนินการเพื่อรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประเทศไทยจะต้องเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เพื่อก้าวเข้าสู่การรวมกลุ่มดังกล่าว ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ขยายการลงทุนด้านการวิจัยพื้นฐานและวิทยาศาสตร์ รวมทั้งการศึกษาด้านเทคนิควิชาชีพ เทคโนโลยีและสารสนเทศ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการศึกษาและยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศและสร้างเศรษฐกิจและสังคมที่มั่นคงในอนาคต จึงต้องผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานในระดับกลาง เพื่อรองรับผู้เรียนที่เข้ามาศึกษาจากต่างประเทศ ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษากับประชาคมโลกและองค์กรระหว่างประเทศทั้งระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ เพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรของประเทศ และภูมิภาคให้มีศักยภาพการแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพของครู-อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่การขับเคลื่อนการศึกษาของประเทศให้เป็นที่ยอมรับ และเป็นประเทศชั้นนำทางการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง อีกทั้งการที่ประเทศไทยจะก้าวสู่ประชาคมอาเซียนจะเกิดการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากส่งผลให้เกิดความต้องการบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษาเข้าไปปฏิบัติงาน ขับเคลื่อนการทำงานของอุตสาหกรรมดังกล่าวอย่างเป็นสากล

สถานการณ์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เฉลี่ยปีละเกือบ ๓ แสนคน ในขณะที่มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา (ปวช. และ ปวส.) เฉลี่ยปีละเกือบ ๔ แสนคน แต่กลับพบว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาดังกล่าวเข้าสู่ตลาดแรงงานน้อยมาก เนื่องจากต้องการเรียนต่อระดับปริญญาตรีเพื่อให้ได้รับเงินเดือนที่สูงขึ้น ในขณะที่สภาพการจ้างงานจริงของสถานประกอบการมีความต้องการแรงงานระดับกลางคือผู้จบการศึกษาระดับ ปวช. และ ปวส. เป็นจำนวนมากส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพส่งผลต่อการจ้างงานต่ำกว่าวุฒิ ซึ่งจากผลการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสถานการศึกษา (๒๕๕๔: ๖-๗) ได้สรุปสถานการณ์ด้านกำลังคนในภาพรวมของประเทศในช่วง ๕-๖ ปี ที่ผ่านมาและแนวโน้มในอนาคตพบว่า โครงสร้างการจ้างงานของ

ประเทศไทยยังคงต้องพึ่งพาแรงงานระดับล่างต้องการใช้กำลังคนระดับสูงเพียงประมาณร้อยละ ๑๐ แต่ต้องการใช้กำลังคนในระดับกลางและระดับล่างถึงประมาณร้อยละ ๙๐ กลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ มีความต้องการคนระดับกลาง โดยเฉพาะผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในสัดส่วนมากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญา จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีเข้าสู่ตลาดแรงงานมากที่สุด และประสบปัญหาอุปสรรคส่วนเกินหรือมีสัดส่วนการว่างงานสูงกว่าแรงงานในระดับการศึกษาอื่นๆ รวมทั้งมีอัตราการจ้างงานในระดับต่ำกว่าวุฒิหรือทำงานในสาขาที่ไม่ได้เรียนจบมาโดยตรง

นอกจากนั้นสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชนจำนวนมาก ยังประสบปัญหาด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาเช่น ขาดแคลนครูบางสาขา และบางสาขามีเกินความต้องการ คุณภาพครูที่สอนในสาขาช่างอุตสาหกรรมไม่สอดคล้องกับภาระกิจการสอนและมีอัตราการเข้าออกของครูอัตราจ้างรายปีที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีค่อนข้างสูงส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เป็นผลให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ในวิชาชีพต่ำกว่ามาตรฐาน

ปัญหาด้านการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ด้านค่านิยมทั้งของนักเรียนเองและผู้ปกครอง ไม่ให้ความนิยมเหมือนกับในอดีต เนื่องจากค่านึงถึงปัญหาหลายด้านเช่น เมื่อจบแล้วแม้ว่าจะหางานได้ง่าย แต่คิดว่าไม่สามารถเจริญเติบโตในหน้าที่การงานได้เหมือนการจบปริญญา อัตราค่าจ้างงานที่ต่ำกว่าและประเด็นที่พบเห็นในปัจจุบันคือการทะเลาะวิวาทของนักศึกษาด้านอาชีวศึกษา จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ค่านิยมการศึกษาด้านนี้ลดลงอย่างมาก ส่งผลให้นักเรียนที่มีผลการเรียนดีไม่เข้ามาศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา

จากประเด็นปัญหาสาเหตุดังกล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่าบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษานั้นมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้นถ้าปล่อยทิ้งปัญหาเหล่านี้ไว้ประเทศจะอ่อนแอลงมาก และมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคม การแข่งขันในระดับอาเซียนและระดับโลกต่อไป ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ส่งผลเสียต่อประเทศชาติอย่างมหาศาล จึงมีแนวคิดที่จะทำวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อใช้เป็นแนวนโยบายการพัฒนาคนในระดับอาชีวศึกษา เพื่อความเข้มแข็ง มั่นคง และพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาท พันธกิจ สถานภาพการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาของประเทศ
๒. เพื่อศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ที่จะสามารถบูรณาการเพื่อการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษา
๓. เพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีขอบเขตการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. รูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษา เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จะมุ่งเน้นองค์ประกอบความเชื่อมโยงที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษา

๒. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้บริหารด้านอาชีวศึกษา หัวหน้าส่วนงาน ผู้ประกอบการที่มีผลกระทบต่อเชื่อมโยงการพัฒนาอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร งานวิจัย และสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีวศึกษาแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเหตุผล โดยมีการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้ ขั้นตอนแรกได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้บริหารทางด้านอาชีวศึกษา หัวหน้าส่วนงานที่มีส่วนเชื่อมโยงที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบอาชีวศึกษา และผู้ประกอบการ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึก บันทึกเสียง และภาพ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุผล สรุปเป็นรูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบบทบาท พันธกิจ สถานการณ์ดำเนินการ ปัญหาอุปสรรคของการจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา
๒. ทำให้ทราบองค์ประกอบต่างๆ ที่สามารถบูรณาการการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษา
๓. ได้รู้รูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

คำจำกัดความ

การอาชีวศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาในระดับ ปวช. ปวส. และหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

ประชาคมอาเซียน หมายถึง ประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบไปด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา

บทที่ ๒

ทฤษฎีและแนวคิดการจัดการด้านอาชีวศึกษา

การศึกษาถือเป็นตัวชี้วัดหลักตัวหนึ่งในการพิจารณาขีดความสามารถการแข่งขันในระยะยาว (Long Term Competitiveness) ของทุกประเทศเนื่องจากเป็นเครื่องมือหลักของการพัฒนาประชากรและสังคมให้เติบโตตามเป้าหมายที่แต่ละประเทศกำหนดไว้ ดังนั้นประสิทธิผลของการศึกษาจึงส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสังคม หลายประเทศจึงยกให้การศึกษากลับมาเป็นวาระแห่งชาติโดยการวางแผนระบบการศึกษาให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบองค์รวมได้นั้นย่อมต้องมีความเข้าใจลึกซึ้งในองค์ประกอบอันหลากหลายที่เกี่ยวข้องกัน รวมทั้งต้องสร้างความชัดเจนในการกำหนดบริบทของระบบการศึกษา รวมทั้งวิสัยทัศน์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของการพัฒนาประเทศอีกด้วย นอกจากนี้การศึกษายังจะนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจแล้ว การศึกษาและการเรียนรู้ยังเป็นกลไกหนึ่งในการนำไปสู่การพัฒนาสังคมวัฒนธรรมภายใต้การบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้มีการเติบโตอย่างยั่งยืนตลอดจนสร้างรากฐานทางการเมืองการปกครองของประเทศที่แข็งแกร่งรวมทั้งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้คนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีความสุข (Well-being)

แนวคิดการจัดการศึกษาอาชีพ

แนวคิดการจัดการศึกษาอาชีพเป็นอีกสาขาหนึ่งของการจัดการศึกษาซึ่งได้มีมาตั้งแต่ยุคสมัยที่ประเทศไทยเริ่มมีอาชีพหัตถกรรมมากขึ้นนอกเหนือไปจากอาชีพ กสิกรรม การ อาชีวศึกษาเริ่มอย่างเป็นทางการเมื่อได้รับการบรรจุในโครงการศึกษา พ.ศ. ๒๔๔๑ เป็นการศึกษาพิเศษซึ่งหมายถึงการเรียนวิชาเฉพาะเพื่อให้เกิดความชำนาญ โดยในปี พ.ศ.๒๔๕๒ การจัดการศึกษาได้แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ โรงเรียนสามัญศึกษา สอนวิชาสามัญ และโรงเรียนวิสามัญศึกษาสอนวิชาเพื่อออกไปประกอบอาชีพ เช่น แพทย์ ผดุงครรภ์ ภาษาอังกฤษ พาณิชยการ ครู เป็นต้น ในปี พ.ศ.๒๔๕๓ ได้จัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาแห่งแรก คือ โรงเรียนพาณิชยการที่วัดมหาพฤฒาราม และวัดราชบูรณะ ปี พ.ศ. ๒๔๕๖ จัดตั้งโรงเรียนเพาะช่างและปี พ.ศ.๒๔๖๐ จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้มีผลต่อการกำหนดการศึกษาอาชีพให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้กำหนดว่าวิสามัญศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาชีพซึ่งจัดให้เหมาะสมกับภูมิประเทศ เช่น กสิกรรม หัตถกรรม และพาณิชยการ เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมต่าง ๆ และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๔๗๙ ได้ปรากฏคำว่า "อาชีวศึกษา" เป็นครั้งแรกในระบบการศึกษาของประเทศไทย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือ อาชีวศึกษา ชั้นต้น กลาง และสูง รับนักเรียนจากโรงเรียนสามัญศึกษาของทุกระดับประโยค

ปัจจุบันหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) โดยมีหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ โดยมีสถานศึกษาในสังกัด สอศ. มีจำนวนทั้งหมด ๔๒๑ แห่ง มีนักศึกษารวมทั้งสิ้น ๖๕๔,๐๘๓ คน (อ้างอิงจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๗) และมีภารกิจและนโยบายการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๙ คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังนี้

๑. ด้านการเพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพ กำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานโดย
  - ๑.๑ รักษาเป้าหมายผู้เรียนในระดับ ปวช. การเพิ่มปริมาณผู้เรียนในระดับ ปวส.
  - ๑.๒ ลดปัญหาการออกกลางคัน โดยวางเป้าหมายให้ลดลงร้อยละ ๕ ด้วยการป้องกัน/ดูแลรายบุคคล การวิจัยพัฒนา แก้ปัญหารายวิทยาลัย/รายสาขาวิชา การวิเคราะห์แก้ปัญหาเชิงระบบ กลุ่มเป้าหมายใน ๕๐ วิทยาลัยที่มีปัญหาการออกกลางคันสูง
  - ๑.๓ จัดการเรียนการสอนในระดับพื้นที่และภาพรวมตามความต้องการในแต่ละสาขา
  - ๑.๔ เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าเรียนสายอาชีพด้วยระบบโควตา
  - ๑.๕ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผู้มีส่วนสำคัญต่อการเลือกเรียนอาชีวศึกษาในเชิงรุก ซึ่งได้แก่ นักเรียน และผู้ปกครอง
๒. ด้านการขยายโอกาสในการเรียนอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพโดย
  - ๒.๑ จัดอาชีวศึกษาครอบคลุมทุกพื้นที่ สาขาอาชีพ การขยายกลุ่มเป้าหมาย
  - ๒.๒ จัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาในรูปแบบกลุ่มจังหวัด ๑๘ กลุ่มจังหวัดและกรุงเทพมหานคร รวม ๑๙ สถาบัน และสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร ภาคละ ๑ แห่ง จำนวน ๔ แห่ง
  - ๒.๓ จัดตั้งสถานศึกษาอาชีวะอำเภอในกลุ่มอำเภอชั้นหนึ่ง
  - ๒.๔ ส่งเสริมการจัดอาชีวะชายแดนใต้สู่สันติสุข ศูนย์ฝึกอบรมอาชีวะ อาชีวะสองระบบ และการจัดหลักสูตรอาชีวะท้องถิ่น และสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส
  - ๒.๕ มุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานสาขาที่เป็นนโยบายรัฐบาล และการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ โดยการจัดอาชีวศึกษาเฉพาะทาง อาทิ ปีโตรเคมี การสร้างเขตรุ่นใหม่ คริวไทยสู่ครัวโลก พลังงานทดแทน โลจิสติกส์/รถไฟความเร็วสูง อัญมณี ยานยนต์ ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ ท่องเที่ยว/โรงแรม ฯลฯ
  - ๒.๖ ขยายกลุ่มเป้าหมายอาชีวะในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาชีวะเพื่อคนพิการ อาชีวะวัยแรงงาน อาชีวะสูงวัย อาชีวะเพื่อสตรี อบรมระยะสั้น/ตลาดนัดอาชีพ ศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน เทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เพื่อต่อยอดและพัฒนาทักษะทั้ง Upgrade Skills และ Re Skills ร่วมจัดอาชีวศึกษาในสถานพินิจ เรือนจำ ค่าอาหาร และ อปท. ฯลฯ
  - ๒.๗ สนับสนุนให้หน่วยงาน/องค์กร ร่วมจัดอาชีวศึกษาซึ่งได้แก่ สถานประกอบการ อปท. และภาคเอกชนจากสาขาอาชีพต่างๆ ฯลฯ

๒.๘ จัดอาชีวะทางเลือก อาชีวะทายาท วิทยาลัยอาชีวศึกษาฐานวิทยาศาสตร์ อาชีวะอินเตอร์ และอาชีวะเทียบโอนประสบการณ์

๒.๙ เพิ่มช่องทางการเรียนอาชีวศึกษาด้วย อาชีวะทางไกล และเครือข่ายวิทยุเพื่อ การศึกษาและพัฒนาอาชีพ (R-radio network)

๓. ยกระดับคุณภาพการจัดอาชีวศึกษา

๓.๑ ระดับสถานศึกษา และระดับห้องเรียน ส่งเสริมคุณภาพและสร้างความ เข้มแข็งการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดอาชีวศึกษาโดย

๓.๑.๑ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Constructionism, Project Based Learning Authentic Assessment, การเพิ่มพูนทักษะประสบการณ์จากการเรียนในสถานที่ จริง/สถานการณ์จริง อาทิ Fix It Center และกรณีภัยพิบัติ

๓.๑.๒ พัฒนาระบบนิเทศ การจัดการความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์จาก ครูรุ่นพี่สู่ครูรุ่นใหม่ (นิเทศภายใน) และการนิเทศทางไกล

๓.๑.๓ สร้างความเข้มแข็งการประกันคุณภาพภายใน สนับสนุนให้ทุกวิทยาลัย ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกระดับดีมาก และเตรียมพร้อมรับการประเมินระดับสากล

๓.๑.๔ ยกระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้เป็นตามวัตถุประสงค์ของ การจัดตั้ง ตามความต้องการของพื้นที่ และการให้บริการกลุ่มเป้าหมายพิเศษ อาทิ คนพิการ ้วย ทำงาน สูงวัย สตรี ฯลฯ

๓.๑.๕ ใช้ ICT เพื่อการเรียนการสอน สนับสนุนความพร้อมด้าน Hardware สื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมการประกวดสื่อ/สื่อออนไลน์ และจัดตั้งวิทยาลัยต้นแบบการใช้ ICT เพื่อ การเรียนการสอน

๓.๑.๖ พัฒนาครู สร้างเครือข่ายครู Social Media และ Network สนับสนุน ให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ

๓.๑.๗ จัดหาสื่อ/หนังสือ วัสดุฝึก อุปกรณ์การเรียนการสอน ที่ทันสมัยและ เพียงพอ

๓.๒ ระดับผู้เรียน ยกระดับความสามารถของผู้เรียนเพื่อให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษา มี ขีดความสามารถแข่งขันทั้งสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะการทำงานตาม ตำแหน่งหน้าที่ (Function Competency) โดยใช้ V-NET การประเมินด้านมาตรฐานวิชาชีพ และ การประเมินระดับห้องเรียน สร้างเสริมทักษะอาชีพในอนาคตด้วยกิจกรรมองค์การวิชาชีพ ปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม วิถีประชาธิปไตย ความมีวินัย เสริมสร้างทักษะชีวิต ความสามารถด้านนวัตกรรม/ สิ่งประดิษฐ์ การเป็นผู้ประกอบการ พัฒนาทักษะการคิดบนพื้นฐาน Competency Based Technology Based Green Technology และCreative Economy รวมทั้งการแก้ปัญหาด้าน พลังงานและการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ อาทิ สุภาพบุรุษอาชีวะ ลูกเสือ กีฬา และการป้องกัน/ แก้ไขการทะเลาะวิวาท

๓.๓ เตรียมผู้เรียนสู่การเป็นประชาคม ASEAN โดยการเพิ่มจำนวนสถานศึกษา English Program (EP) Mini English Program (MEP) ทุกจังหวัด ใช้หลักสูตร/สื่อต่างประเทศ

สนับสนุนการฝึกงานต่างประเทศ/บริษัทต่างประเทศและในประเทศ ยกเว้นทักษะด้านภาษาอังกฤษ
ในงานอาชีพ ส่งเสริม การเรียนรู้ภาษาประเทศคู่ค้า จัดระบบ Sister School ทุกประเทศใน ASEAN

๔. ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

๔.๑ ด้านบริหารทั่วไป ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ
ได้แก่ Web Portal, E-office และ Data based รวมทั้งการปรับภาพลักษณ์เชิงบวก

๔.๒ ด้านงบประมาณ ใช้แนวทาง Strategic Performance, Based Budgeting:
SPBB และ Formula Funding โดยการจัดงบประมาณตามความจำเป็นพื้นฐาน ความเสมอภาค และ
ตามนโยบาย การกระจายอำนาจจัดซื้อจัดจ้าง จัดหางบประมาณค่าสาธารณูปโภคและค่าจ้างครูให้
เพียงพอ

๔.๓ ด้านบริหารงานบุคคล สร้างเครือข่ายครู/สมาคมวิชาชีพ จัดหาลูกจ้าง
พนักงานราชการให้เพียงพอ รวมทั้งการพัฒนากระบวนบริหารงานบุคคลของสถาบันการอาชีวศึกษา

๔.๔ ด้านการสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อ
พัฒนาการจัดอาชีวศึกษา ดังนี้

๔.๔.๑ องค์กร/สมาคมวิชาชีพ สภาอุตสาหกรรม สภาหอการค้า กระทรวง
แรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม สถานประกอบการในการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การฝึกงาน
 ฯลฯ

๔.๔.๒ ประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศในกลุ่มอาเซียน

๔.๔.๓ องค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ VOCTECH, CPSC /APACC,
SEARCA และ UNIVOC ฯลฯ

๔.๔.๔ ประเทศต่างๆในภูมิภาคของโลก ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน
อิสราเอล ญี่ปุ่น เดนมาร์ก เยอรมัน ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาปีงบประมาณ ๒๕๕๘
กำหนดให้ดำเนินการ ดังนี้

๑. ยกย่องคุณภาพผู้เรียนเข้าสู่มาตรฐานสากล
๒. เพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพให้เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ
๓. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดอาชีวศึกษา
๔. เพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการให้มีมาตรฐานและคุณภาพโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

มาตรการ ประกอบด้วย

๑. ส่งเสริมศักยภาพสถานศึกษา
๒. การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
๓. ปฏิรูปการเรียนการสอน
๔. ปฏิรูปสื่อและหลักสูตร
๕. ระเบียบวินัย ความภาคภูมิใจในชาติ
๖. ทุนและเงินสนับสนุนการศึกษา
๗. การสร้างและกระจายโอกาส

๘. สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในทุกระดับ
  ๙. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับภูมิภาคอาเซียนและต่างประเทศ
  ๑๐. พัฒนาระบบบริหารจัดการ
  ๑๑. ส่งเสริมสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
- ข้อบัญญัติสู่ความสำเร็จ กำหนดไว้ดังนี้**
๑. ยึดหลักธรรมาภิบาล บริหารงานประจำ
  ๒. นำภาพลักษณ์ที่ดี ใช้เทคโนโลยีบริหาร
  ๓. ประสานเครือข่าย ขยายทวิภาคี
  ๔. ยึดหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น หมั่นพัฒนาสมรรถนะอาชีพ
  ๕. เยี่ยมห้องเรียนสม่ำเสมอทั่วหน้า พัฒนาบุคลากรสู่ความสำเร็จ"

การปฏิรูปการศึกษาไทย

หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการออกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) เป็นองค์การมหาชน เฉพาะกิจเพื่อทำหน้าที่ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ม. ๗๕ ได้แก่ เสนอการจัดโครงสร้างองค์กรการแบ่งส่วนราชการตามหมวด ๕ เสนอจัดระบบครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาตามหมวด ๗ เสนอการจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาตามหมวด ๘ และเสนอแนะเกี่ยวกับร่างกฎหมายต่างๆ และปรับปรุงกฎหมาย โดยให้คำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน ทั้งนี้ให้มีคณะกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษา จำนวน ๙ คน มีวาระดำรงตำแหน่งวาระเดียวเป็นเวลา ๓ ปี แล้วให้ยุบเลิก ต่อมา สปศ. จึงได้ดำเนินการเสนอ ร่าง พ.ร.บ. ต่างๆ เพื่อให้มีผลบังคับใช้ภายใน ๓ ปี (วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๕) รวม ๒๓ ฉบับ เช่น ร่าง พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ศาสนา และวัฒนธรรม ร่างพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่างพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น

ต่อมาวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๓ เพื่อให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ตามมาตรา ๔๙ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา

นอกจากนี้ ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้ริเริ่มจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีในคราวที่ประชุมวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๔๕ ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙ โดยมีวัตถุประสงค์ของแผนฯ ๓ ประการ คือ ๑) พัฒนาคนอย่างรอบด้าน และสมดุล เพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา ๒) สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคม คุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ และ ๓) พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ปี พ.ศ.๒๕๔๕ แก้ไขพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๒ ในสาระที่เกี่ยวกับโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการตามหมวด ๕ เนื่องจากมีการปฏิรูประบบราชการและปรับปรุงกระทรวง ทบวงกรมใหม่ทำให้มีส่วนราชการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมต้องในสังกัดกระทรวงอื่น และได้ออกกฎกระทรวงตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เช่น กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการนับอายุเด็กเพื่อเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการหลายฉบับที่สำคัญ คือ การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา

ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕ และออกประกาศตาม พ.ร.บ.การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕ หลายฉบับ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายปองพล อดิเรกสาร) ได้ประกาศนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ๕ ด้าน ได้แก่ การปฏิรูประบบการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา การปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ออกกฎหมายกระทรวงว่าด้วย ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๖

ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ประกาศใช้พระราชบัญญัติสำคัญๆ หลายฉบับและมีการเปลี่ยนแปลงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็น นายอดิศัย โพธารามิก เมื่อวันที่ ๑๑ พ.ย. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติที่ประกาศใช้ได้แก่

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๔๖

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๖

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๖

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๔๖ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๖

ขณะเดียวกันรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายอดิศัย โพธารามิก) ได้ประกาศนโยบายปฏิรูปการศึกษาใหม่โดยเน้นยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ ๓ ด้าน ได้แก่

๑. การสร้างโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วยการสร้างโอกาสและเพิ่มโอกาสเข้าถึงการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน การส่งเสริมการอาชีวศึกษา การส่งเสริมการอุดมศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ประชาชน

๒. การพัฒนาการจัดการและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ประกอบด้วยปฏิรูปการเรียนรู้สู่การใช้ความรู้เป็นฐานการดำรงชีพ การเพิ่มศักยภาพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และการจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

๓. การเพิ่มมาตรฐานการศึกษาและเพิ่มความสามารถการแข่งขันของประเทศ ประกอบด้วยการพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว การเพิ่มขีดความสามารถวิจัยและพัฒนา และการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี

ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติที่ผ่านความเห็นชอบของประเทศประกอบด้วยการพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว การเพิ่มขีดความสามารถในการวิจัยและพัฒนา และการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี

ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ มีพระราชบัญญัติประกาศใช้ ดังนี้

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกาศใช้ เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๗

พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๗

พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๗

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๗

พระราชบัญญัติเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๗

พระราชบัญญัติเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๗

ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ และพระราชบัญญัติสถาบันการพลศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

นอกจากนี้ใน พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้มีการสรุปผลการประเมินการศึกษาขั้นพื้นฐานภายนอก รอบแรก ซึ่งพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก และมาตรฐานที่มีผลประเมินต่ำมาก คือ มาตรฐานผู้เรียน ๒ ด้าน คือ ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ และด้านผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ปรับเปลี่ยนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา โดยมี นายจตุรนต์ ฉายแสง เป็นรัฐมนตรี มีการกำหนดแนวการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาอีกครั้ง โดยยึดกรอบแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๑ เรียกว่า ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาไทย (Roadmap) พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๑ เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางปฏิรูปการศึกษา การจัดทำแผนปฏิบัติการ และการติดตามประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๑ โดยกำหนดทั้งวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และมาตรการดำเนินการ ครอบคลุมทั้ง การพัฒนาการศึกษาปฐมวัย ปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาคูครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูปการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ปฏิรูปอุดมศึกษา

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชน ชุมชนพ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์กรสังคมต่างๆ ในการจัดการศึกษา กระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ปฏิรูป ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษา

ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ปรับระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเป็น ระบบ Admission โดยนำผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนมาพิจารณาร่วมกับคะแนนสอบ O-net และ A-net ด้วย

ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยการปฏิบัติและมีคณะ ปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ และมีรัฐบาลชุดใหม่ โดยมี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็น นายกรัฐมนตรี ศาสตราจารย์ ดร.วิจิต ศรีสุอาน เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และ ประกาศนโยบายการศึกษา ๖ ประการ คือ

๑. เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้
๒. ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้กว้างขวาง และทั่วถึง โดยไม่ เก็บค่าใช้จ่าย

๓. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ
๔. การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา
๕. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคเอกชนและท้องถิ่น
๖. การพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นโยบายทั้ง ๖ ประการ ได้ดำเนินการตามแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งมีความก้าวหน้าหลายประการ ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ได้เสนอพันธกิจที่กระทรวงศึกษาต้อง ดำเนินการคือ การประกาศวาระแห่งชาติด้านการศึกษาแนวทางการพัฒนาแห่งอนาคต โดยเน้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก การแก้ปัญหาการศึกษาใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการวางแผนอุดมศึกษาระยะยาว

ปี พ.ศ.๒๕๕๐ มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษากำหนดไว้ในมาตรา ๘๐ (๓) กำหนดให้รัฐดำเนินการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบให้ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติกฎหมายเพื่อ พัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการ เปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมและยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข และมาตรา ๘๐(๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา มาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมและสอดคล้องกับนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการเสนอกฎหมายที่มีความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาหลาย ฉบับ เช่น พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา

ตามอัยยาศัย พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พระราชบัญญัติลูกเสือ พระราชบัญญัติการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ รวมทั้งการแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครู คือ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

หลังจากนั้น ได้มีการเลือกตั้งและมีรัฐบาลชุดใหม่ โดย นายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภาวันจันทร์ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ได้ประกาศนโยบายด้านการศึกษาดังต่อไปนี้

๑. ยกระดับคุณภาพการศึกษาของคนไทย อย่างมีบูรณาการและสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ทั้งในและนอกระบบการศึกษาและสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๒. พัฒนาหลักสูตร ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและคุณธรรมอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

๓. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียน การสอน และการเรียนรู้อย่างจริงจัง จัดให้มีการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อประกอบการเรียนการสอนให้โรงเรียนอย่างทั่วถึง

๔. ดำเนินการให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ๑๒ ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งสนับสนุนผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรืออยู่ในสภาวะยากลำบากให้ได้รับการศึกษา และเพิ่มโอกาสให้แก่เยาวชนในการศึกษาต่อผ่านกองทุนให้กู้ยืมที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต และเชื่อมโยงกับนโยบายการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถของประเทศ รวมทั้งต่อยอดให้ทุนการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

๕. สนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการ และเร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อสนับสนุนความสามารถแข่งขันของประเทศในสาขาต่างๆ เช่น ปิโตรเคมี ซอฟต์แวร์ อาหาร สิ่งทอ บริการสุขภาพและการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ เป็นต้น ด้วยความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการ สถาบันการศึกษา และสถาบันเฉพาะทาง ตลอดจนให้มีการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพตามมาตรฐานสากล

๖. ขยายบทบาทของระบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านองค์กรต่างๆ เช่น สำนักงานบริหารจัดการองค์ความรู้ ระบบห้องสมุดสมัยใหม่หรืออุทยานการเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ ศูนย์พัฒนาด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ ศูนย์บำบัดและพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก เด็กสมาธิสั้น และผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ ศูนย์การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ต่อมาเมื่อ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาวันอังคารที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ได้ประกาศนโยบายด้านการศึกษา ๗ ประการ ได้แก่

๑. ทุนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ ครอบคลุมการพัฒนาครู หลักสูตร สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อผลสัมฤทธิ์ด้านคุณภาพและความรู้ของนักเรียนตามแผนการเรียนการสอนอย่างสัมพันธ์กับทรัพยากรและปัจจัยแวดล้อมต่างๆ อันจะนำไปสู่การสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน และการเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาในภูมิภาค

๒. จัดให้คนไทยทุกคนมีโอกาสรับการศึกษาไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก รวมทั้งบุคคลออทิสติก เด็กสมาธิสั้น และผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และเพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อ ผ่านกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาและเชื่อมโยงกับนโยบายการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถของประเทศ รวมทั้งต่อยอดให้ทันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

๓. ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและคุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีรายได้ค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม พัฒนาหลักสูตรสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนภาษาไทยและประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย พร้อมทั้งขยายบทบาทของระบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านองค์กรต่างๆ เช่น สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ ระบบห้องสมุดสมัยใหม่ หรืออุทยานการเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ ศูนย์พัฒนาด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ ศูนย์บำบัดและพัฒนาศักยภาพของบุคคล ออทิสติก เด็กสมาธิสั้นและผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ

๔. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้อย่างจริงจัง ส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนรู้ทางไกล จัดให้มีการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างกว้างขวาง จัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประกอบแผนการเรียนการสอนของครูให้โรงเรียนอย่างทั่วถึง ตลอดจนพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ

๕. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาให้มีความเป็นเลิศด้านการศึกษาวิจัย และสร้างสรรค์นวัตกรรม การให้บริการวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง และการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาคการผลิตและบริการ พร้อมทั้งเร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและมีเส้นทางอาชีพที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศด้านต่างๆ เช่น ปีโตรเคมี ซอฟต์แวร์ อาหาร สิ่งทอ บริการสุขภาพ การท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ เป็นต้น ตลอดจนจัดให้มีการรับรองสมรรถนะของบุคคลในการประกอบอาชีพและสานต่อการขยายบทบาทศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน

๖. ส่งเสริมสนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง ด้วยมาตรฐานที่เป็นรูปธรรม ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้พร้อมรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษา ตลอดจนการปรับระเบียบวิธีเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสนับสนุนการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน

๗. ส่งเสริมกลไกการบริหารจัดการศึกษาทั้งระบบ โดยครอบคลุมระบบการวางแผน การบริหารจัดการ การกำกับดูแล และการติดตามประเมินผล เพื่อนำข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการปรับกลยุทธ์ของการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

หลังจากเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยมีการเปลี่ยนหัวหน้าทางการเมือง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เป็นนายกรัฐมนตรี และแถลงนโยบายเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๑ มีนโยบายการศึกษา ๘ ประการที่จะกำหนดทิศทางการศึกษาดังนี้

๑. ปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการ ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และระดมทรัพยากรเพื่อการปรับปรุงการบริหารจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา พัฒนาครู พัฒนาระบบการคัดเลือกเข้าสู่มหาวิทยาลัย พัฒนาหลักสูตร รวมทั้งปรับหลักสูตรวิชาแกนหลักรวมถึงวิชาประวัติศาสตร์ ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ปรับบทบาทการศึกษานอกโรงเรียนเป็นสำนักงานการศึกษาตลอดชีวิต และจัดให้มีศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้อย่างแท้จริง

๒. ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อให้สนองต่อความต้องการด้านบุคลากรของภาคเศรษฐกิจ

๓. พัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูดี ครูเก่ง มีคุณธรรม มีคุณภาพ และมีวิทยฐานะสูงขึ้น ลดภาระงานครูที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามโครงการคืนครูให้นักเรียน มีการดูแลคุณภาพชีวิตของครูด้วยการปรับโครงสร้างหนี้และจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตครู ควบคู่ไปกับการลงทุนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่เน้นการพัฒนาเนื้อหาสาระและบุคลากรให้พร้อมรองรับและใช้ประโยชน์จากระบบสารสนเทศได้อย่างคุ้มค่า

๔. จัดให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี ๑๕ ปี ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนผู้ด้อยโอกาสทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม รวมทั้งยกระดับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชน

๕. ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ โดยการจัดกลุ่มสถาบันการศึกษาตามศักยภาพ ปรับเงินเดือนค่าตอบแทนของผู้สำเร็จการศึกษาให้สูงขึ้น โดยภาครัฐเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของการใช้ทักษะอาชีวศึกษาเป็นเกณฑ์กำหนดค่าตอบแทนและความก้าวหน้าในงาน ควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้วยการเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา

๖. ปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้มีการประνομและใกล้เคียงหนี้ รวมทั้งขยายกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและปริญญาตรีเพิ่มขึ้น

๗. ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงสร้างสรรค์อย่างชาญฉลาด เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้

๘. เร่งรัดการลงทุนด้านการศึกษาและการเรียนรู้อย่างบูรณาการในทุกระดับการศึกษา และในชุมชน โดยใช้พื้นที่และโรงเรียนเป็นฐานในการบูรณาการทุกมิติ และยึดเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นหลักในการยกระดับคุณภาพโรงเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และส่งเสริมความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและวิจัยพัฒนาภูมิภาค รวมทั้งเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในชุมชนโดยเชื่อมโยงบทบาทสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบันทางศาสนา

ต่อมาเมื่อเหตุการณ์ยุบสภาและจัดการเลือกตั้งได้รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี แผลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ ได้กำหนด นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก โดยจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตให้แก่โรงเรียน โดยเริ่มทดลองดำเนินการในโรงเรียนนำร่องสำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ปีการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๕ ควบคู่กับการเร่งพัฒนาเนื้อหาที่เหมาะสมตามหลักสูตรบรรจุลงในคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตรวมทั้งจัดทำระบบอินเทอร์เน็ตไร้สายตามมาตรฐานการให้บริการในสถานศึกษาที่กำหนดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และกำหนดนโยบายด้านการศึกษา ดังนี้

๑. เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย อันประกอบด้วยการยกระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากล จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติ ที่บรรจุความรู้ที่ก้าวหน้าและได้มาตรฐานทั้งความรู้ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการอ่าน พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น จัดให้มีระบบการจัดการความรู้ ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมกับมาตรฐานสากลบนความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับชั้นโดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติ และนานาชาติ ขจัดความไม่รู้หนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย จัดให้มีครูเพียงพอในทุกห้องเรียน ให้มีโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษาคุณภาพสูงในทุกพื้นที่ พัฒนามหาวิทยาลัยเข้าสู่ระดับโลก พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มุ่งการสร้างจริยธรรมในระดับปัจเจก รวมทั้งสร้างความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความเสมอภาค และดำเนินการให้การศึกษาเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษา โดยการกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อม

๒. สร้างโอกาสทางการศึกษา กระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวันและพัฒนาการอย่างมีคุณธรรมตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดการให้การเทียบโอนวุฒิการศึกษาสำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่นกลุ่มแม่บ้าน จัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษาและการเทียบโอนเพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา

นอกจากนี้ จะดำเนินการลดข้อจำกัดของการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาขั้นสูง โดยจัดให้มี “โครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต” โดยให้ ผู้กู้ใช้คืนต่อเมื่อมีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้พักชำระหนี้แก่ผู้เป็นหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยปรับเปลี่ยนการชำระหนี้เป็นระบบที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต ปรับปรุงการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทุกระดับให้เอื้อต่อการกระจายโอกาสโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะจัดให้มีระบบคัดเลือกกลางเพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ดำเนิน “โครงการ ๑ อำเภอ ๑ ทุน” เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กไทยได้ไปเรียนต่อต่างประเทศ จัดการศึกษาชุมชนเพื่อมุ่งให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต”

๓. ปฏิรูปครู ยกฐานะครู ให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง โดยปฏิรูประบบการผลิตครู ให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครูปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู พัฒนาระบบความก้าวหน้าของครูโดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์ ที่อิงขีดความสามารถและวัดสัมฤทธิ์ของผลของการจัดการศึกษาเป็นหลักจัดระบบการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง แก้ปัญหาหนี้สินครูโดยการพักชำระหนี้และการปรับโครงสร้างตามนโยบายแก้ปัญหานี้ครัวเรือนของรัฐบาล พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ในการกระจายครู ขจัดปัญหาการขาดแคลนครูในสาขาหลัก เช่นคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา

๔. จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างการเรียนรู้ที่เหมาะสม และสนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันที โดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนสามารถเรียนรู้หาประสบการณ์ก่อนไปประกอบอาชีพโดยให้สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละอาชีพ รวมทั้งจัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชนเพื่อฝึกฝนช่างฝีมือและสร้างทักษะในการให้บริการแก่ประชาชน

ทั้งนี้ จะดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมการศึกษาในสายอาชีวศึกษาให้เป็นที่ยอมรับและสามารถมีรายได้สูงตามความสามารถ

๕. เร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเร่งยกระดับคุณภาพและการกระจายโอกาสทางการศึกษา จัดให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติเพื่อเป็นกลไกในการเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษา พัฒนาระบบ “ไซเบอร์โฮม” ที่สามารถส่งความรู้มายังผู้เรียนโดยระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเพื่อการศึกษา ขยายระบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กว้างขวาง ปรับปรุงห้องเรียนนำร่องให้ได้มาตรฐานห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเร่งดำเนินการให้ “กองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา” สามารถดำเนินการตามภารกิจได้

๖. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ เพื่อยุทธศาสตร์ให้มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก ระดมสรรพกำลังเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติเพื่อสร้างทุนทางปัญญาและนวัตกรรม ผลักดันให้ประเทศสามารถพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การสร้างรากฐานใหม่ของเศรษฐกิจนวัตกรรม จัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศเพื่อการวิจัยสำหรับสาขาวิชาที่จำเป็น พัฒนาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของชาติโดยเน้นความสัมพันธ์อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพระหว่างองค์กรบริหารงานวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษา

๗. เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน โดยร่วมมือกับภาคเอกชนกับสถาบันการศึกษาในการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตและบริการ เร่งรัดการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพรับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพ และการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ครบทุกอุตสาหกรรม

ปี พ.ศ.๒๕๕๗ มีการปฏิวัติโดยพล.อ ประยุทธ์ จันทร์โอชา และจัดตั้งเป็นคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และได้ประกาศนโยบายการศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำและพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ ระยะเวลาเฉพาะหน้าจะปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาให้สอดคล้องกับความจำเป็นของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา จัดระบบการสนับสนุนให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปมีสิทธิเลือกรับบริการการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยพิจารณาจัดให้มีคู่มือการศึกษาเป็นแนวทางหนึ่งให้องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไปมีโอกาสร่วมจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง และร่วมในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่สถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาสามารถเป็นนิติบุคคลและบริหารจัดการได้อย่างอิสระและคล่องตัวขึ้น

พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน นำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครูหรือเพื่อการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เช่น การเรียนทางไกล รวมทั้งระบบการประเมินสมรรถนะที่สะท้อนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญทะนุบำรุงและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ สนับสนุนให้องค์กรทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน

โดยสรุปจะพบว่ารัฐบาลทุกยุคสมัย ได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาแต่จะเป็นลักษณะที่แตกต่างกันไม่ต่อเนื่องทำให้นโยบายไม่สามารถสานต่อหรือต่อยอดให้เกิดผลสำเร็จได้ ซึ่งบางเรื่องต้องใช้เวลาและต่อเนื่องจึงจะเกิดผลเป็นรูปธรรม บางเรื่องไม่สามารถเชื่อมโยงกับกฎหมาย การศึกษาที่เป็นกรอบการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นทิศทางการปฏิรูปการศึกษาจึงแปรเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

สรุปผลการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาจากการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา สรุปปัญหาที่ต้องปรับปรุงแก้ไขและสานต่อ ดังนี้

๑. ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน/สถานศึกษาพบว่า มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ประเมินของ สมศ.จากการประเมินรอบแรกถึงร้อยละ ๖๕ จากสถานศึกษาที่มีกว่าสามหมื่นแห่งทั่วประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กในชนบท ในภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ ในส่วนที่เกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน พบว่ามีสัมฤทธิ์ผลในวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาและอุดมศึกษามีความสามารถและสมรรถนะยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น อย่างไรก็ตามในการประเมินรอบสองของ สมศ. พบว่าสถานศึกษา

ที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวน ๒๒,๔๒๕ แห่ง มีถึงร้อยละ ๗๙.๗ ที่ได้มาตรฐาน และร้อยละ ๒๐.๓ ที่ต้องได้รับการพัฒนา

๒. การผลิตและการพัฒนาครู คณาจารย์ให้มีความรู้ ความสามารถ และมีปริมาณเพียงพอ ที่ผ่านมาพบว่าเนื่องจากนโยบายจำกัดอัตรากำลังคนภาครัฐ ผนวกกับการใช้มาตรการจูงใจให้ครูออกก่อนเกษียณ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๓-๒๕๔๙ ทำให้โรงเรียนสูญเสียอัตราครูไปจำนวน ๕๓,๙๔๘ อัตรา (ครูเกษียณ ๗๔,๗๘๔ อัตรา ได้อัตรากลับคืนเพียง ๒๐,๘๓๖ อัตรา) อีกทั้งบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ บางส่วนจบแล้วไม่เป็นครู อาจารย์ มีปัญหาครูสอนไม่ตรงวุฒิและการขาดแคลนครูในบางพื้นที่ ทำให้มีการขาดแคลนครูโดยรวมในเชิงปริมาณและคุณภาพ ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบกับในอนาคตอีกประมาณ ๕-๑๐ ปี จะมีครูประจำการเกษียณอายุจำนวนมากกว่าร้อยละ ๕๐ จึงต้องเตรียมการเพื่อรองรับในด้านการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่วิชาชีพครู พบว่าผู้เลือกคณะครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เป็นอันดับท้ายๆ เข้าสาขาอื่นไม่ได้ จึงมาเรียนเป็นจำนวนมาก จึงไม่ได้เป็นคนเก่ง มีใจรักมาเป็นครู ในด้านการพัฒนาครู พบว่าขาดระบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต่อเนื่อง และขาดการดูแล เอาใจใส่อย่างจริงจัง ทำให้ครูไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบเพียงพอ

๓. ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษาและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม รวมทั้งการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางสู่เขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา แม้จะได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้ว แต่หน่วยปฏิบัติยังไม่มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงานและจัดการศึกษาเท่าที่ควร ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่ามีการถ่ายโอนสถานศึกษาไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ๓๘๑ แห่ง การจัดการศึกษาของเอกชนยังไม่มีการขยายตัวเท่าที่ควร ปี ๒๕๕๐ สัดส่วนนักเรียนเอกชนขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษามีเพียงร้อยละ ๑๗.๘ และ ๑๗.๑ ตามลำดับ ส่วนสถานประกอบการและสถาบันต่างๆ มีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่ยังมีสัดส่วนน้อยมาก

๔. เพิ่มโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๐ ประชากรกลุ่มอายุ ๓-๑๗ ปี เข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ ๘๕.๗ โดยในระดับปฐมวัย และประถมศึกษาลดลงจากปีการศึกษา ๒๕๔๒ ส่วนมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้น เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ารับการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปีการเข้าเรียนอาชีวศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่องในปีการศึกษา ๒๕๔๗-๒๕๕๐ ส่วนอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๕ ต่อปี การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๔๙ ปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวันแรงงาน อายุ ๑๕-๕๙ ปี ต่อ ๘.๗ ปี ซึ่งเป้าหมายปี ๒๕๕๔ กำหนดไว้ ๑๐ ปี

ปัญหาการดำเนินการเนื่องมาจากความไม่พร้อมของท้องถิ่นในการจัดการศึกษาปฐมวัย เด็กที่เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับออกกลางคันมาก เด็กไม่นิยมเรียนอาชีวศึกษา การให้บริการการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสยังไม่ทั่วถึง และการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังไม่มีการที่ชัดเจนขาดองค์ความรู้/เครื่องมือในการจัดการ

๕. ผลิตและพัฒนากำลังคน มีปัญหาการดำเนินการ เนื่องมาจากผู้สำเร็จอาชีวศึกษากว่าร้อยละ ๗๐ ศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ทำให้ขาดแคลนกำลังคนระดับกลางอย่างต่อเนื่อง ผู้สำเร็จขาด

คุณลักษณะด้านความรู้และทักษะที่จำเป็น และมีการผลิตกำลังคนระดับปริญญาตรีด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์เกิดความต้องการ ทำให้มีบัณฑิตที่จบใหม่ไม่มีงานทำ

๖. การเงินเพื่อการศึกษา มีปัญหาความด้อยประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา กลไกของรัฐไม่เอื้อให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและระดมทุนจากทุกภาคส่วนของสังคมจึงค่อนข้างน้อย การจัดสรรงบประมาณตามความต้องการปัจจัยการผลิตซึ่งไม่สัมพันธ์กับผลผลิต และการบริหารภายในกฎระเบียบทางราชการที่มีความตึงตัวสูง ทำให้สถานศึกษาขาดแรงจูงใจในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อการแข่งขัน

๗. เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่าปัญหาการดำเนินการเนื่องมาจากขาดการพัฒนาเนื้อหาผ่านสื่อที่มีคุณภาพ รวมทั้งการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้สอน ครูและนักเรียนนำความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอน และการเรียนรู้ด้วยตนเองน้อย สถานศึกษามีจำนวนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ลำด้าย

๘. ด้านกฎหมายการศึกษา ได้มีการประกาศใช้กฎหมายการศึกษาแล้วหลายฉบับ มีอีกบางฉบับยังอยู่ในขั้นตอนการดำเนินการจัดทำ และกระบวนการทางนิติบัญญัติ ปัญหาการดำเนินการเนื่องจากกฎหมายการศึกษาที่มีผลใช้บังคับแล้ว ยังไม่สามารถบังคับใช้ได้มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการศึกษาบางเรื่องยังขาดกฎหมายรองรับ หน่วยงานส่วนกลางบังคับใช้กฎหมายการศึกษาโดยเน้นการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรมากกว่าการปฏิรูปคุณภาพการเรียนการสอน

๙. ด้านการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แม้จะมีความก้าวหน้าจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้มีเครื่องมือมากขึ้นแต่ยังขาดเนื้อหาและวิธีการที่เหมาะสมที่จะทำให้มีสัมฤทธิ์ผลตามที่ควร อีกทั้งยังขาดการปรับปรุงกฎระเบียบที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้การศึกษาตลอดชีวิตยังไม่เป็นวิถีชีวิตของคนในชาติ

ความคิดเห็นการปฏิรูประบบการศึกษา

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ จากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาว่า You are what you eat นั่นก็คือสุขภาพของเราจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับอาหารที่เรารับประทาน แต่ที่สำคัญไปไม่น้อยกว่าอาหารที่เรารับประทานก็คือ อาหารสมองของเรา คือ You are what you learn พวกเราจะอยู่รอดปลอดภัยใช้ชีวิตในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุขหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เราได้มีโอกาสเรียนรู้ คำถามคือ ทุกวันนี้เด็กไทยได้เรียนรู้อะไรไปบ้าง สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ได้จัดหลักสูตรสอนเด็กในเขตชุมชนใกล้เคียงที่ทำงาน (รวมค่าแห่ง) ซึ่งได้ค้นพบข้อเท็จจริงที่ว่าโรงเรียนในกรุงเทพฯ สามารถอ่านออกเขียนได้

๑. คุณภาพการศึกษาไทยที่พบเจอในโลกจริง

๑.๑ เด็กไทยอ่านออกเขียนได้ในระดับจำกัด

๑.๒ เด็กไทยจำนวนมากไม่มีโอกาสได้เรียนต่อในระดับสูง

๑.๓ ท่องจำ แต่ไม่เข้าใจ

๑.๔ บัณฑิตไม่สามารถทำงานได้ ทำงานไม่เป็น

๒. สิ่งใดที่ทำให้การศึกษาไทยล้มเหลว

๒.๑ รัฐบาลไม่ใส่ใจจัดสรรงบประมาณ งบประมาณน้อย

๒.๒ ครูเงินเดือนน้อย คนเก่งไม่มาเป็นครู

๒.๓ เด็กไทยเรียนน้อยเกินไป ไม่ขยัน

แต่จากการศึกษาค้นคว้า พบว่าสาเหตุของปัญหาไม่เป็นเช่นนั้น ดูข้อมูลการศึกษาด้านงบประมาณ ประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลของประเทศในตะวันออกด้วยกัน พบว่าประเทศไทยไม่ได้ลงทุนการศึกษาน้อยกว่าประเทศในกลุ่มเดียวกันเมื่อเทียบกับ GDP ในกลุ่มเดียวกัน เราอยู่ในเกณฑ์ที่ถือว่าสูงมาก ในเวลาเดียวกันอัตราเงินเดือนของครูปัจจุบันถือว่าเป็นสูงมากเมื่อเทียบกับอัตราเงินเดือนของอาชีพอื่น บางที่สูงกว่าอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัยในระดับต้นๆ จนบางครั้งอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัยเองยังจะลาออกมาสอนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ส่วนเวลาที่ เด็กไทยใช้ในการเรียนตามหลักสูตรถ้าเทียบกันแล้ว เด็กในประเทศไทยใช้เวลามากกว่า แม้กระทั่งเมื่อเทียบกับเด็กในประเทศที่มีการพัฒนาแล้ว หรือ เด็กที่อยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนาในประเทศอื่นๆ ซึ่งจริงๆ แล้ว เด็กไทยไม่ได้เรียนน้อย ไม่ได้เกลียดคร่ำ แต่จริงๆ แล้ว เด็กไทยนอกจากจะเรียนตามหลักสูตรแล้ว บางครั้งเด็กไทยยังทำการเรียนนอกหลักสูตรเช่น การเรียนจากสถาบันกวดวิชาต่างๆ ในปริมาณที่สูง

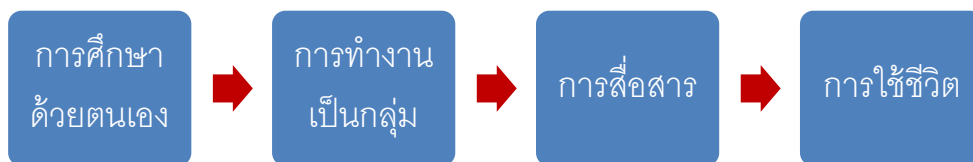
๓. สาเหตุของสิ่งที่ทำให้การศึกษาไทยล้มเหลว ก็คือ

๓.๑ ความรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่งความหมายก็คือ เมื่อเราเกิดปัญหาด้านการศึกษาเราจะพบว่าไม่มีใครที่ถือว่าปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาของตัวเองเลย ยกตัวอย่างของการไร้ความรับผิดชอบทางการศึกษาไทยคือ เมื่อเด็กเรียนหนังสือไม่มีความก้าวหน้า ไม่มีสัมฤทธิ์ผล อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้กลายเป็นว่าครูก็ไม่ได้สนใจเด็ก เพราะวาระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ไปออกแบบคำตอบแทนการเลื่อนขั้นวิทยฐานะ ไปผูกกับการเรียนของเด็กน้อยเกินไป แต่ไปขึ้นอยู่กับประเมินของผู้อำนวยการโรงเรียน ไปขึ้นอยู่กับการที่ครูมีบทความทางวิชาการมากเกินไป ทำให้ครูคิดวาทแทนที่จะสอนอย่างไรให้เด็กเป็นหลักกลับไปคิดว่าทำอย่างไรที่จะให้ผู้อำนวยการโรงเรียนพึงพอใจ / ผู้อำนวยการโรงเรียนก็คิดว่าทำอย่างไรให้ผู้อำนวยการเขตการศึกษาพอใจ / ผู้อำนวยการเขตการศึกษาก็คิดว่า ทำให้อย่างให้คนในกระทรวงศึกษาที่อยู่ในเขตกรุงเทพพอใจ / ข้าราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาก็คิดว่า ทำอย่างไรให้นักการเมืองพึงพอใจ / นักการเมืองก็ไปคิดว่าทำอย่างไรให้ประชาชนพอใจ ซึ่งทำให้เส้นทางการที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจที่ได้ถ่ายทอดนั้นยาวเกินไป ยาวเกินไปที่จะทำให้ความรู้สึกรักนึกคิดของเด็กนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง ไปถึงนักการเมืองผู้กำหนดนโยบายของประเทศได้

หลักสูตรการศึกษาของไทยเป็นอีกประเด็นหนึ่ง ที่น่าจะเป็นปัญหาใหญ่ เพราะหลักสูตรการศึกษาไทยนั้น เน้นการท่องจำ เน้นการจดจำสิ่งที่ครูสอนในชั้นเรียนมากกว่าที่จะสอนให้เด็กนักเรียนคิดเป็น ปัญหาก็คือ ข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เคยเห็นว่าเป็นความจริงเป็นสาระนะ ที่ต้องยึดมั่นถือมั่นนั้น ไม่เป็นความจริงอีกต่อไปแล้ว

หลักสูตรแห่งศตวรรษที่ ๒๑ จะเน้นให้เด็กนักเรียน “คิดเป็น ทำเป็น และเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต” ซึ่งจะเหมาะกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต เพราะฉะนั้นสิ่งที่จะมาทดแทนความรู้ของตัวเนื้อหา คือ “ทักษะ” ซึ่ง ทักษะเหล่านี้จะสำคัญมาก ซึ่งระบบการศึกษาไทยสอนให้เรา

ทักษะที่ตรงกันข้ามกับหลักสูตรศตวรรษที่ ๒๑ เช่น ห้ามคุยกันในห้องเรียน แต่ในการทำงานนั้นการสื่อสารคือหัวใจของการทำงานเป็นทีมที่ประสบความสำเร็จ

แผนภาพที่ ๒-๑ กระบวนการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต

ลักษณะของหลักสูตรที่ดีต้องมี คุณลักษณะดังนี้ คือ

- ความกระชับ
- บูรณาการ แก้ปัญหา
- หลักสูตรช่างคิด

แนวโน้มของการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ก็คือ การทดลองเรียนที่มีลักษณะการทำโครงการ (Project Base) และไม่ต้องใส่เนื้อหาเยอะเกินไป เมื่อเรียนรู้ เข้าใจเนื้อหาแล้ว ค่อยๆ แยกออกเป็นเนื้อหาย่อยๆ ต่อไป นี่คือวิธีการที่จะทำให้นักเรียนรู้จักแก่นของการศึกษาอย่างแท้จริง

๓.๒ คุณลักษณะ (Character) คือ สิ่งที่จะทำให้คนคนนั้นมีลักษณะอย่างที่เราปรารถนาอยู่ เช่น ใจกว้าง กล้าหาญ กระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งจะจำเป็นมากกว่าการเรียนรู้เฉพาะจุด การศึกษาสิงคโปร์มีแนวคิดที่น่าสนใจคือ Teach Less Learn More คือ สอนให้น้อยลง แต่เรียนรู้ให้มากขึ้น ซึ่งอาจจะขัดกับการศึกษาไทยที่เน้นการสอนยิ่งเยอะยิ่งดี แต่ในความเป็นจริงแล้วการเรียนรู้เข้าใจถึงแก่นวิชานั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นมากกว่าการสอนให้ไม่ต้องไปจดจำ ไม่ต้องครอบคลุมนเนื้อหาทุกประเด็น จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งกว่า โดยเปิดประตูเปิดหน้าต่างของโอกาส ให้เด็กได้เห็นถึงและเข้าใจแก่นของเนื้อหาที่มีมากกว่าการศึกษาในห้องเรียน ในกรอบสี่เหลี่ยม แต่การเรียนรู้ในโลกของความเป็นจริง การทำโครงการ การไปทดลอง การเรียนรู้ข้างนอก การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ IT ก่อนหน้านี้ประเทศไทยได้มีการนำเอา Tablet มาใช้ ซึ่งดูเหมือนจะมีแนวโน้มที่ดีสำหรับการเรียนรู้ในอนาคต ซึ่งเด็กจะได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของเทคโนโลยีมากขึ้น แต่ก็น่าเสียดายเพราะการนำเอา Tablet มาใช้นั้น ยังเป็นการนำมาใช้เพื่อรองรับรูปแบบการสอนแบบเก่าๆ เนื้อหาของ Software หรือ Application ต่างๆ ของ Tablet จึงเป็นเพียงการแปลงเอกสารที่เคยอยู่ในรูปแบบของหนังสือที่เป็นกระดาษมาทำให้เป็นหนังสือหรือเอกสารในรูปแบบ Electronic เพียงเท่านั้นเอง โดยไม่ได้มีการใช้ศักยภาพของสื่อ Electronic ที่สามารถทำการติดต่อสื่อสาร หรือการทำงานร่วมกันเป็นทีมของเด็ก ของครู หรือแม้แต่กระทั่งการไปค้นคว้าจากแหล่งอื่นๆ แล้วเกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างบูรณาการได้

ปฏิรูประบบทดสอบ

เพราะว่าในที่สุดแล้ว เด็ก ครู โรงเรียน ทุกคนจะมุ่งทำให้เด็กสอบได้ เพราะฉะนั้นแม้หากมีการแก้หลักสูตรแต่ไม่ได้มีการแก้แบบทดสอบ การแก้ไขก็จะออกมาแบบครั้งๆ กลางๆ และไม่ประสบความสำเร็จ ตัวอย่างของแบบทดสอบที่ดีจะต้องมีลักษณะ ดังนี้คือ

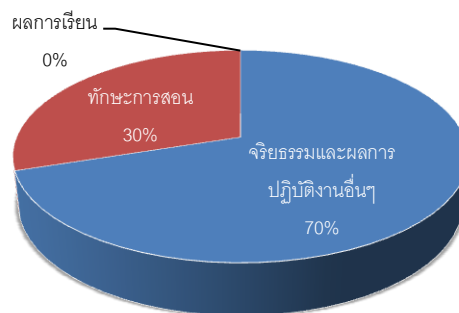
๑. ทำให้คิดเป็น
๒. สามารถนำประยุกต์ใช้ในปัจจุบันและอนาคตได้

แม้ว่าจะได้มีการปฏิรูปข้อสอบแล้ว อย่างไรก็ตามยังไม่สามารถวัดผลของการศึกษาของเด็กได้เพียงบางส่วน คือผลของการคิด แต่ว่ายังขาดอีกหลายอย่าง ที่สำคัญต่อในศตวรรษที่ ๒๑ ก็คือลักษณะของเด็กที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เอื้อต่อการใช้ชีวิตในโลกอนาคตนั้น คุณลักษณะ อุปนิสัยของเด็กไม่สามารถวัดได้จากแบบทดสอบ และการทำงานเป็นทีมนี้ก็ไม่สามารถวัดได้จากการทำแบบทดสอบที่เป็นข้อเขียน แต่จะวัดได้ด้วยการทำโครงการที่让孩子หลายๆ คนมาร่วมมือกันทำงานแต่ละชั้นให้ประสบความสำเร็จ และสามารถแก้ปัญหาได้ และถ้าเรามีข้อสอบที่ดี การวัดผลที่ดีแล้ว เราจะสามารถนำข้อสอบ การวัดผลนั้นไปใช้ในการประเมินครู ประเมินโรงเรียน ไปใช้ในการประเมินความสำเร็จในการศึกษาของไทยได้ด้วย เพราะฉะนั้น การมีข้อสอบและการประเมินผลที่ดีจึงถือเป็นเสาหลักในการปฏิรูปการศึกษาของไทยในอนาคต

การที่เด็กจะมีการเรียนรู้ได้ดีนั้น ย่อมเกิดจากครูที่มีคุณภาพ และครูที่มีแรงจูงใจอยากจะช่วย让孩子เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น แต่เป็นที่น่าเสียดายและน่าตกใจมาก ที่ระบบการประเมินครูจะเชื่อมโยงกับการเรียนและการพัฒนาการของเด็กได้น้อย การประเมินครู แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

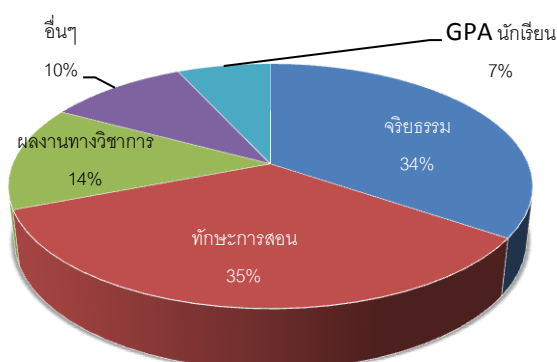
๑. การประเมินครู เพื่อเลื่อนเงินเดือน

จะมีส่วนที่ทำให้ครูได้คะแนนเยอะ หากครูสามารถช่วยให้เด็กมีการพัฒนาการเรียนในส่วนของการเรียนรู้ได้ แต่จริงๆ แล้ว จะพบว่าได้ว่าไม่มีส่วนไหนเลยที่ไปผูกโยงกับคะแนนสอบของเด็ก

แผนภาพที่ ๒-๒ การประเมินครูเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ

สิ่งที่เราจะได้รับคือ น้ำหนักในการประเมินครูที่มีส่วนที่มาจากพัฒนาการเรียนของเด็กเพียงร้อยละ ๓ แต่ในขณะที่เดียวกันครูจะได้มากกว่าถ้าครูไปเขียนบทความทางวิชาการก็จะมีค่าน้ำหนักที่สูงกว่า หรือการไปทำงานด้านอื่น

แผนภาพที่ ๒-๓ การประเมินครูเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ

สรุปการพิจารณาประเมินครูในปัจจุบันไม่ได้ไปมุ่งพิจารณาที่ตัวเด็กจะมุ่งไปสนใจผู้อำนวยการ ไปสนใจผู้บริหารการศึกษา ซึ่งระบบแบบนี้จะเป็นการพาครูออกไปจากห้องเรียน เพราะบางครั้งหลายเรื่องก็ไม่ได้เป็นสาระไม่ได้เป็นประเด็น สิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนก็คือ การนำครูกลับเข้ามาสู่ห้องเรียน นำครูกลับมาสู่เด็กนักเรียน โดยปรับระบบการประเมินให้สอดคล้อง เชื่อมโยงกับพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก หากครูสามารถทำให้เด็กที่เรียนรู้ช้า เรียนรู้ไม่เก่ง ให้เป็นเด็กที่สามารถเรียนรู้ทัดเทียมกับเด็กอื่นๆ ได้ นั่นคือผลงานของครูที่ระบบการศึกษาควรจะให้รางวัล

สิ่งที่น่าตกใจอีกประการสำหรับการประเมินโรงเรียน ที่ทุกวันนี้ทำให้โรงเรียนส่วนมากสอบผ่าน แต่ในขณะเดียวกันเด็กจำนวนมากสอบตก โดยการประเมินของ สำนักงานมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) ได้มีการประเมินให้โรงเรียนโดยในระยะหลังๆ นี้ มีโรงเรียนที่ผ่านการประเมินเพิ่มมากขึ้น ประหนึ่งกับว่าโรงเรียนนั้นมีคุณภาพมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน มีอีกหนึ่งเส้นทางที่สวนทางกันก็คือ เด็กนักเรียนมีคะแนนผลสอบ O-net ที่ลดลง เรียกได้ว่า เด็กไทยกว่าครึ่งสอบตก แต่โรงเรียนของไทยทั้งหมดเกือบร้อยละ ๑๐๐ สอบผ่านการประเมิน ระบบการประเมินโรงเรียนเป็นปัญหา เพราะว่า ลักษณะของการประเมินนั้นไม่ได้เอื้อต่อการชี้วัดคุณภาพของโรงเรียนอย่างแท้จริง ทุกวันนี้มีการใช้ผู้ประเมินจากภายนอก เข้ามาอยู่ในโรงเรียน ๒ - ๓ วัน ดูเอกสารต่างๆ เพื่อสังเกตการณ์ แล้วก็มาตัดสินว่าโรงเรียนนั้นมีคุณภาพผ่านการประเมินหรือไม่ แต่ถ้าเราอ่านรายงานที่มีการประเมินจะเห็นได้ว่า มีการตัดปะข้อมูลของโรงเรียนหนึ่งไปโรงเรียนอีกโรงเรียนหนึ่ง ทำให้ข้อเสนอของแต่ละโรงเรียนกว้าง ไม่สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาแก้ไข ไม่สามารถเอามาใช้ในการปรับปรุงการพัฒนาโรงเรียนได้อย่างแท้จริง

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินก็เป็นปัญหาค่อนข้างมาก ซึ่งมีตัวชี้วัดหลายตัวที่ออกไปในทางใช้ดุลพินิจสูงมาก และออกไปในทางที่ไม่แน่ใจว่าจะใช้ในการชี้วัดได้อย่างแท้จริงๆ ยกตัวอย่าง เช่น มีเกณฑ์ชี้วัดตัวหนึ่งได้บอกไว้ว่า จะต้องวัดว่าเด็กมีคุณธรรมและจริยธรรม หรือไม่อย่างไร ในทางปฏิบัติก็จะไปดูว่าเด็กมาโรงเรียนในตอนเช้าเจอครูหน้าโรงเรียน เด็กได้ยกมือไหว้ครูหรือไม่อย่างไร ซึ่งถ้าเด็กยกมือไหว้ครูก็แสดงว่าเด็กมีคุณธรรมและจริยธรรม นี่ก็เป็นส่วนหนึ่งของความล้มเหลวของการประเมินโรงเรียนของประเทศไทย

ระบบประเมินโรงเรียนที่ควรจะเป็น

๑. โรงเรียนประเมินภายในด้วยตนเอง ซึ่งโรงเรียนจะเป็นผู้ที่รู้ดีที่สุดในการประเมินตนเองและสามารถนำผลการประเมินมาปรับปรุงคุณภาพระบบการเรียนการสอนได้ดีที่สุด

๒. ระบบประเมินภายนอกเป็นระบบเสริมจากภายนอกกระทรวงศึกษาธิการ ควรเป็นเพียงงานเสริมระบบการประเมินของภายในให้ดีขึ้นให้มีมาตรฐานที่ดีขึ้นเท่านั้น

๓. ระบบที่มุ่งเน้นการพัฒนาไม่มุ่งเน้นจับผิด

ความเป็นอิสระของโรงเรียน หากจะประเมินโรงเรียนด้วยระบบการเรียนการสอนด้วยการออกข้อสอบที่มีมาตรฐานแล้ว ซึ่งที่ควรจะทำควบคู่กันไปก็คือ การให้โรงเรียนต้องมีอิสระในเรื่องการบริหารจัดการมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องของการบริหาร การรับบุคลากร โดยเริ่มตั้งแต่การรับครูเข้าสู่โรงเรียนไปจนถึงการให้ครูออกจากโรงเรียน

หัวใจของการเรียนการศึกษาโดยเฉพาะการบริหารโรงเรียน คือการเปิดให้ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน เช่นเข้ามาเป็นกรรมการตรวจสอบการทำงานผู้อำนวยการตรวจสอบการทำงานครูในโรงเรียนให้มากขึ้น โลกการศึกษาของเราเป็นเสมือน ๒ โลกซ้อนกันอยู่ ด้านหนึ่งเป็นภาพสวยสดงดงามมีเด็กนักเรียนที่เก่งๆ สามารถไปสอบได้เหรียญเงิน เหรียญทอง โอลิมปิกในวิชาต่างๆ มาได้ แต่อีกด้านหนึ่งเป็นในเรื่องของโรงเรียนที่มีเด็กยากไร้ เขตห่างไกลซึ่งไม่มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่พร้อมบางครั้งก็มีครูคนเดียวที่จะต้องคอยสอนเด็กทุกชั้น ซึ่งทำให้ไม่สามารถสอนเด็กได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งความเหลื่อมล้ำเหล่านี้มีผลจริง ทำให้มีผลต่อคะแนนสอบของเด็กในวันนี้ ซึ่งจะเห็นว่าโรงเรียนต่างๆ ในเขตกรุงเทพฯ ได้คะแนนสอบดีกว่าเด็กที่อยู่ในโรงเรียนตามภูมิภาคโดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล และขณะเดียวกันโรงเรียนที่สังกัดในมหาวิทยาลัยก็จะมีคะแนนดีกว่าโรงเรียนที่สังกัดในองค์กรส่วนท้องถิ่น ความเหลื่อมล้ำวันนี้ยังจะถ่ายทอดไปสู่ความเหลื่อมล้ำในอนาคตด้วย เมื่อเด็กที่จบจากโรงเรียนที่มีปัจจัยเพรียกรพร้อมและแตกต่างกันจะต้องเข้าสู่ระบบการทำงาน ซึ่งทำให้เด็กที่ไม่มีความพร้อมก็จะไม่สามารถเข้าทำงานในที่ดี ไม่สามารถได้รับค่าจ้างที่ดี ก็จะอยู่ในวังวนของความเหลื่อมล้ำเหล่านี้ ทำให้ประเทศไทยกลายเป็น ๒ ประเทศในที่สุด

เครื่องมือที่จะสามารถเอามาแก้ไขได้ดีที่สุด คือการปรับระบบการเงิน โดยเฉพาะปรับระบบการเงินที่รัฐจะเอาทรัพยากรไปอุดหนุนโรงเรียนต่างๆ โดยแทนนำเงินที่จะไปอุดหนุนโรงเรียนที่เจริญอยู่แล้วก็ให้เปลี่ยนทรัพยากรไปสู่โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำที่สังคมที่ผู้ปกครองแต่ละคนมีแตกต่างกัน ให้หนุนเสริมเด็กที่มีความยากไร้ให้มีความพร้อมในการแข่งขันมากยิ่งขึ้น ในเวลาเดียวกันระบบการเงินการศึกษาก็ควรจะปรับไปสู่ระบบที่เปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และเด็กสามารถเลือกโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม และกระตุ้นให้โรงเรียนแต่ละกลุ่มแข่งขันกันพัฒนาคุณภาพอย่างแท้จริงให้เกิดขึ้น

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่า ปัญหาของระบบการศึกษาของไทยแท้ที่จริงแล้วสามารถย่อยได้ เป็น ๓ เรื่อง ได้แก่

๑. ระบบการศึกษาของไทยเป็นระบบการศึกษาที่ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่มีใครสนใจรับผิดชอบต่อผลการเรียนและพัฒนาการของเด็กนักเรียน

๒. ระบบการศึกษามีการใช้หลักสูตรที่ล้าสมัย ไม่เอื้อต่อการใช้ชีวิตในโลกยุคใหม่ และโลกอนาคต

๓. ความเหลื่อมล้ำของการศึกษาทำให้ประเทศไทยมีความแตกต่างกันมากมายของระบบการศึกษา และของระบบคนที่มั่งมีต่อคนที่ยากไร้

การแก้ไขปัญหการศึกษาของไทย

๑. ระดับชาติ

๑.๑ การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ การใช้ชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๑.๒ การปรับข้อสอบให้สอดคล้อง ทำให้เด็กได้คิด ทำให้ครูได้สอนหนังสือให้ เป็นมากยิ่งขึ้น

๑.๓ นำผลสอบนั้นมาประเมินผลการสอนของครู ประเมินโรงเรียน เพื่อก่อให้เกิด การพัฒนาที่มากยิ่งขึ้น

๒. ระดับโรงเรียน

๒.๑ ต้องปรับเปลี่ยนให้โรงเรียนเป็นพระเอกในการปฏิรูป

๒.๒ สร้างความหลากหลายของการมีส่วนร่วม

๒.๓ สร้างความหลากหลายของความสอดคล้องกับท้องถิ่นให้เหมาะสมสำหรับแต่ละท้องถิ่น

ซึ่งทั้ง ๒ ระดับนี้จะต้องทำควบคู่ไปด้วยกัน ระบบการเมืองจะต้องเอื้อต่อการปฏิรูป ระบบการศึกษา ซึ่งน่าเสียดายที่เรามีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญว่าการกระทรวงศึกษาไปแล้วถึง ๑๖ คน เฉลี่ยแล้ว อยู่ในวาระดำรงตำแหน่งคนละประมาณ ๑๐ เดือน ซึ่งที่แย่ไปกว่านั้นก็คือ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาบางคนได้อยู่ในตำแหน่งเพียง ๒ เดือนครึ่งเท่านั้น ซึ่งการเปลี่ยนรัฐมนตรีบ่อยๆ แบบนี้จะไม่เอื้อต่อการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจะต้องเป็น “การคิดให้ไกล มองให้ยาว” การศึกษาเป็นเรื่องใหญ่ ใหญ่เกินไปที่จะปล่อยให้เป็นเรื่องของนักการเมือง พรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง ใหญ่เกินไปที่จะปล่อยให้เป็นการของครู ภาระของโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว เป็นภาระอันยิ่งใหญ่ที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่พวกเราทุกๆ คน จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง แม้ว่าการศึกษาจะเป็นปัญหาที่ยากแสนยาก แก้ไขกันมาเป็น ๑๐ ปีก็ไม่สามารถแก้ได้แต่ถ้าเรามีการตั้งองค์ความรู้ที่ถูกต้อง การมีจิตใจที่ดีมีความ ตั้งใจ มีความรักของพ่อแม่ พลังแห่งความรักที่ยิ่งใหญ่เหล่านี้ จะเป็นสิ่งที่นำพาให้เราวมกลุ่มกัน ร่วมกันปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยให้เกิดขึ้นสำเร็จได้อย่างแท้จริง

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมอาเซียน (Asean Community) เกิดจากสมาคมแห่งประชาชาติเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนที่ก่อตั้งขึ้นตามปฏิญญากรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ มี ประเทศสมาชิกเริ่มแรก ๕ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ ซึ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์และการบริหาร และต่อมาสมาชิกได้เพิ่มขึ้นอีก ๕ ประเทศ รวมเป็น ๑๐ ประเทศ คือ บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา ลาว พม่าและเวียดนาม ผู้นำของประเทศต่างๆ ในอาเซียนได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์อาเซียน ๒๐๒๐ โดยได้กำหนดเป้าหมายหลัก คือเพื่อบูรณาการอาเซียนไปสู่ประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) ซึ่งประกอบด้วย เสาประชาคมหลัก ๓ เสา ได้แก่ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน โดยมีกฎบัตรอาเซียนเป็นกรอบหรือพื้นฐานทางกฎหมายให้สมาชิกมีพันธกิจที่จะต้องปฏิบัติตามในส่วนของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ซึ่งเป็นเสาหลักที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียนภายในปี ๒๕๕๘ โดยทำแผนงานเชิงบูรณาการ (Blueprint) ประกอบไปด้วย ๔ ส่วนหลัก ซึ่งอ้างอิงมาจากเป้าหมายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนตามแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ ๒ ดังนี้

๑. การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Single Production Base) โดยให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือและการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น ได้แก่การยกเลิกภาษีศุลกากร การยกเลิกอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายใน กำหนดมาตรฐานอาเซียน การปรับปรุงกฎด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า การอำนวยความสะดวกทางการค้า การปรับประสานพิธีการศุลกากร การจัดตั้ง ASEAN Single Window ปรับประสานมาตรฐานและลดอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า และการเปิดเสรีภาคบริการและการลงทุน

๒. การพัฒนาไปสู่ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง (Highly Competitive Economic Region) การสร้างขีดความสามารถการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน เช่น การมีกฎหมายสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ) และความร่วมมือด้านพลังงาน มาตรการภาษีที่เหมาะสม (Taxation) การส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

๓. การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาคมีความเท่าเทียมกันในแต่ละประเทศ (Equitable Economic Development) สนับสนุนและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) การลดช่องว่างระดับการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกใหม่และสมาชิกเก่าผ่านโครงการต่างๆ เช่น โครงการ ASEAN-help-ASEAN Programs เป็นต้น

๔. การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก (Integration into Global Economy) การปรับประสานนโยบายทางเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรี การให้สิทธิพิเศษด้านการลงทุนภายใต้เขตการลงทุนอาเซียนกับนักลงทุนภายนอกอาเซียน และการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิตและจำหน่าย เป็นต้น

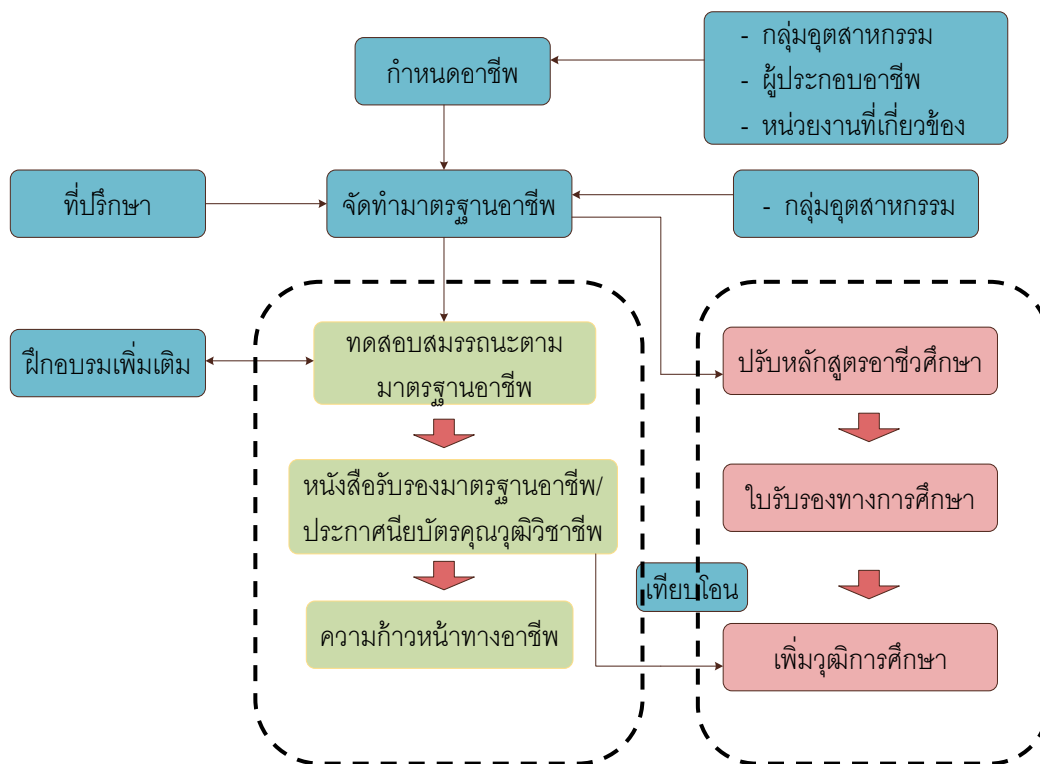
สถาบันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอุตสาหกรรมผลิต สภาอุตสาหกรรม (พ.ศ. ๒๕๕๔) กล่าวว่าประเทศในอาเซียนมีความหลากหลายและความพร้อมทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไป มีทั้งกลุ่มที่มีความชำนาญในด้านเทคโนโลยี กลุ่มที่เป็นฐานการผลิต และกลุ่มที่มีทรัพยากรและแรงงานสำหรับการผลิต ประเทศไทยจึงต้องให้ความสำคัญต่อการเร่งปรับตัวจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเพราะการเปิดเสรีจะส่งผลให้ประเทศอื่นมาลงทุนในอุตสาหกรรมรถยนต์และชิ้นส่วนในไทยเพิ่มมากขึ้นเพราะมีอุตสาหกรรมสนับสนุนจำนวนมาก อีกทั้งแรงงานภายในประเทศและการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพ ทำให้ไทยขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพประกอบกับผลกระทบ

จากการขึ้นค่าแรงงานขั้นต่ำ ทำให้ต้นทุนค่าจ้างแรงงานในอุตสาหกรรมปรับเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๐ การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินลงทุนและแรงงานฝีมืออย่างเสรี ทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเริ่มต้นจาก ๑๒ สาขา คือผลิตภัณฑ์ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ผลิตภัณฑ์เกษตร ผลิตภัณฑ์ประมง อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ การท่องเที่ยว การบิน และโลจิสติกส์ เพื่อสร้างขีดความสามารถการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยมูลค่าการค้าของไทยกับอาเซียนสำหรับสินค้าที่อยู่ภายใต้แผนงานการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีมูลค่ากว่าร้อยละ ๕๐ ของมูลค่าการค้าทั้งหมดของไทยกับอาเซียน ดังนั้นจึงเป็นโอกาสสำคัญที่ไทยจะต้องเร่งพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในด้านการส่งออกโดยเฉพาะในสาขาที่ไทยมีความพร้อมและมีขีดความสามารถแข่งขันสูงอย่างเช่น สาขาผลิตภัณฑ์อาหาร ผลิตภัณฑ์ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงสาขาบริการ อาชีวสาขาการท่องเที่ยว การบริการสาขาสุขภาพ และสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น (พยุงค์ศักดิ์, ๒๕๕๕: ๕)

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) หรือ สคช.

มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Thailand Professional Qualification Institute (Public Organization) – TPQI เป็นองค์การมหาชนภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกา “จัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔” มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔ มีวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ สนับสนุนกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มวิชาชีพจัดทำมาตรฐานอาชีพให้ได้มาตรฐานสากล ให้การรับรององค์การรับรองสมรรถนะบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ เพื่อประเมินสมรรถนะบุคคลให้การรับรองคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพ รวมถึงเป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพ อีกทั้งยังทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนและประสานความร่วมมือสถานศึกษา ศูนย์หรือสถาบันอบรม สถานประกอบการ หน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชน เผยแพร่ระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพ และทำหน้าที่ทำความเข้าใจกับองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อดำเนินการเรื่องตรงตามวัตถุประสงค์ของสถาบันฯ ทั้งนี้ สคช. ได้ดำเนินงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงสถาบันการศึกษา เพื่อสร้างความร่วมมือพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตและบริการ โดยมีเป้าหมายในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจสังคมทางความรู้ ผ่านการพัฒนากำลังคนของประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการและทิศทางเศรษฐกิจ ด้วยระบบคุณวุฒิวิชาชีพที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล อันนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียนและสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับประเทศอย่างยั่งยืน

โดยคุณวุฒิวิชาชีพถูกแบ่งเป็นระดับต่างๆ ในกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ คุณวุฒิวิชาชีพระดับที่ ๑ จะระบุกลุ่มสมรรถนะขั้นพื้นฐานเรียงลำดับไปจนถึงคุณวุฒิวิชาชีพระดับสูงสุดที่ระบุกลุ่มสมรรถนะขั้นเชี่ยวชาญที่สุด โดยสถาบันฯ ได้ร่วมกับผู้ประกอบการในสาขาอาชีพต่างๆ พิจารณากำหนดระดับของคุณวุฒิวิชาชีพไว้ตั้งแต่ระดับที่ ๑ ถึงระดับที่ ๗ ดังนี้แผนภาพที่ ๒.๕

แผนภาพที่ ๒-๔ กระบวนการจัดทำมาตรฐานอาชีพ

๑. ประโยชน์ของการมีคุณวุฒิวิชาชีพ

๑.๑ คุณวุฒิวิชาชีพกับประเทศไทย

๑.๑.๑ สร้างโอกาสในตลาดงานอาเซียนและต่างประเทศให้กับผู้ประกอบอาชีพไทย จึงได้จัดทำมาตรฐานอาชีพที่สามารถเทียบได้กับมาตรฐานสากล โดยนำมาตราฐานอาชีพที่ถูกจัดทำขึ้นในกลุ่มอุตสาหกรรมและสาขาอาชีพต่างๆ ไปเทียบเคียงกับมาตรฐานของกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียนและในระดับสากล เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในกรณีที่มีผู้ประกอบการอาชีพต้องมีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่สากล

๑.๑.๒ สร้างโอกาสให้กับบุคลากรที่มีทักษะฝีมือทั้งที่มีคุณวุฒิการศึกษาและไม่มีคุณวุฒิการศึกษาในการพัฒนาตนเองและสร้างรายได้ และนักเรียนนักศึกษาที่มีสมรรถนะตรงตามที่ต้องการ รวมทั้งเป็นที่ยอมรับในการไปทำงานต่างประเทศอันเป็นการยกระดับและพัฒนาฝีมือบุคลากรของไทยให้มีคุณภาพมาตรฐานรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน และจะนำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนค่านิยมในการศึกษาของไทยนักเรียนนักศึกษาจะหันมาเรียนในสายอาชีพมากขึ้น

๑.๑.๓ สนับสนุนแรงงานที่มีคุณภาพ ส่งผลให้เกิดการเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในประเทศเพื่อรองรับเข้าสู่ระบบประชาคมอาเซียน

๑.๒ คุณวุฒิวิชาชีพกับสถาบันการศึกษา

๑.๒.๑ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมการศึกษาจากเดิมที่ให้ความสำคัญกับวุฒิปริญญาจนทำให้แรงงานที่จบปริญญาล้นตลาดในขณะที่แรงงานสายอาชีพขาดแคลนซึ่งจะทำให้คนหันกลับมาให้ความสำคัญกับการเรียนสายอาชีพมากขึ้น เนื่องจากสามารถใช้สมรรถนะในวิชาชีพของตนไปทำงานสร้างรายได้ที่เป็นไปตามสมรรถนะทันที

๑.๒.๑ สถาบันฯ จะนำส่งมาตรฐานอาชีพที่แล้วเสร็จให้กับสถาบันการศึกษา เพื่อนำไปใช้ปรับหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency Based) ซึ่งจะทำให้การผลิตกำลังคนของประเทศสอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น

ตารางที่ ๒-๑ ระดับคุณวุฒิวิชาชีพ

ระดับ 1	National Certificate of Higher Professional Qualification 1	ผู้มีทักษะเบื้องต้น Basic Skilled Personnel / Worker
ระดับ 2	National Certificate of Higher Professional Qualification 2	ผู้มีทักษะฝีมือ Skilled Personnel / Worker
ระดับ 3	National Certificate of Higher Professional Qualification 3	ผู้มีทักษะเฉพาะทาง Skilled Personnel / Worker
ระดับ 4	National Certificate of Professional Diploma Qualification	ผู้ชำนาญการในอาชีพ Supervisors, Foremen, Superintendents Academically Qualified Worker, Junior Management
ระดับ 5	National Certificate Advanced Professional Qualification	ผู้เชี่ยวชาญในอาชีพ Professional Qualified, and Mid- Management
ระดับ 6	National Certificated of Higher Professional Qualification	ผู้เชี่ยวชาญพิเศษในอาชีพ Top Management , Novel & Original
ระดับ 7	National Certificate of Higher Professional Qualification	ผู้ทรงคุณวุฒิในอาชีพ Top Management, Novel & Original

๒. การรับรองสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ

ถือเป็นองค์กรสำคัญที่ทำหน้าที่ประเมินสมรรถนะของบุคคลในแต่ละสาขาวิชาชีพ สถาบันฯ ได้นำร่องการรับรององค์กรที่มีหน้าที่รับรองสมรรถนะฯ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในทุกภูมิภาคภายใต้หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการออกหนังสือรับรององค์กรที่มีหน้าที่รับรองสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ ของ สคช. ทั้งนี้ สคช. ยังร่วมมือกับสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสไอ (Management System Certification Institute (Thailand) หรือ MASCI) ในการฝึกอบรมบุคลากรภายในองค์กรที่มีหน้าที่รับรองสมรรถนะฯ ให้มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นองค์การรับรองตามมาตรฐานสากลและให้การสนับสนุน ส่งเสริม องค์กรที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองไปสู่มาตรฐานสากล ISO 17024 ในอนาคตต่อไป

๓. ระบบฐานข้อมูลคุณวุฒิวิชาชีพ

ระบบฐานข้อมูลคุณวุฒิวิชาชีพถูกพัฒนาขึ้นโดยมีจุดประสงค์ในการส่งเสริมให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยเป็นแหล่งให้บริการด้านข้อมูลที่น่าสนใจผ่านนวัตกรรมบริการ สามารถให้ข้อมูลที่เหมาะสมกับความชำนาญเฉพาะด้านของแต่ละบุคคลเพื่อให้สอดคล้องกับการแข่งขันด้านเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ต้องการความรวดเร็วฉับไว และแม่นยำ ระบบฐานข้อมูลคุณวุฒิวิชาชีพจะเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการยกระดับขีดความสามารถในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในประเทศไทย เพื่อเตรียมความพร้อมให้ประเทศไทยสามารถแสดงศักยภาพอันเข้มแข็งเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อ. ฤกษ์ชัย เพ็ชรคง สังกัดวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ได้กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไว้ว่า จากกระแสของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนภายในปี ๒๕๕๘ ดังกล่าวทำให้สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนตื่นตัวอย่างมากในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีการปรับกลยุทธ์การเรียนการสอนและการพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในอนาคต เช่นเดียวกับสถาบันอาชีวศึกษาที่จะต้องมีการปรับตัว และพัฒนามาตรฐานวิชาชีพให้สูงขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่ไม่ใช่เฉพาะในประเทศเท่านั้น แต่รวมถึงความต้องการของประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วย ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้เตรียมการให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาดำเนินการในด้านต่างๆ เช่น ๑) พัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในทุกระดับด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ๒) พัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษานานาชาติในระดับอาเซียนและภูมิภาค ๓) จัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้มีสมรรถนะตรงตามสาขาวิชาชีพสอดคล้องกับความต้องการและเป็นไปตามมาตรฐานของประชาคมอาเซียน และ ๔) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของอาเซียน โดยคาดหวังว่าการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้นักเรียน นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีคุณสมบัติที่สามารถแข่งขันในระดับอาเซียนได้อย่างดี เช่น เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ดี มีวินัยสามารถใช้ IT ในการสื่อสารและค้นคว้าข้อมูล มีความรู้ภาษาต่างประเทศ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ

อีก ๑ ภาษา สามารถผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานได้รับใบรับรองในการสมัครไปทำงานในต่างประเทศได้ การเตรียมการดังกล่าวหากผู้บริหารสถาบันอาชีวศึกษามีความมุ่งมั่นในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถบริหารจัดการ และฝึกอบรมวิชาชีพอย่างมีทิศทาง ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากอาชีวศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อสามารถแข่งขันในเวทีระดับประชาคมอาเซียนได้

ดร.อนันท์ งามสะอาด ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อเข้าสู่อาเซียน มีสาระสำคัญดังนี้

๑. กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ดังนี้ “สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มุ่งมั่นในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะวิชาชีพก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘”

๒. พันธกิจ (Mission) ประกอบด้วย

๒.๑ พัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในทุกระดับด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๒.๒ พัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษานานาชาติในระดับอาเซียนและภูมิภาค

๒.๓ จัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้มีสมรรถนะตรงตามสาขาวิชาชีพ สอดคล้องกับความต้องการและเป็นไปตามมาตรฐานของประชาคมอาเซียน

๒.๔ ส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านศาสนา ศิลปะและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในอาเซียน

๓. เป้าประสงค์ (Purpose) ประกอบด้วย

๓.๑ สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาต่างประเทศทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีหลักสูตรที่เป็นสากลและเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. จำนวนหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาและเป็นที่ยอมรับให้เป็นมาตรฐานสากล ตลอดจนถูกนำมาใช้ในการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างประเทศอาเซียน

๒. ระดับความสำเร็จการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ

๓. จำนวนสาขาวิชาที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ ในการสื่อสาร

๔. ระดับสมรรถนะของผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร

๕. จำนวนผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๖. จำนวนอาสาสมัครจากเครือข่ายและชาติต่าง ๆ เพื่อช่วยสอนวิชาชีพโดยใช้ภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาจีน ญี่ปุ่น และภาษาอาเซียนอื่น ๆ

๓.๒ สถานศึกษาจัดประชุม สัมมนาวิชาการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการจัดการอาชีวศึกษาระหว่างครูและผู้บริหารและศึกษาดูงานในอาเซียนและภูมิภาคต่าง ๆ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. จำนวนเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรระหว่างประเทศ และสถาบันการศึกษา ในอาเซียน

๒. จำนวนครั้งในการจัดประชุมสัมมนาระหว่างประเทศระหว่างผู้บริหารครู และบุคลากรทางการศึกษาในระดับนานาชาติในด้านการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาและการจัดการ เรียนรู้

๓. ระดับความสำเร็จในการนำผลการศึกษาดูงานของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการ ศึกษามาพัฒนาสถานศึกษา

๔. จำนวนครั้งในการจัดกิจกรรมประชุมวิชาการขององค์การวิชาชีพของผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาในระดับนานาชาติ

๕. ระดับความสำเร็จในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันทักษะในด้านต่างๆ ระหว่าง ประเทศ

๓.๓ สถานศึกษามีการจัดหาคู่มือ ตำรา และหนังสืออ่านนอกเวลา ที่เป็น ภาษาอังกฤษ ทั้งวิชาชีพ และวิชาสามัญสัมพันธ์ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ในรูปแบบต่างๆ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. ระดับความสำเร็จในการจัดสิ่งสนับสนุนและให้ความรู้ในการเป็นประชาคมอาเซียน

๒. จำนวนครั้งการจัดกิจกรรมและรูปแบบกิจกรรมที่สนับสนุนการเข้าสู่ประชาคม อาเซียน

๓.๔ สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ และเครือข่ายระหว่างนักเรียน นักศึกษาที่เป็นตัวแทนจากประเทศต่างๆ ทั้งระดับสถานศึกษาและระดับนานาชาติ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. จำนวนครั้งการจัดกิจกรรมด้านศิลปะ ศาสนา และวัฒนธรรมระหว่างประเทศ

๒. ระดับความสำเร็จในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ศาสนา และวัฒนธรรมระหว่าง ประเทศ

๓.๕ สถานศึกษามีการพัฒนาด้านการวิจัย นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ และ เทคโนโลยีสารสนเทศตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในกลุ่มสถาบันอาชีวศึกษาอาเซียน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. ระดับความสำเร็จในการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาที่เชื่อมโยง กิจกรรมสู่อาเซียน

๒. ร้อยละของงานวิจัย นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ที่เข้าร่วมกิจกรรมและผ่านมาตรฐาน ร่วมกับสถานศึกษาและสถาบันอาชีวศึกษานานาชาติ

๓.๖ สถานศึกษามีการจัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพอย่างทั่วถึง และเสมอภาคทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างมีมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับของกลุ่มประเทศในอาเซียน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. ระดับความสำเร็จในการจัดทำมาตรฐานวิชาชีพเพื่อสร้างบทบาทการเป็นผู้นำในการจัดการอาชีวศึกษาแห่งอาเซียน เช่น ด้านวิชาชีพเกษตร ทั้งในหลักสูตรระยะสั้นและ ระยะยาว เป็นต้น

๓.๗ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจัดระบบการสร้างแรงจูงใจให้กับสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนนักเรียนนักศึกษาได้มีความมุ่งมั่น ตั้งใจและความพยายาม ในการพัฒนาตนเองในทุกมิติ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. ระดับความสำเร็จการพัฒนาตนเองสู่มาตรฐานของผู้บริหาร ครู และบุคลากร ทางการศึกษา ตลอดจนนักศึกษาเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

๔. กลยุทธ์ (Strategy) ประกอบด้วย

๔.๑ สถานศึกษาทุกแห่งเร่งรัดการสอนภาษาอังกฤษที่เป็นภาษากลางของอาเซียน และกำหนดให้มีการประเมินผลความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และกำหนดให้นักศึกษาในสาขาการท่องเที่ยว การโรงแรม เรียนภาษาอื่นเพิ่มอีก ๑ ภาษา และดำเนินการตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้ทุกคนในสถานศึกษาสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษสัปดาห์ละ ๑ วัน

๔.๒ พัฒนาสื่อการสอน ตำราที่เป็นภาษาอังกฤษ เช่น สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ได้ร่วมมือกับสถานประกอบการจัดการตำราเรียนภาษาอังกฤษใช้ในการสอน

๔.๓ สถานศึกษาที่มีความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อยู่แล้วขยายความร่วมมือไปยังประเทศอื่นๆให้ครบทั้ง ๑๐ ประเทศ

๔.๔ สร้างความตระหนักให้กับนักศึกษาและผู้บริหารเพื่อให้เข้าใจการเป็นประชาคมอาเซียน

๔.๕ เปิดสอน English Program ในปีการศึกษา ๒๕๕๕ โดยคัดเลือกสถานศึกษา เปิดสอนประเภท วิชาละ ๑ สาขา

แนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพสู่ประชาคมอาเซียน

เนื่องจากสังคมมีความคาดหวังอยากให้อาชีวศึกษามีบทบาทสำคัญในการเตรียมกำลังคนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้เตรียมการให้สถานศึกษามีความพร้อมในหลายด้านได้แก่

๑. เน้นการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาอังกฤษเข้มข้นขึ้น ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสัปดาห์ละ ๑ วัน จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารระดับช่าง ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อในการสั่งงาน-รับงานตามสาขาอาชีพได้ สามารถใช้ศัพท์เทคนิคแต่ละสาขาได้ ประเภทวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษแบบเข้มข้นทั้งใช้ภาษาอาเซียน เช่น ภาษามลายูเซีย ภาษาพม่า ภาษากัมพูชา ฯลฯ รวมทั้งภาษาที่มีการใช้อย่างแพร่หลายเช่น ภาษาจีน ภาษาเกาหลี เป็นต้น รวมทั้งภาษาที่ร่วมกับสถานศึกษาต่างประเทศ

๒. เตรียมมาตรฐานฝีมือช่างอาเซียน
๓. เตรียมสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น สิ่งตีพิมพ์ E-Learning, Social Media
๔. คัดเลือกนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในกลุ่ม”อาชีวะอินเตอร์” ซึ่งเรียนเป็นบางสาขา เช่น สาขาวิชาปีเตอร์เคมี กลุ่มที่เรียนในชั้น ปวช.๑-๓ ควรมีกิจกรรมได้พัฒนาตนเอง เช่น เข้าค่ายอาเซียน อบรมภาษาอังกฤษ กลุ่มที่เรียนชั้น ปวส. ควรมีหลักสูตรวิธีการเรียนที่เหมาะสม
๕. ควรมีคำรับรองว่าผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีมาตรฐานฝีมือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นที่ยอมรับและตอบคำถามสังคมได้ว่านักเรียนนักศึกษาสำเร็จการศึกษาไปแล้วต้องมีงานทำ
๖. ควรปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษา เช่น การกล้าแสดงออก การเสนอความคิดเห็น กล้าพูด วิธีการนำเสนอ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ฯลฯ
๗. ทำความร่วมมือกับกลุ่มประเทศอื่นๆ นอกเหนือกลุ่มอาเซียน เช่น เกาหลี จีน อิสราเอล ฯลฯ เพื่อเป็นการเตรียมกำลังคนให้มีความเชื่อมั่นและสามารถแข่งขันในกลุ่มประเทศอาเซียนได้
๘. สื่อการเรียนการสอนควรเน้นการใช้ภาษาอังกฤษ ปัจจุบันสามารถสืบค้นทางอินเตอร์เน็ตได้สะดวก คำสั่งที่ใช้ในชั้นเรียนหรือทั่วไปควรเป็นภาษาอังกฤษ นักเรียนอาชีวศึกษาควรใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการทำงาน (Working Language) ได้ ให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษา ใช้ภาษาอังกฤษโดยครูเริ่มต้นสื่อสารระหว่างครูด้วยกันและบุคลากรอื่นๆโดยไม่ต้องกังวลความถูกต้องของไวยากรณ์
๙. จัดกิจกรรมการพูดภาษาอังกฤษบ่อยครั้งหรือเป็นช่วงเวลาของทุกๆวัน หรือใช้เป็นชีวิตประจำวัน จัดอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลักสูตร ๓๐-๖๐ ชั่วโมง การประชุมสัมมนาใช้ภาษาอังกฤษ ตั้งเขต English Zone โดยเป็นเขตใช้ภาษาอังกฤษ จัดเพลงสากลและจัดรายการเสียงตามสายเป็นภาษาอังกฤษ จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิธีการและทักษะชีวิต ครูที่สอนภาษาอังกฤษควรใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารตลอดคาบการเรียนการสอน แม้นอกห้องเรียนก็ให้ใช้บ่อย ๆ นักเรียนนักศึกษาจะได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ครูที่สอนในรายวิชาอื่นควรใช้คำสั่งเป็นภาษาอังกฤษ วิธีการขั้นตอน เครื่องมือ อุปกรณ์ และเนื้อหาที่สอนควรใช้เป็นภาษาอังกฤษมากขึ้น บางรายวิชาสามารถใช้เป็นภาษาอังกฤษตลอดหลักสูตรได้ เช่น วิชาพลศึกษาสามารถบูรณาการกับภาษาท่าทางได้ง่าย
๑๐. ควรจับคู่กับโรงเรียนในกลุ่มอาเซียนเป็นลักษณะ Sister School โดยมีการแลกเปลี่ยนครูและนักเรียนทุก ๆ ปีหรือเรียนร่วมกันในเวลาเดียวกันโดยใช้การสื่อสารทางอินเตอร์เน็ต
๑๑. สำนึกความร่วมมือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้แบ่งกลุ่มวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้

คุณลักษณะของนักศึกษาที่จบอาชีวศึกษา

๑. คุณลักษณะทั่วไป ได้แก่
  - ๑.๑ สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ดี
  - ๑.๒ ผ่านการฝึกงานจากสถานประกอบการในต่างประเทศอย่างน้อย ๑ ภาคเรียน

- ๑.๓ มีวินัยและผ่านกิจกรรมด้านคุณธรรมและจิตอาสา
- ๑.๔ สามารถใช้ IT ในการสื่อสารและค้นคว้าข้อมูล
- ๑.๕ มีความรู้ภาษาต่างประเทศ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ อีก ๑ ภาษา

๒. คุณลักษณะเฉพาะ

๒.๑ ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน ได้รับใบรับรองในการสมัครไปทำงาน
ในต่างประเทศ

๒.๒ ผ่านมาตรฐานภาษาอังกฤษตามตำแหน่งงาน

๒.๓ สามารถศึกษาต่อในสถานศึกษาอาชีวศึกษาภายใต้ประชาคมอาเซียนได้

๒.๔ ผ่านกระบวนการฝึกประสบการณ์เป็นผู้ประกอบการ

กล่าวได้ว่า หากสถานศึกษาอาชีวศึกษาบริหารจัดการและฝึกอบรมวิชาชีพอย่างมี
ทิศทางจะทำให้ให้นักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อสามารถแข่งขันในเวที
ระดับประชาคมอาเซียนได้

สมศักดิ์ เรืองสุวรรณ (พ.ศ.๒๕๕๗) ศึกษาเรื่องการติดตามการเตรียมความพร้อมสู่
ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษาเขตตรวจราชการที่ ๔ และ ๕ เกี่ยวกับการ
เตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการ
บริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และด้านคุณภาพผู้เรียน
พบว่าระดับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษาในเขต
ตรวจราชการที่ ๔ และ ๕ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าการ
เตรียมความพร้อมด้านการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้าน
การเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ย
ต่ำที่สุด ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจำแนกรายด้านสรุปได้
ดังนี้

๑. ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่การ
ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานโครงการ นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์แก่นักเรียน/นักศึกษาในสถานศึกษา
รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริม สนับสนุนการทำงานวิจัย นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์แก่ครู และบุคลากร
ทางการศึกษา และการกำหนดมาตรการในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มจำนวนผู้เรียนสายอาชีวศึกษาอย่าง
เป็นรูปธรรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานน้อยที่สุด ได้แก่ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการ
ศึกษาด้านทักษะภาษาของประเทศในอาเซียน

๒. ด้านการเรียนการสอน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่การจัดให้
นักเรียน/นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากสถานประกอบการในประเทศไม่น้อยกว่า ๓ เดือน
รองลงมา ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและสอดคล้องกับ
ความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในการเข้าสู่ประชาคม
อาเซียนส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนภาษาของประเทศ
อาเซียน เช่นพม่า มาเลเซีย กัมพูชา เป็นต้น

๓. ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่มีการสร้างเครือข่ายในประเทศกับสถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง รองลงมา ได้แก่ มีการประชุมสัมมนาระหว่างประเทศระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในระดับนานาชาติ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระหว่างสถานศึกษาในประเทศอาเซียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานน้อยที่สุด ได้แก่ มีการแลกเปลี่ยนนักเรียนระหว่างสถานศึกษาในประเทศอาเซียน

๔ ด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ผู้เรียนมีทักษะและฝีมือในการปฏิบัติวิชาชีพตามสาขาวิชาเรียน รองลงมา ได้แก่ ผู้เรียนมีวินัย มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ และมีจิตอาสาทำประโยชน์ให้แก่สังคม และ ผู้เรียนมีทักษะและฝีมือในการปฏิบัติทางวิชาชีพพื้นฐาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้เรียนผ่านการฝึกงานจากสถานประกอบการในต่างประเทศอย่างน้อย ๑ ภาคเรียน/๓๒๐ ชั่วโมง

การเปรียบเทียบความแตกต่างการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ ๔ และ ๕ จำแนกตามสังกัด พบว่าการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ทั้งในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ การเรียนการสอน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และคุณภาพผู้เรียน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา จำแนกเป็นรายด้าน มีดังนี้

๑. ด้านการบริหารจัดการ ปัญหาและอุปสรรคที่มากที่สุด ได้แก่

๑.๑ ครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษมีไม่เพียงพอ การจ้างครูชาวต่างชาติที่มีคุณภาพยังทำได้น้อย ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมด้านภาษาให้แก่ผู้เรียน รองลงมา ได้แก่ ขาดงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินงานและกิจกรรมเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ และนโยบายและแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนยังขาดความชัดเจนและต่อเนื่อง

๑.๒ ด้านการเรียนการสอน ปัญหาและอุปสรรคที่มากที่สุด ได้แก่ หลักสูตรการเรียนการสอนไม่ได้กำหนดการบูรณาการสาระอาเซียน ทำให้การบูรณาการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับอาเซียนไม่ได้ทำในทุกวิชา และหลักสูตรยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน รองลงมา ได้แก่ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอนเพื่อบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และหนังสือ ตำรา คู่มือ และสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมีไม่เพียงพอให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า

๑.๓ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ปัญหาและอุปสรรคที่มากที่สุด ได้แก่ ขาดการสนับสนุนในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการพัฒนาการเรียนการสอนระหว่างสถานศึกษาในประเทศอาเซียน รองลงมา ได้แก่ การแลกเปลี่ยนครูและนักเรียนในระหว่างประเทศอาเซียนยังดำเนินงานได้น้อยไม่ครอบคลุมทุกสถานศึกษา และการอบรมหรือประชุมวิชาการในการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพในระหว่างประเทศอาเซียนมีจำนวนน้อย

๑.๔ ด้านคุณภาพผู้เรียน ปัญหาและอุปสรรคที่มากที่สุด ได้แก่ ผู้เรียนขาดทักษะและความรู้พื้นฐานด้านภาษาอังกฤษ รองลงมา ได้แก่ ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้น ขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และผู้เรียนยังขาดความรู้ทักษะภาษาของประเทศอาเซียน

๒. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาประเภทอาชีวศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในเขตตรวจราชการที่ ๔ และ ๕ จำแนกเป็นรายด้าน มีดังนี้

๒.๑ ด้านการบริหารจัดการ ข้อเสนอแนะแนวทางที่มากที่สุด ได้แก่ ควรจัดหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษา/ครูต่างชาติให้เพียงพอ ส่งเสริมให้ทุกสถานศึกษาจ้างครูที่เป็นเจ้าของภาษาหรือจัดหาครูอาสาจากต่างประเทศ มาสอนภาษาต่างประเทศ รองลงมา ได้แก่ ควรสนับสนุนงบประมาณในด้านบริหารจัดการการศึกษาในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาเซียนเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง ทั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน และควรดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรเพื่อให้มีทักษะด้านภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งภาษาอาเซียนเบื้องต้น โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง หลากหลาย และสามารถนำไปใช้ได้จริง

๒.๒ ด้านการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะแนวทางที่มากที่สุด ได้แก่ ควรพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างจริงจัง เพิ่มชั่วโมงการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มากขึ้น เน้นการฝึกพูดฝึกปฏิบัติจริงในการเรียนและการปฏิบัติงาน รองลงมา ได้แก่ ควรพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนให้สอดคล้องความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการ รวมทั้งพัฒนาหลักสูตรให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอาเซียนมากขึ้น และควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนเพิ่มมากขึ้น เช่น ชมรม ค่ายอาเซียน เป็นต้น

๒.๓ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ข้อเสนอแนะแนวทางที่มากที่สุด ได้แก่ ควรมีการแลกเปลี่ยนนักเรียน/นักศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน รองลงมา ได้แก่ ควรสนับสนุนส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการเรียนการสอนกับประเทศต่างๆในอาเซียนให้มากขึ้น อย่างเป็นรูปธรรม และควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนครูและบุคลากรทางการศึกษา และการศึกษาดูงานการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของประเทศอาเซียน

๒.๔ ด้านคุณภาพผู้เรียน ข้อเสนอแนะแนวทางที่มากที่สุด ได้แก่ ควรส่งเสริมพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียน โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษที่เป็นภาษากลางของประเทศอาเซียน รองลงมา ได้แก่ ควรส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจมีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และควรส่งเสริมการเข้าร่วมแข่งขันทักษะด้านต่างๆ นักเรียน/นักศึกษาระหว่างประเทศอาเซียน มีเวทีแสดงความสามารถและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วณิชย์ อ่วมศรี (พ.ศ.๒๕๕๖) ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้ มิติด้านการจัดการศึกษาได้รับความสำคัญสูงสุดสำหรับปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยเฉพาะกลไกขับเคลื่อนด้านผลลัพธ์ ด้านแรงจูงใจ และด้านเนื้อหา ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ๑) ด้านผลลัพธ์ให้สถานศึกษาที่มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในการดำเนินการโครงการความร่วมมือกับต่างประเทศเป็นต้นแบบการขับเคลื่อนและสร้างความพร้อมให้กับ

สถานศึกษาอื่น ๆ โดยเน้นความโดดเด่นหรือจุดแข็งของแต่ละสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับ ๒) ด้านแรงจูงใจ เสริมสร้างแรงจูงใจแก่ครูและบุคลากรของสถานศึกษา โดยอาจเชื่อมโยงกับการพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ และวิชาชีพเฉพาะทาง เพื่อการเพิ่มพูนวิทยฐานะ และ ๓) ด้านเนื้อหา สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระยึดโยงกับวัฒนธรรมของอาเซียน เชื่อมโยงกับมาตรฐานสากลและมีความสอดคล้องกับตลาดแรงงานและเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีมิติด้านการจัดระบบงานได้รับความสำคัญเป็นอันดับที่ ๒ สำหรับเป็นปัจจัยขับเคลื่อนความสำเร็จการเตรียมความพร้อมสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเฉพาะด้านทรัพยากร ด้านโปรแกรม และด้านคุณภาพและมาตรฐาน ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ๑) ด้านทรัพยากร ซึ่งได้รับความสำคัญลำดับสูง ควรได้รับการสนับสนุนจากระดับนโยบายและระดับสถานศึกษาตลอดจนระดับท้องถิ่นต้องแสวงหาทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งภายในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อการสนับสนุนให้สามารถจัดระบบงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทรัพยากรใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสมเพียงพอ โดยเฉพาะด้านบุคลากร งบประมาณ เครื่องมือและสื่อการเรียนรู้ ๒) ด้านโปรแกรมสนับสนุนการจัดโปรแกรมที่มีความยืดหยุ่นหลากหลายให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาระบบเทียบโอนประสบการณ์ เพื่อการพัฒนาบุคลากรให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ ๓) ด้านคุณภาพและมาตรฐาน ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การกำหนดมาตรฐานและเกณฑ์การประกันคุณภาพ และการเชื่อมโยงกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ ระหว่างประเทศเพื่อให้เกิดความเชื่อถือและการยอมรับในคุณภาพมาตรฐานที่อยู่ในระดับสากลมิติด้านกรอบกลยุทธ์ ได้รับความสำคัญเป็นอันดับที่ ๓ ในฐานะของปัจจัยสู่ความสำเร็จในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเฉพาะกลไกขับเคลื่อนด้านประสานความร่วมมือ ด้านทิศทาง และด้านแผนงาน ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ๑) ด้านการประสานความร่วมมือ เสริมสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรสถานประกอบการทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาบุคคล การวิจัยและการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ด้านการอาชีวศึกษาในภูมิภาคอาเซียน ๒) ด้านทิศทาง การสร้างความพร้อมแก่สถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต้องชัดเจนเป็นรูปธรรมไปสู่การปฏิบัติได้และเป็นแนวทางในการสนับสนุน การดำเนินงานของสถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถดำเนินการได้ ๓) ด้านแผนงาน ต้องมีการกำหนดแผนงานโครงการที่มีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย เชิงปริมาณที่ชัดเจนให้สถานศึกษาสามารถนำไปดำเนินการสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับภารกิจและเสริมสร้างศักยภาพความพร้อมด้านต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (พ.ศ.๒๕๕๖) ได้สำรวจความคิดเห็นประชาชน เรื่อง อาชีวะไทยในสายตาประชาชน โดยสำรวจความคิดเห็นประชาชนทั่วไปและผู้ประกอบการกว่า ๑,๐๐๐ คน สรุปได้ว่าประชาชนและสถานประกอบการจำนวนร้อยละ ๓๒.๔๒ เห็นว่าอาชีวศึกษาเป็นสถาบันที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นแหล่งบ่มเพาะวิชาความรู้ สร้างคนสร้างอาชีพให้สังคม และเป็นสถานศึกษาที่เป็นทางเลือกหนึ่งและเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนสายอาชีพจบแล้วมีงานทำ มีอาชีพที่มั่นคงรองรับ ส่วนจุดแข็งของอาชีวศึกษานั้นร้อยละ ๒๘.๔๗ เห็นว่ามีภาคปฏิบัติเพื่อฝึกให้เด็กมีทักษะมีประสบการณ์

และเกิดความชำนาญในวิชาชีพ ส่วนจุดอ่อนนั้นร้อยละ ๕๖.๐๗ เห็นว่ายังไม่สามารถแก้ปัญหาเรื่อง เด็กทะเลาะวิวาทยกพวกตีกันให้หมดไปได้ และบางส่วนยังเห็นว่าเด็กอาชีวะมีพื้นฐานความรู้ไม่แน่น โดยเฉพาะทักษะด้านภาษา รวมถึงความพร้อมของห้องปฏิบัติการ และอุปกรณ์การเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ สำหรับความคาดหวังของประชาชนและผู้ประกอบการที่มีต่อสถานศึกษาอาชีวศึกษานั้นร้อยละ ๒๖.๗๙ เห็นว่าเป็นสถานศึกษาที่สร้างเด็กไทยให้มีคุณภาพ มีความสามารถเชี่ยวชาญในวิชาชีพสู่ออาเซียนได้ จบแล้วสามารถหางานทำได้ง่ายเป็นที่ยอมรับของตลาด แต่สิ่งที่อยากให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาดำเนินการเพิ่ม คือขยายสถานศึกษาให้กว้างขึ้น มีอาคารเรียนที่ทันสมัยสะดวกสบาย รวมถึงควรมีมาตรการที่เข้มงวดกวัดขันมากกว่าเดิม นอกจากนี้ในเรื่องการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ นั้น สถานศึกษาอาชีวศึกษาจะสู้กับประเทศในอาเซียนได้หรือไม่นั้นร้อยละ ๔๖.๔๙ คิดว่าสู้ได้เพราะเด็กไทยเก่ง มีความรู้ความสามารถ มีฝีมือไม่แพ้ประเทศอื่น สถานศึกษาให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้กับเด็กได้พิสูจน์ตัวเอง แต่ยังมีอีกร้อยละ ๔๓.๕๑ ที่ไม่แน่ใจเพราะขึ้นอยู่กับสถานศึกษาและตัวเด็กเองว่ามีความพร้อมเพียงใด และไม่รู้ว่าจะประเทศอื่นๆในกลุ่มอาเซียนมีการพัฒนาไปมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับพฤติกรรม และความมุ่งมั่นของตัวเด็กเอง และอีกร้อยละ ๑๐.๐๐ เห็นว่าสู้ไม่ได้เพราะเด็กส่วนใหญ่ยังไม่มีทักษะที่ดีพอโดยเฉพาะด้านภาษา และเด็กสมัยนี้ไม่ค่อยอดทน ขาดการเอาใจใส่ความขยันอดทนมีน้อย อย่างไรก็ตามประชาชนและผู้ประกอบการจำนวนร้อยละ ๑๗.๘๕ เห็นว่าเนื้อหาวิชาที่เรียนทันสมัยเข้าใจง่ายตรงตามหลักสูตรที่เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือการทำงานได้ รวมถึงสถานศึกษาอาชีวศึกษายังมีกิจกรรมช่วยเหลือสังคมในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ด้วย ทั้งนี้ร้อยละ ๒๕.๐๐ มีข้อเสนอแนะว่าควรเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึกที่ดีงามให้กับเด็กเพื่อจะได้เรียนรู้และสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่ดีได้ และอีกร้อยละ ๒๐.๕๙ เห็นว่าควรพัฒนาสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและเป็นมาตรฐานเดียวกันด้วย รวมทั้งควรเพิ่มทักษะด้านภาษาทั้งการพูดอ่าน เขียนตลอดจนทำให้อาชีวศึกษาเป็นที่รู้จักมากขึ้นและเป็นที่ยอมรับของสังคม

สรุปเอกสารและงานวิจัยเพื่อเข้าสู่ปัญหาการวิจัย

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นพบว่า นโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากลมีการดำเนินการในหลากหลายด้าน ได้แก่ ด้านการเพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพ ด้านการขยายโอกาสการเรียนอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ด้านยกระดับคุณภาพการจัดอาชีวศึกษา และด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การจัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน

การปฏิรูปการศึกษาของไทยโดยสรุป พบว่ารัฐบาลทุกยุคสมัยได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาแต่จะเป็นลักษณะที่แตกต่างกันไม่ต่อเนื่อง ทำให้นโยบายไม่สามารถสานต่อหรือต่อยอดให้เกิดผลสำเร็จได้ ซึ่งบางเรื่องต้องใช้เวลาและต่อเนื่องจึงจะเกิดผลเป็นรูปธรรม บางเรื่องไม่สามารถเชื่อมโยงกับกฎหมายการศึกษาที่เป็นกรอบการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นทิศทางการปฏิรูปการศึกษาจึงแปรเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง กอปรกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีความหลากหลายและความพร้อมทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไป มีทั้งกลุ่มที่มีความชำนาญในด้านเทคโนโลยี กลุ่มที่เป็นฐานการผลิต และกลุ่มที่มีทรัพยากรและแรงงานสำหรับการผลิตประเทศไทยจึงต้องให้ความสำคัญต่อการเร่งปรับตัวจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเพราะการเปิดเสรี

จะส่งผลให้ประเทศอื่นมาลงทุนในไทย อีกทั้งแรงงานภายในประเทศและการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพ ทำให้ไทยขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพประกอบกับผลกระทบจากการขึ้นค่าแรงงานขั้นต่ำ ทำให้ต้นทุนค่าจ้างแรงงานในอุตสาหกรรมปรับเพิ่มขึ้น ดังนั้นเพื่อสร้างขีดความสามารถการแข่งขันจึงเป็นโอกาสสำคัญที่ไทยจะต้องเร่งพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถโดยเฉพาะในสาขาที่ไทยมีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง ดังนั้นสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต้องปรับกลยุทธ์การเรียนการสอนและการพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการต่อตลาดแรงงานที่ไม่ใช่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น แต่รวมถึงความต้องการของประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วย อันได้แก่ ๑) พัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในทุกกระดับด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ๒) พัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษานานาชาติในระดับอาเซียนและภูมิภาค ๓) จัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้มีสมรรถนะตรงตามสาขาวิชาชีพสอดคล้องกับความต้องการและเป็นไปตามมาตรฐานของประชาคมอาเซียน และ ๔) ส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านศาสนา ศิลปะและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในอาเซียน โดยคาดหวังว่านักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษามีคุณสมบัติที่สามารถแข่งขันในระดับอาเซียนได้อย่างดี เช่น เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ดี มีวินัย สามารถใช้ IT ในการสื่อสารและค้นคว้าข้อมูล มีความรู้ภาษาต่างประเทศ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ อีก ๑ ภาษา สามารถผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน ได้รับใบรับรองในการสมัครไปทำงานในต่างประเทศได้ ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากอาชีวศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อสามารถแข่งขันในเวทีระดับประชาคมอาเซียนดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จากการวิเคราะห์พบว่ายังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเรียนทางด้านอาชีวศึกษาได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากยังขาดแนวทางการพัฒนาตนเองและพัฒนาความก้าวหน้าและผลตอบแทนอย่างชัดเจน

จากข้อสรุปแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาด้านอาชีวศึกษาข้างต้น เมื่อพิจารณาพบว่าค่อนข้างมีความสมบูรณ์ในด้านการเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการ แต่ยังขาดแรงจูงใจที่สำคัญที่จะเป็นกลไกส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเลือกเรียนทางด้านอาชีวศึกษา และรัฐบาลยังไม่ได้ดำเนินการให้ชัดเจนก็คือการสร้างเส้นทางอาชีพ (Career Path) ที่มีความชัดเจน สร้างแนวทางการความก้าวหน้าในสายงานอาชีพและมีค่าตอบแทนที่เหมาะสม อีกทั้งสร้างแนวทางที่ทำให้สามารถพัฒนาสมรรถนะอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพโดยมีการรับรองอย่างเป็นสากล สามารถกำหนดเป็นตำแหน่งงานได้ สิ่งเหล่านี้จะเป็นองค์ประกอบให้สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเรียนทางด้านอาชีวศึกษาได้อย่างยั่งยืน

บทที่ ๓

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาอาชีพศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเหตุผล ซึ่งแบ่งขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ การออกแบบกรอบแนวคิด และกระบวนการวิจัย

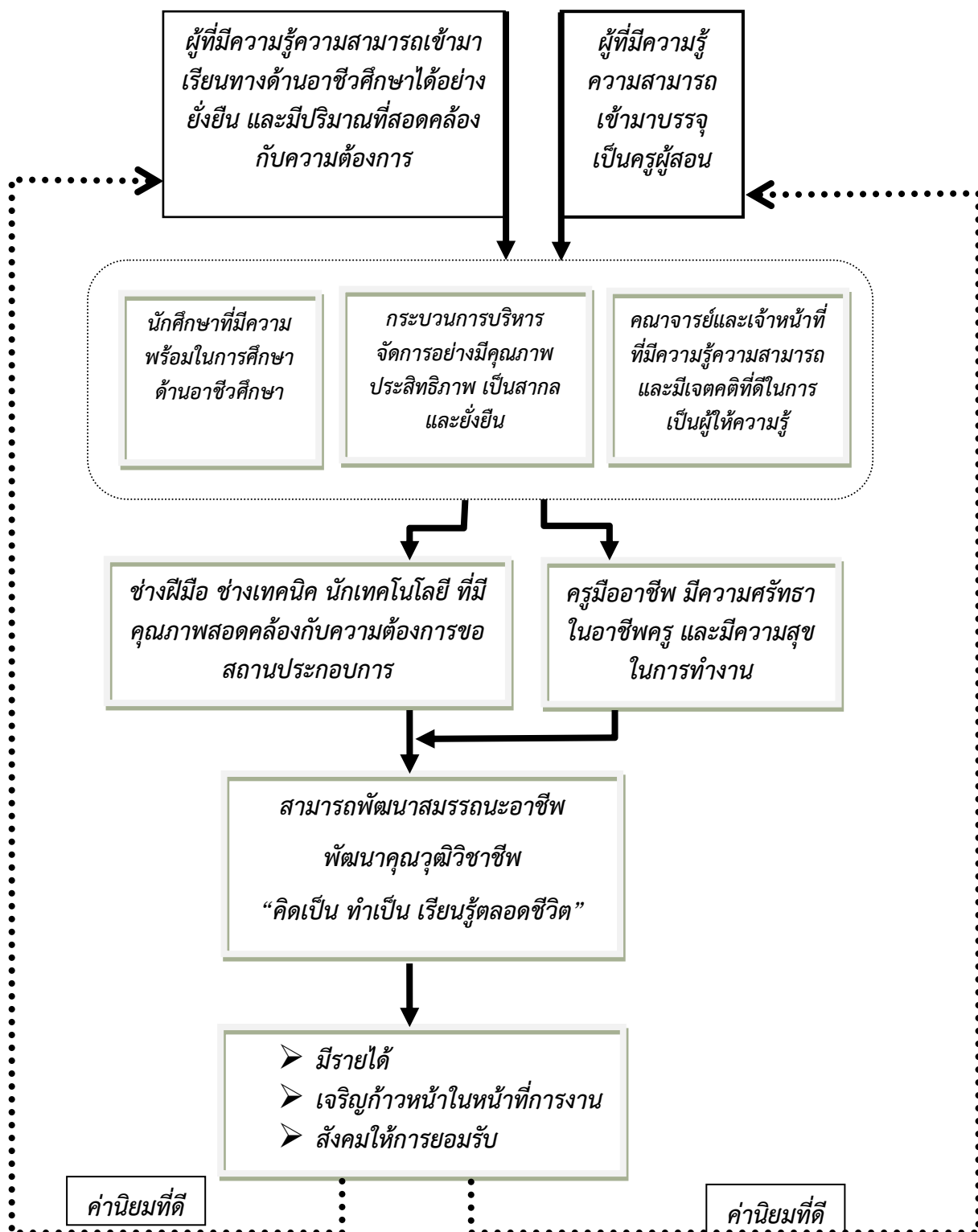
ตอนที่ ๒ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ตอนที่ ๓ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผลการวิจัย

การออกแบบกรอบแนวคิดและกระบวนการวิจัย

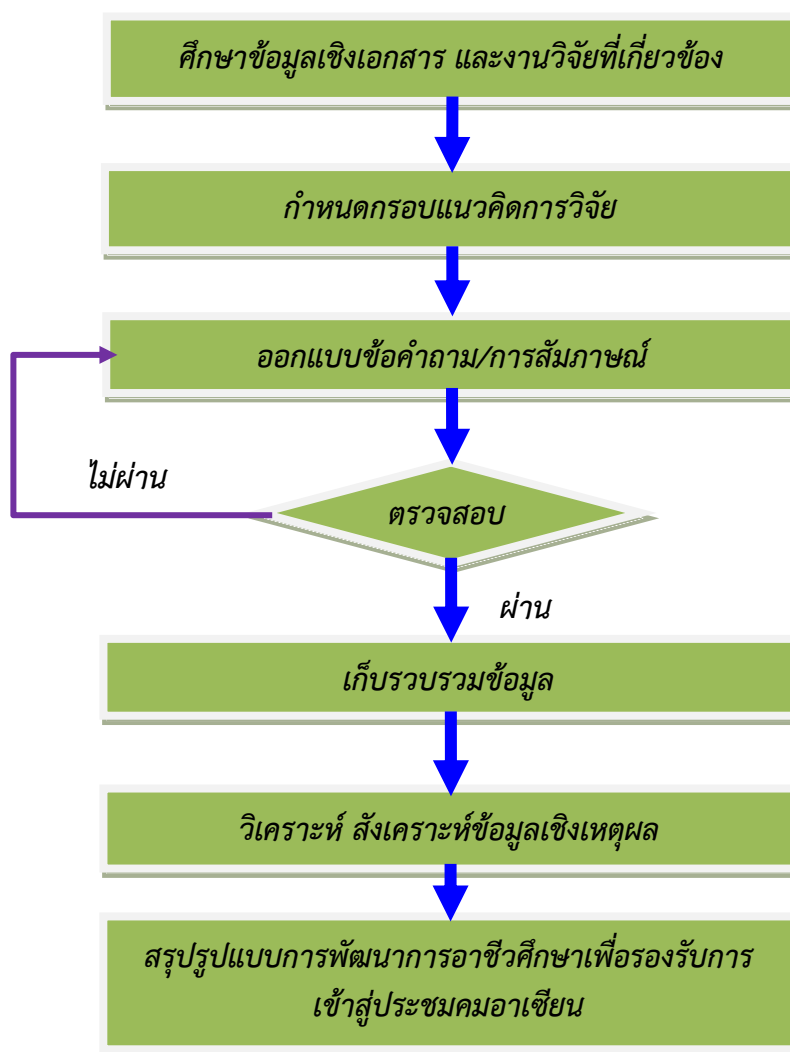
จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบทั้งทางตรงและทางอ้อม พบว่าภาพรวมเป็นการมุ่งเน้นเฉพาะแนวทางปรับปรุง/พัฒนากระบวนการผลิตบุคลากรทางด้านอาชีพศึกษาเป็นหลัก แต่ยังคงขาดการเชื่อมโยงที่ชัดเจนถึงเส้นทางการพัฒนาในอาชีพระยะยาว ทำให้ผู้จบการศึกษาด้านอาชีพศึกษาไม่สามารถก้าวหน้าในสายงานอาชีพที่เทียบเท่ากับผู้จบปริญญา ส่งผลให้ค่านิยมลดลงและมีผลกระทบต่อการตัดสินใจที่จะเข้ามาศึกษาทางด้านอาชีพศึกษา หรือเมื่อจบการศึกษาด้านอาชีพศึกษาแล้ว (ปวช./ปวส.) ไม่เข้าสู่อาชีพแต่ยังคงสมัครเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยเพื่อให้จบการศึกษาระดับปริญญา ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนามีความสมบูรณ์และยั่งยืน จึงใช้กรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อการพัฒนาแบบ Input-Process-Output-Outcome (แผนภาพที่ ๓-๑) โดยพิจารณาปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ผู้ที่สนใจเข้าศึกษาด้านอาชีพศึกษา บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มาเป็นปัจจัยขับเคลื่อนด้านกระบวนการผลิต (Process) ที่มีอยู่และตามแผนการพัฒนาเพิ่มเติม ด้านปัจจัยออก (Output) ที่ได้รับผลดีเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการที่มีผลจากปัจจัยนำเข้าที่ดีและกระบวนการพัฒนาที่ดี และนำปัจจัยด้านการความก้าวหน้าของเส้นทางอาชีพ (Career Path) การพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมีมิติต่างๆในภาพรวมก็จะทำให้การพัฒนาอาชีพศึกษาประสบความสำเร็จ ส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถมีบุคลากรที่เพียงพอทั้งคุณภาพและปริมาณอย่างยั่งยืนต่อไป (Outcome)

แผนภาพที่ ๓-๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้นสามารถกำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัย โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ผู้บริหารทางด้านอาชีวศึกษา หัวหน้าส่วนงานที่มีส่วนเชื่อมโยงส่งผลกระทบต่อการพัฒนาาระบบอาชีวศึกษา และผู้ประกอบการ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึก บันทึกเสียง และภาพ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุผล สรุปรูปแบบการพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามแผนภาพที่ ๓.๒

แผนภาพที่ ๓-๒ กระบวนการวิจัย

การสัมภาษณ์เชิงลึก

จากลักษณะการวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ และยังต้องมีประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาเกี่ยวข้อง

เนื้อหาการวิจัย ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการศึกษาอาชีวศึกษา ผู้บริหารอาชีวศึกษา ผู้ใช้ผู้ที่จบการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยการวิจัยครั้งนี้จึงใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน ๖ ท่านได้แก่

๑. ศาสตราจารย์ ดร.ธีรฤทธิ บุญโยสมณ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ ศรีตอกไม้
๓. ดร.พรหมสวัสดิ์ ทิพย์คงคา
๔. นาย กมล ชุ่มเจริญ
๕. ดร.สมชาย อ่างสุข
๖. ดร.วินัย สารสุวรรณ

ประเด็นข้อคำถาม

จากข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดการวิจัย สามารถสรุปเป็นประเด็นข้อคำถามที่น่าสนใจเพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างรูปแบบการพัฒนาการศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ส่งผลให้การบริหารจัดการการศึกษาด้านอาชีวศึกษาสามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนเข้าสู่มาตรฐานสากล เพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพให้เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดอาชีวศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการให้มีมาตรฐานและคุณภาพโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยกำหนดเป็นประเด็นข้อคำถามในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. ด้านประเด็นการผลิต
  - ๑.๑ ด้านการบริหารจัดการ
    - ๑.๑.๑ การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานโครงการ นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์แก่นักเรียน/นักศึกษา
    - ๑.๑.๒ การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานโครงการ นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษา
    - ๑.๑.๓ พัฒนาครูผู้สอนให้มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ
    - ๑.๑.๔ การจ้างครูชาวต่างชาติที่มีคุณภาพ
    - ๑.๑.๕ จัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องต่อการดำเนินงานและกิจกรรมเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
    - ๑.๑.๖ กำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง
  - ๑.๒ ด้านการเรียนการสอน
    - ๑.๒.๑ การจัดให้นักเรียน/นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากสถานประกอบการ
    - ๑.๒.๒ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

- อาเซียน
- ๑.๒.๓ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
  - ๑.๒.๔ หลักสูตรการเรียนการสอนที่สามารถบูรณาการสาระอาเซียน
  - ๑.๒.๕ การบูรณาการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับอาเซียนในทุกวิชา
  - ๑.๒.๖ พัฒนาหลักสูตรให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
  - ๑.๓ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ
    - ๑.๓.๑ การสร้างเครือข่ายในประเทศกับสถานประกอบการ
    - ๑.๓.๒ การประชุมสัมมนาระหว่างประเทศระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในระดับนานาชาติ
    - ๑.๓.๓ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระหว่างสถานศึกษาในประเทศอาเซียน
    - ๑.๓.๔ การแลกเปลี่ยนครูและนักเรียนในระหว่างประเทศอาเซียน
    - ๑.๓.๕ การอบรมหรือประชุมวิชาการในการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพในระหว่างประเทศอาเซียน
  - ๑.๔ ด้านคุณภาพผู้เรียน
    - ๑.๔.๑ ผู้เรียนมีทักษะและฝีมือในการปฏิบัติวิชาชีพตามสาขาวิชาเรียน
    - ๑.๔.๒ ผู้เรียนมีวินัย มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ และมีจิตอาสาทำประโยชน์ให้แก่สังคม
    - ๑.๔.๓ ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานด้านภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศอาเซียน
    - ๑.๔.๔ สร้างความกระตือรือร้นให้ผู้เรียนสนใจเห็นความสำคัญของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ประเด็นทั้งสี่ด้านนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า จึงใช้แบบประเมินแบบแสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือไม่แน่ใจ จากผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์จำนวน ๖ คน เพื่อประกอบการวิเคราะห์ถึงผลการดำเนินการหรือแนวทางที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำลังจะดำเนินการ ซึ่งกำหนดคะแนนและเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยความเห็นกับแนวทางการดำเนินการของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

กำหนดการคิดคะแนน

- คะแนน +๑ หมายถึง เห็นด้วยกับแนวทางการดำเนินการ
- คะแนน +๐ หมายถึง ไม่แน่ใจกับแนวทางการดำเนินการ
- คะแนน -๑ หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการดำเนินการ

เกณฑ์การแปลผล

- ๐.๕๐ ถึง ๑.๐๐ หมายถึง เห็นด้วย
- ๐.๕๐ ถึง ๐.๔๙ หมายถึง ไม่แน่ใจ

- ๑.๐๐ ถึง -๐.๔๙ หมายถึง ไม่เห็นด้วย

๒. ด้านผู้สนใจเข้าศึกษาด้านอาชีวศึกษา

ปัจจัยนำเข้าถือเป็นประเด็นสำคัญอย่างมากของกระบวนการผลิต ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ทราบกันก็คือค่านิยมการศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถไม่สนใจเข้าศึกษาต่อและมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในประเด็นคำถามนี้ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ มุ่งเน้นค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้สามารถกำหนดแนวทางการเพิ่มขึ้นทั้งด้านปริมาณและคุณภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศและสากล

๓. ด้านบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน

ปัจจัยด้านนี้ถือเป็นประเด็นสำคัญอีกด้านหนึ่งของกระบวนการผลิต เพราะบุคลากรเหล่านี้จะเป็นส่วนผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน และเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ตามหลักแนวความคิดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ซึ่งปัจจุบันพบปัญหาขาดแคลนผู้ที่มีความรู้ความสามารถสนใจมาปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญนี้ และบุคลากรที่มีอยู่บางส่วนยังขาดความพร้อมทั้งด้านความสามารถทางวิชาการ ความสามารถทางปฏิบัติ ประสบการณ์งานจริง และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่จะดำเนินการให้กระบวนการผลิตสอดคล้องตามความต้องการของสถานประกอบการและตามมาตรฐานสากล ดังนั้นประเด็นคำถามนี้มุ่งเน้นค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้สามารถกำหนดแนวทางการเพิ่มขึ้นทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพที่สอดคล้องกับความต้องการดังกล่าวข้างต้นเช่นกัน

สรุปผลการวิจัยและเสนอรูปแบบการพัฒนา

ขั้นตอนนี้เป็น การประมวลผลจากข้อมูลที่ศึกษา นำมาวิเคราะห์/สังเคราะห์แบบบูรณาการในทุกมิติโดยมุ่งเน้นคุณภาพของผู้จบการศึกษาได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านอาชีพ และการเพิ่มพูนคุณวุฒิต่างๆ สามารถปรับเปลี่ยนค่านิยมของสังคม นำมาซึ่งการเพิ่มปริมาณและคุณภาพผู้เข้าศึกษาต่ออย่างยั่งยืน ส่วนด้านบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนมีความก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับของสังคม มีช่องทางการพัฒนาตนเองมีความก้าวหน้าในสายงานอาชีพเป็นที่ยอมรับของสากลเช่นกัน

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอาชีวศึกษา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเหตุผล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษา

การวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ และยังต้องมีประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาเกี่ยวข้องกับเนื้อหาการวิจัย โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน ๖ ท่านได้แก่

๑. ศาสตราจารย์ ดร.ธีรวิทย์ บุญยโสภณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ อดีตประธานบอร์ดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ ศรีดอกไม้ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญการสอนด้านอาชีวและเทคนิคศึกษา
๓. ดร.พรหมสวัสดิ์ ทิพย์คงคา อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
๔. นาย กมล ชุ่มเจริญ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย
๕. ดร.สมชาย ช่างสุข ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคระยอง
๖. ดร.วินัย สารสุวรรณ กรรมการผู้จัดการบริษัท แมคพาย บลาซเทค จำกัด และอดีตนายกสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

จากข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย สามารถสรุปเป็นประเด็นข้อคำถามที่น่าสนใจเพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างรูปแบบการพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการการศึกษาด้านอาชีวศึกษาสามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนเข้าสู่มาตรฐานสากล เพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพให้เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดอาชีวศึกษา และเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการให้มีมาตรฐานและคุณภาพโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยแบ่งการสัมภาษณ์เป็น ๓ แนวทางหลักด้วยกัน โดยแนวทางแรกเป็นด้านกระบวนการผลิต พิจารณาใน ๔ ด้าน คือด้านการผลิต ด้านการเรียนการสอน ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และด้านคุณภาพผู้เรียน แนวทางที่สองเป็นการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยที่จะทำให้มีผู้สนใจเข้ามาศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ทราบกันก็คือค่านิยมการศึกษาด้านอาชีวศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถไม่สนใจเข้าศึกษาต่อ ดังนั้นประเด็นคำถามนี้มุ่งเน้นค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้สามารถกำหนดแนวทางการเพิ่มขึ้นทั้งด้านปริมาณและคุณภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศและสากล และแนวทางสุดท้ายเป็นการ

สัมภาษณ์ถึงปัจจัยส่งเสริมให้ผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เข้ามาเป็นบุคลากรทางด้านวิชาการและฝ่ายสนับสนุน ซึ่งถือเป็นประเด็นสำคัญอีกด้านหนึ่งของกระบวนการผลิต เพราะบุคลากรเหล่านี้จะเป็นส่วนผู้ดำเนินการเรียนการสอน และเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ตามหลักแนวความคิดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

๑. ผลการประเมินความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการทั่วไป

จากการพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดเป็นแนวทางดำเนินการบริหารจัดการทั่วไป เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และอยู่ในแผนการดำเนินการในอนาคตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่ามีความเห็นด้วยมากน้อยเพียงใด พบว่าภาพรวมของผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นด้วยอย่างชัดเจนและเป็นไปในแนวทางเดียวกันอย่างชัดเจน โดยมีค่าคะแนนในทุกรายการมีค่าเท่ากับ ๑ ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑

๒. ผลการการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

แนวทางการสร้างรูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดจะมุ่งเน้นแนวทางหาคำตอบ ๒ ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้เรียน และปัจจัยด้านบุคลากรทางด้านวิชาการและฝ่ายสนับสนุน

๒.๑ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ ศรีดอกไม้

๒.๑.๑ ด้านปัจจัยด้านผู้เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ ศรีดอกไม้ ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ในเรื่องของผู้ที่ศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษา ควรเป็นผู้มีจุดประสงค์ที่เข้ามาศึกษาด้วยความรักในอาชีพนั้นๆ มีความคิดที่จะเป็นช่างจริงๆ คิดเป็นช่างเพื่อนำไปประกอบอาชีพ ไม่ใช่เข้ามาเพราะเป็นทางเลือกสุดท้ายของเส้นทางการศึกษา

ประเด็นแรกที่มีมองว่าสำคัญคือ ทำอย่างไรที่จะสร้างเส้นทางให้เกิดความก้าวหน้าในทางช่างให้คนเหล่านั้นเห็น เช่น บุคคลเหล่านั้นสามารถเจริญเติบโต ทางด้านทักษะ ทางด้านฝีมือ มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและรายได้ ซึ่งปัจจุบันมีเส้นทางเดินที่จะสามารถไปสู่ความก้าวหน้า คือ ใช้เส้นทางคุณวุฒิการศึกษาเท่านั้น คนที่เข้าสู่ระบบการทำงานแล้วการเลื่อนตำแหน่งจะถูกนำไปสู่การอ้างอิงในส่วนของวุฒิการศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญ แต่ถ้าเมื่อไรที่มีการนำ “คุณวุฒิวิชาชีพ” ขึ้นมาเป็นอีกแนวทาง โดยใช้คู่ขนานกับการศึกษาให้มีเส้นทางเดินเน้นทักษะอาชีพ ถ้าบุคคลเหล่านั้นมีสมรรถนะสูงขึ้นในอาชีพที่ทำอยู่ บุคคลเหล่านั้นสามารถมีผลตอบแทนต่ออัตราค่าจ้างที่ดีขึ้นตามลำดับ และต้องมีการรับรองสมรรถนะนั้นอย่างเป็นตามมาตรฐานอาชีพและเป็นสากล ทำนองเดียวกับที่ว่าถ้าจบ ปว.ส. จะได้เงินเดือนเท่านี้ จบปริญญาตรีจะได้เงินเดือนเท่านี้ ซึ่งในตอนนี้บริษัทเอกชนก็ได้เริ่มทำบ้างแล้ว แต่ถ้ามีเส้นทางของช่าง เช่น ถ้าคุณวุฒิวิชาชีพที่กำหนดสมรรถนะชัดเจนว่าทำอะไรได้ และได้ในระดับเท่าใด ให้เป็นไปตามเส้นทางอาชีพทางการช่างได้อย่างต่อเนื่อง โดยประกอบกับการเรียนรู้ตามอัธยาศัย หรือหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรจะมีมหาวิทยาลัยทางชีวิต นอกเหนือจากมหาวิทยาลัยทางการศึกษา หมายความว่าเหมือนที่กล่าวแล้วข้างต้น คือเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน และมีหน่วยงานรับรองชัดเจน และเป็นสากล

ตารางที่ ๔.๑ แสดงผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านแนวทางการบริหารจัดการ

การพิจารณาในด้านต่างๆ	แนวทางการดำเนินการ	ค่าคะแนน	ผลการประเมิน
ด้านการบริหารจัดการ	๑. กำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง	๑	เห็นด้วย
	๒. ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ	๑	เห็นด้วย
	๓. การจัดสรรงบประมาณตามความจำเป็นพื้นฐาน ความเสมอภาค และตามนโยบาย (Strategic Perform, Based Budgeting: SPBB)ต่อการดำเนินงานและกิจกรรมเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	๑	เห็นด้วย
	๔. สร้างความกระตือรือร้นให้ผู้เรียนสนใจเห็นความสำคัญของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	๑	เห็นด้วย
ด้านการเรียนการสอน	๑. การจัดให้นักเรียน/นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากสถานประกอบการ	๑	เห็นด้วย
	๒. บูรณาการการเรียนการสอนในลักษณะที่เป็นการทำงานโครงการ นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์	๑	เห็นด้วย
	๓. การพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพสากล และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการรองรับเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	๑	เห็นด้วย
	๔. การแลกเปลี่ยนครูและนักเรียนในระหว่างประเทศอาเซียน	๑	เห็นด้วย
	๕. พัฒนาครูผู้สอนให้มีความเชี่ยวชาญด้านทักษะวิชาชีพ และทักษะภาษาอังกฤษ	๑	เห็นด้วย
ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	๑. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ ทั้งในและต่างประเทศ	๑	เห็นด้วย
	๒. การประชุมสัมมนาระหว่างประเทศระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในระดับนานาชาติ	๑	เห็นด้วย
	๓. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระหว่างสถานศึกษาในประเทศอาเซียน	๑	เห็นด้วย
	๔. การอบรมหรือประชุมวิชาการในการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านวิชาการ และวิชาชีพในระหว่างประเทศอาเซียน	๑	เห็นด้วย
ด้านคุณภาพผู้เรียน	๑. ผู้เรียนมีทักษะและมีฝีมือในการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ	๑	เห็นด้วย
	๒. ผู้เรียนมีวินัย มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ และมีจิตอาสาทำประโยชน์ให้แก่สังคม	๑	เห็นด้วย
	๓. ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานด้านภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศอาเซียน	๑	เห็นด้วย
	๔. ผ่านการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพ ได้รับใบรับรองในการสมัครงานในต่างประเทศได้	๑	เห็นด้วย

ปัจจุบันระบบอาชีวศึกษาในหลายสาขากำลังปรับปรุงหลักสูตรปริญญาของตัวเอง แต่เท่าที่รับฟังปัญหาจากอาจารย์รุ่นน้องที่มาจากอาชีวศึกษา พบว่ายังไม่สามารถมองตัวตนของอาชีวศึกษา ในกระบวนการผลิตของอาชีวศึกษาที่จะมีทักษะที่สูงขึ้นเป็นอย่างไร แนวทางการผลิตยังสามารถทำได้หลายทาง เช่นทักษะพื้นฐานต่างๆ เครื่องมือ โรงฝึก ครู อาจารย์ ที่มีอยู่ไม่นั้นมีศักยภาพพอที่จะทำได้ แต่ถ้าจะต่อยอดในทักษะทางช่างที่สูงๆ ที่มีความสามารถนั้น ซึ่งถ้าบุคลากรของอาชีวศึกษามีน้อยหรือไม่พอที่จะสอน อาจนำระบบกลไกทางภาคเอกชนที่มีคนเก่ง โดยทำความร่วมมือกับภาคเอกชน เพราะภาคเอกชนจะมีเครื่องมือ เครื่องจักร เทคโนโลยี และบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ และทันสมัยที่ใช้กันอยู่ซึ่งจะสามารถส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอนได้ โดยนำหลักการของ Dual System ของระบบอาชีวศึกษาที่ดีอยู่แล้ว ซึ่งสามารถจัดการศึกษาได้ถึงระดับปริญญา ไม่ใช่แค่เฉพาะระดับ ปว.ช. หรือปว.ส. ระบบ Dual System ที่ดีต้องมีเครื่องมือที่ดี นำความร่วมมือระหว่างอาชีวศึกษากับภาคเอกชน โดยต้องมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เช่น การแบ่งบทบาทหน้าที่ ความต้องการให้ภาคเอกชนฝึกอะไร ขอบข่ายแค่ไหน ตัวกรอบ หลักสูตร เนื้อหาต้องกำหนดให้ชัด ส่งผลให้ภาคเอกชนสามารถผลิตช่างที่ได้ตรงตามความต้องการ และก็ตรงตามหลักสูตรได้แน่นอน แต่ทั้งนี้ต้องมีการเจรจากันให้ชัดเจนว่าหลักสูตรเราต้องการอะไร ต้องการให้ฝึกอะไร เพราะว่าภาคเอกชนมีบุคลากรที่มีความสามารถในทุกระดับช่างอยู่แล้ว ขึ้นอยู่กับทางอาชีวศึกษาต้องกำหนดทิศทางร่วมกับภาคเอกชนเพื่อให้เข้าใจแบ่งบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน

๒.๑.๒ ปัจจัยด้านบุคลากรทางด้านวิชาการและฝ่ายสนับสนุน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ ศรีดอกไม้ ได้ให้ข้อคิดเห็นในด้านการส่งเสริม/แรงจูงใจให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถต้องการเป็นครู จะต้องมียอดค์ประกอบเหล่านี้

๒.๑.๒.๑ ต้องสามารถมีช่องทางพัฒนาคุณวุฒิของตัวเองโดยสามารถใช้คุณวุฒิวิชาชีพ หรือคุณวุฒิทางการศึกษาได้

๒.๑.๒.๒ ต้องกำหนดให้เป็นอาชีพขั้นสูง ต้องมีฐานเงินเดือนที่แตกต่างจากสายงานอาชีพอื่น ให้ถือผู้สร้างคนอื่นคือผู้ที่สำคัญที่สุด

๒.๑.๒.๓ สามารถพัฒนาตำแหน่งทางวิชาการได้ โดยผ่านกระบวนการทำงานปฏิบัติงานในสายอาชีพ สามารถใช้สิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรมทดแทนผลงานทางวิชาการ

สรุปคากล่าวของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ ศรีดอกไม้ ได้อย่างชัดเจนถึงผู้ที่เข้ามาศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาต้องเข้าใจ และมีใจรักด้านอาชีวศึกษา เพื่อนำไปประกอบอาชีพอย่างมีความมุ่งมั่น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเตรียมเส้นทางที่ผู้ทำงาน เมื่อผู้นั้นพัฒนาตนเองได้แล้วต้องสามารถขอรับการประเมินเพื่อรับรองตนเองได้อย่างเป็นสากล ส่วนด้านผู้สอนต้องการให้เป็นอาชีพขั้นสูง พัฒนาการเองได้ในทุกด้านโดยใช้ทักษะปฏิบัติ และทฤษฎีที่จำเป็นเท่านั้น

๒.๒ ดร.พรหมสวัสดิ์ ทิพย์คงคา

๒.๒.๑ ด้านปัจจัยด้านผู้เรียน ดร.พรหมสวัสดิ์ ทิพย์คงคา กล่าวโดยสรุปว่าผู้ที่เข้ามาศึกษาต่อในระบบอาชีวศึกษามีความจำเป็นต้องมีระบบคัดกรองที่แตกต่างจากระบบการศึกษาทั่วไป เนื่องจากเด็กอาชีวศึกษาจะต้องมีวิชาความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับดีพอสมควรแล้วเด็กอาชีวศึกษาจะต้องคัดจากความถนัดหรือความชอบ โดยมีข้อสอบ 2 ฉบับ คือ ข้อสอบวิชาการ และข้อสอบความรู้ความถนัด ในน้ำหนักร้อยละ 40 และร้อยละ 60 ตามลำดับ ส่วนในประเด็นทำอย่างไรจึงจะทำให้เยาวชน

สนใจเรียนในระบบอาชีวศึกษา ดร.พรหมสวัสดิ์ ทิพย์คงคา ขอกล่าวอ้างถึง รศ.ดร.ชนะ กลีภรณ์ พุดไว้ว่า “Carrier Education” คือในระหว่างเรียนแต่ละระดับชั้นจะมีวิชาการงานอาชีพ ตั้งประถมก็ได้สัมผัส แต่ยังไม่สามารถแยกแยะอะไรได้ แต่แค่ให้รู้จักว่าอาชีพต่างๆ มีอะไรบ้าง พอถึงระดับประถมปลายก็ให้ลงมือทำเล็กน้อยเป็นลักษณะของพื้นฐานทางช่าง แต่พอศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นก็เพิ่มความเข้มข้นขึ้นโดยมีช่างอุตสาหกรรม เกษตร คหกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ทดสอบตัวเองว่าถนัดอะไร พอมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับนี้จะเป็นทางแยกที่สำคัญทางหนึ่ง ถ้ามีการคัดกรองระดับอาชีพเหมาะสม และวิชาการพอใช้ได้ อาจไปศึกษาต่อระดับ ปวช. แต่ถ้ามีคนเก่งทั้งอาชีพ และเก่งทั้งทฤษฎี สมมติว่าเก่งเกษตร ก็ไปเข้ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หรือเก่งด้านเครื่องกลก็ไปเข้าวิศวกรรมเครื่องกล ซึ่งแบบนี้เป็นระบบคัดกรองที่เรามีอยู่แต่ไม่ได้กระทำจริงจัง

การพัฒนาคุณวุฒิวิชาชีพที่บ่งบอกสมรรถนะอย่างชัดเจน และเป็นสากล ซึ่งสามารถนำไปเทียบเคียงกับตำแหน่งได้และนำไปพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพควบคู่ไปพร้อมกับการทำงาน จะส่งผลให้คนสนใจมาเรียนอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้นได้ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถนำคุณวุฒิไปเทียบโอนคุณวุฒิทางการศึกษาได้ด้วย

๒.๒.๒ ปัจจัยด้านบุคลากรทางด้านวิชาการและฝ่ายสนับสนุน ดร.พรหมสวัสดิ์ ทิพย์คงคา ให้ข้อคิดเห็นว่าทุกอาชีพถ้าผลตอบแทนสูง มีความเจริญก้าวหน้าก็จะสามารถดึงดูดคนเก่งเข้ามาร่วมงานได้ ดังนั้นจึงเห็นว่าควรให้ถือเป็นอาชีพชั้นสูง มีสถาบันอาชีพประเมินให้ประกอบวิชาชีพซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างสากล

๒.๓ ดร.วินัย สารสุวรรณ

๒.๓.๑ ด้านปัจจัยด้านผู้เรียน ดร.วินัย สารสุวรรณ สรุปเป็นแนวคิดสั้นๆ แต่เป็นแนวทางที่สามารถกำหนดได้ก็จะเป็นคุณูปการสำหรับการสร้างคนด้านอาชีวศึกษาอย่างยิ่ง คือต้องกำหนดเส้นทางอาชีพ (Career Path) ที่แสดงให้เห็นถึงโอกาสที่จะพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าทั้งหน้าที่การงานและผลตอบแทน ตัวจักรสำคัญที่เข้ามาสนับสนุนก็คือคุณวุฒิวิชาชีพ ที่เป็นมาตรฐานสากล เป็นที่ยอมรับเช่นเดียวกับคุณวุฒิทางการศึกษา และต้องสามารถเชื่อมโยงกันได้

๒.๓.๒ ปัจจัยด้านบุคลากรทางด้านวิชาการและฝ่ายสนับสนุน ดร.วินัย สารสุวรรณ กล่าวสรุปว่าต้องกำหนดให้เป็นอาชีพชั้นสูง สามารถพัฒนาตนเองได้ด้วยสิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรมทดแทนที่จะใช้ด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว

๒.๔ ดร.สมชาย อารังสุข

๒.๔.๑ ด้านปัจจัยด้านผู้เรียน ดร.สมชาย อารังสุข กล่าวโดยสรุปไว้ว่าผู้เรียนควรได้รับการแนะนำให้เข้าใจถึงอาชีพต่างๆ ตั้งแต่ยังศึกษาอยู่ในชั้นปฐม และมัธยมศึกษา ควรมีครูที่จบทางด้านสายอาชีพเป็นผู้แนะนำอาชีพนั้น

๒.๔.๒ ปัจจัยด้านบุคลากรทางด้านวิชาการและฝ่ายสนับสนุน ดร.สมชาย อารังสุข กล่าวโดยสรุปไว้ว่า ผู้ที่จะมาเป็นครูทางด้านอาชีวศึกษาควรผ่านการทำงานในสถานประกอบการมาอย่างน้อย ๒-๓ ปี เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานจริงทั้งลักษณะงานและบริบทต่างๆ และต้องให้อาชีพครูเป็นอาชีพชั้นสูงมีสมาคมอาชีพรับรอง มีค่าตอบแทนสูง มีฉะนั้นแล้วก็ไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ และเมื่อเข้ามาแล้วก็ต้องมีกระบวนการพัฒนาและการรับรองความสามารถที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน อาจใช้ระบบคุณวุฒิวิชาชีพเป็นแนวทางได้เช่นกัน

๒.๕ นาย กมล ชุ่มเจริญ

๒.๕.๑ ด้านปัจจัยด้านผู้เรียน นายกมล ชุ่มเจริญ สรุปเป็นแนวคิดได้ดังนี้ ต้องสร้างค่านิยม ต้องให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Path) สามารถเพิ่มคุณวุฒิตนเองได้ไม่ยากนัก แต่ต้องตรงตามกับสายอาชีพ จะเป็นตัวจักรสำคัญส่งเสริมให้ค่านิยมดีขึ้น มีการแนะแนวให้ถูกวิธีถึงการศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา ไม่ให้เด็กเกิดความคิดว่าเรียนอ่อน ไม่มีที่เรียนจึงมาเรียนด้านนี้ ต้องมีความมั่นใจว่าการศึกษายาชีพเพื่อนำไปประกอบอาชีพที่ดีมีรายได้ และสามารถพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา และหากระบบคุณวุฒิวิชาชีพสามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างชัดเจนและเป็นที่ยอมรับก็จะส่งผลให้การปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนทั่วไปได้อย่างสูง

๒.๕.๒ ปัจจัยด้านบุคลากรทางด้านวิชาการ และฝ่ายสนับสนุน นาย กมล ชุ่มเจริญ กล่าวโดยสรุปไว้ว่า ปัจจุบันประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และขาดประสบการณ์จากสถานประกอบการ โดยเฉพาะผู้สอนที่จบมาจากสายมหาวิทยาลัยจะมีเฉพาะความรู้ด้านทฤษฎีเท่านั้นไม่สามารถสอนงานปฏิบัติได้ จึงเห็นว่าควรมีสถานศึกษาที่ผลิตเฉพาะครูผู้สอนสายอาชีวศึกษาโดยตรง และปรับให้เป็นอาชีพขั้นสูง สามารถพัฒนาตนเองได้ และมีการรองรับโดยใช้รับคุณวุฒิวิชาชีพรองรับ ส่วนด้านการพัฒนาวิทยฐานะควรเน้นใช้ผลงานด้านสิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรมแทนผลงานทางวิชาการ

๒.๖ ศาสตราจารย์ ดร.ธีรวุฒิ บุญยโสภณ

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรวุฒิ บุญยโสภณ กล่าวในเบื้องต้นว่าต้องเริ่มจากรัฐบาลต้องมีความจริงจังในการจัดการศึกษา การแต่งตั้งผู้บริหารอาชีวศึกษาต้องพิจารณาคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีความรู้ทางด้านอาชีวศึกษาซึ่งถือเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญมาก และต้องกำหนดนโยบายที่ยั่งยืนไม่เปลี่ยนแปลงตามภาวะการเมืองที่เปลี่ยนแปลงบ่อย

๒.๖.๑ ด้านปัจจัยด้านผู้เรียน ศาสตราจารย์ ดร.ธีรวุฒิ บุญยโสภณ สรุปเป็นแนวคิดไว้ทั้งหมดที่ต้องดำเนินการ ๓ ช่วงด้วยกัน

๒.๖.๑.๑ ช่วงปฐมและมัธยมศึกษา ต้องมีการแนะแนวให้มีความรู้ความเข้าใจในอาชีพต่างๆ ว่ามีการทำงานอย่างไรต้องมีทักษะพื้นฐานหรือจิตพิสัยอย่างไรบ้าง โดยมีการนำไปเยี่ยมชมพื้นที่จริงทั้งสถานประกอบการ และสถานศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อเห็นภาพจริงและเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา อีกทั้งอาจารย์แนะแนวต้องมีใบรับรองความสามารถการเป็นอาจารย์แนะแนว

๒.๖.๑.๒ ช่วงการศึกษาอาชีวศึกษา ต้องมีระบบทวิภาคี (Dual System) ที่มีความเข้มแข็งโดยสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รับผิดชอบค่าตอบแทน ค่าใช้จ่าย และค่าตอบแทนการทำงาน ยกเว้นสาขาขาดแคลนที่รัฐบาลต้องสนับสนุน การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการจะต้องมีผู้ควบคุมฝึกโดยครูฝึก (Meister) ที่มีใบประกอบวิชาชีพในแต่ละสาขาอาชีพ เครื่องมือและอุปกรณ์ต้องมีจำนวนเหมาะสมกับผู้เรียนและทันสมัยสอดคล้องกับการใช้งานของสถานประกอบการ และหัวใจที่สำคัญต้องสร้างให้ผู้เรียนต้องมีวินัย มีความอดทน มีความรับผิดชอบ มีทักษะชีวิตสูง ใฝ่การเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนสามารถขอประเมินสมรรถนะตนเองจากสมาคมอาชีพต่างๆ ได้ก่อนจบการศึกษา ด้านสถานประกอบการที่มีความพร้อมก็สามารถคัดเลือกนักศึกษาให้

ทุนการศึกษา และร่วมผลิตบุคลากรอาชีวศึกษาร่วมกับสถานศึกษา ซึ่งจะสามารถผลิตได้ตรงความต้องการของผู้ใช้งานทันที

๒.๖.๑.๓ ช่วงการทำงาน ต้องมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับการทำงาน และมีสมาคมอาชีพออกไปรับรองใบประกอบวิชาชีพร่วมกับสถาบันการศึกษาที่มีความพร้อม และการรับรองอย่างเป็นสากล สามารถนำไปพัฒนาหน้าที่การงานและรายได้ หรือหากต้องการคุณวุฒิทางการศึกษาก็สามารถเทียบโอนได้

๒.๖.๒ ปัจจัยด้านบุคลากรทางด้านวิชาการและฝ่ายสนับสนุน ศาสตราจารย์ ดร.ธีรฤทธิบุญโสภณ สรุปเป็นแนวคิดไว้ว่าปัจจุบันครูอาชีวศึกษาไม่เพียงพอ มีครูอัตราจ้างจำนวนมากซึ่งปฏิบัติงาน และไม่มีความเจริญก้าวหน้า ทำให้ครูขาดทั้งคุณภาพและปริมาณ ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาตกต่ำลงมาก ดังนั้นผู้สอนอาชีวศึกษาควรเป็นคนที่มีความสามารถ มีประสบการณ์การทำงานมาพอสมควรเพื่อให้เข้าใจบริบทของการทำงาน เมื่อปฏิบัติงานแล้วสามารถพัฒนาคุณวุฒิวิชาชีพ หรือนำประสบการณ์เทียบโอน และเรียนเพิ่มอีกบางตัวก็สามารถได้คุณวุฒิการศึกษาได้

สรุปและเสนอแนะรูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบทั้งทางตรง และทางอ้อม บูรณาการกับข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าภาพรวมเป็นการมุ่งเน้นเฉพาะแนวทางปรับปรุง/พัฒนากระบวนการผลิตบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษาเป็นหลัก แต่ยังคงขาดการเชื่อมโยงที่ชัดเจนถึงเส้นทางการพัฒนาอาชีพในระยะยาว ทำให้ผู้ที่จบการศึกษาด้านอาชีวศึกษาไม่สามารถก้าวหน้าในสายงานอาชีพทัดเทียมกับผู้จบปริญญา ส่งผลให้ค่านิยมลดลง และมีผลกระทบต่อการตัดสินใจที่จะเข้าศึกษาต่อทางด้านอาชีวศึกษา หรือเมื่อจบการศึกษาด้านอาชีวศึกษาแล้ว (ปวช./ปวส.) ไม่เข้าสู่อาชีพ แต่ยังคงสมัครเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยเพื่อให้จบการศึกษาระดับปริญญา ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนามีความสมบูรณ์และยั่งยืนในการพัฒนาระบบอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงต้องพัฒนาแบบครบวงจรตั้งแต่สร้างความเข้าใจถึงอาชีพต่างๆ ระบบการศึกษาอาชีวศึกษา เส้นทางการความก้าวหน้าในอาชีพทั้งด้านหน้าที่การงานและผลตอบแทน โดยใช้รูปแบบการพัฒนาแบบ Input-Process-Output-Outcome (แผนภาพที่ ๔-๑) เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีของการเรียนอาชีวศึกษาอย่างยั่งยืน โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการบริหารงานอาชีวศึกษาดังนี้

๑. กระทรวงศึกษาธิการต้องมองภาพรวมของการจัดการศึกษาทุกระดับ (สพฐ. สอศ. และสกอ.) ให้มีความเชื่อมโยงต่อเนื่อง และมีคุณภาพด้านหลักสูตรที่มีมาตรฐานในทุกระดับการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการต้องมีนโยบายให้สถานศึกษาสายสามัญให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาสายอาชีพในการเข้าไปแนะแนวการศึกษาและอาชีพ เพื่อให้ให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถตัดสินใจด้วยตนเองในการเลือกที่จะศึกษาต่อในสายสามัญหรือสายอาชีพ เพื่อให้ตรงกับความถนัด ความสามารถ และความสนใจ โดยต้องจัดให้มีการแนะแนว โดยอาจารย์แนะแนวการศึกษาที่มีใบรับรองความสามารถการเป็นอาจารย์แนะแนว

๒. รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการต้องมีนโยบายผลักดันการพัฒนาการอาชีวศึกษาของประเทศ ให้เป็นวาระแห่งชาติ โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างจริงจัง

๓. รัฐบาลต้องมีนโยบายสนับสนุนสถานประกอบการที่รับผู้เรียนมาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยการจัดสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีแรงจูงใจมากพอให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสถานประกอบการจะต้องมีผู้ควบคุมฝึกโดยครูฝึก (Meister) ที่มีใบประกอบวิชาชีพในแต่ละสาขาอาชีพ

๔. รัฐบาลต้องมีนโยบายจัดตั้งศูนย์ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัด สถานประกอบการในจังหวัด และกลุ่มจังหวัด เพื่อให้มีส่วนร่วมในการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา เช่น ทำหลักสูตรทวิภาคี/หลักสูตรฐานสมรรถนะร่วมกัน เป็นต้น

๕. กระทรวงศึกษาธิการต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาใน 2 รูปแบบ คือ แบบรายหัว และแบบยกระดับมาตรฐานของสถานศึกษาขั้นต่ำ

๖. ปรับปรุงระเบียบ และกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ผู้บริหารสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดนโยบาย กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน และกำกับติดตาม ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษาได้บริหารจัดการพัสดุ วิชาการ การจัดการศึกษา การเงินและทรัพย์สิน มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับภูมิภาคที่แตกต่างกัน

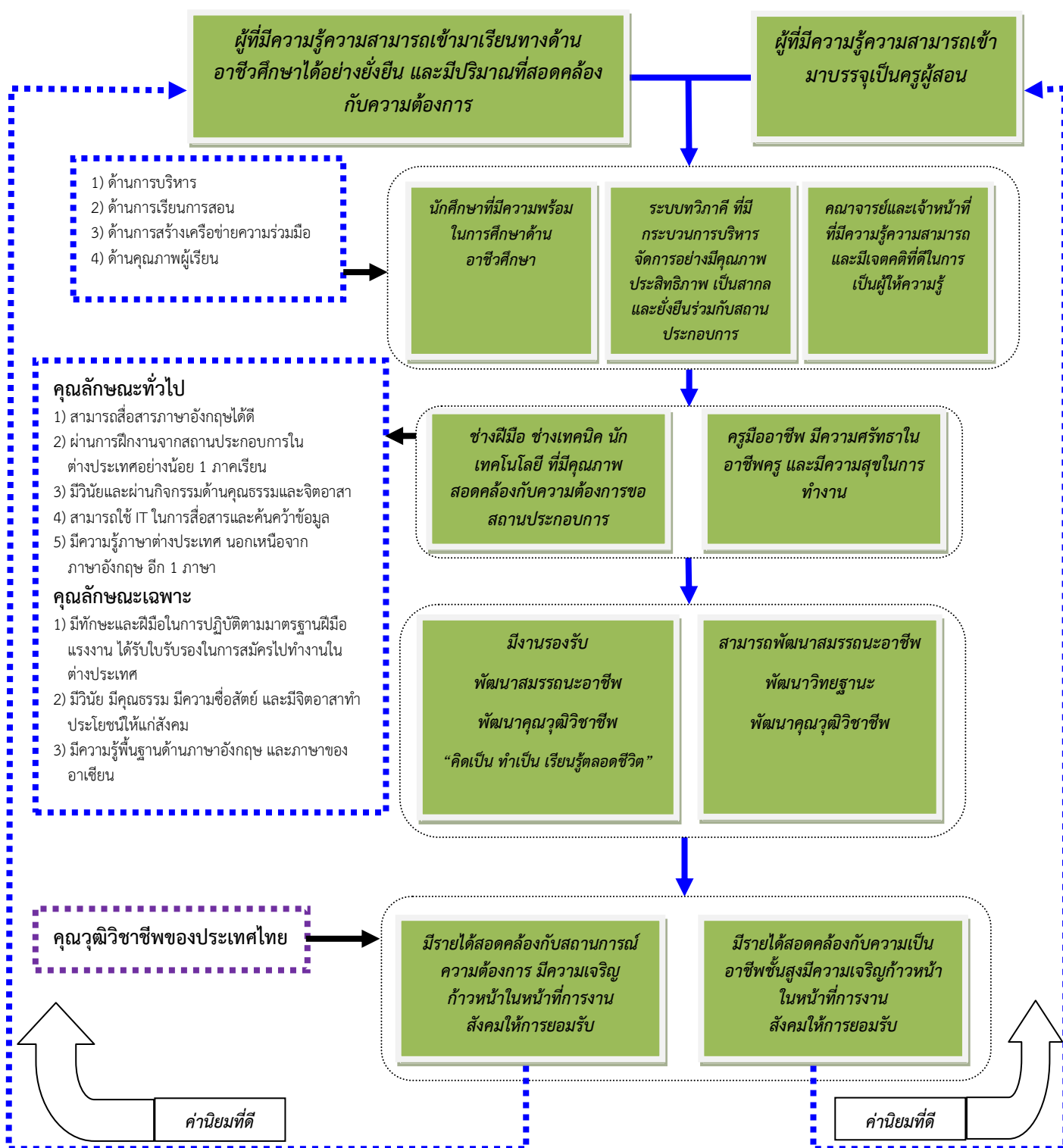
๗. สถานศึกษาอาชีวศึกษายุทธศาสตร์การศึกษามีราคาแพง และครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านร่วมกันระหว่างสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงกัน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติได้ตามหลักสูตรรายวิชาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้คุ้มค่าการลงทุน และประหยัดงบประมาณแผ่นดิน

๘. สถานศึกษาอาชีวศึกษายุทธศาสตร์การศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ

๙. กระทรวงศึกษาธิการต้องส่งเสริมให้มีหน่วยงานภายนอก โดยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาด้านครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี รวมทั้งองค์กรวิชาชีพด้านสื่อการเรียนการสอน เพื่อกำหนดมาตรฐานสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรรายวิชาในระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรี โดยให้ครูผู้สอนในแต่ละสาขาวิชาชีพได้มีโอกาส และมีส่วนร่วมในการออกแบบ และพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ซึ่งผลผลิตสื่อการเรียนการสอนต้องได้รับการรับรองคุณภาพตามมาตรฐานสากล

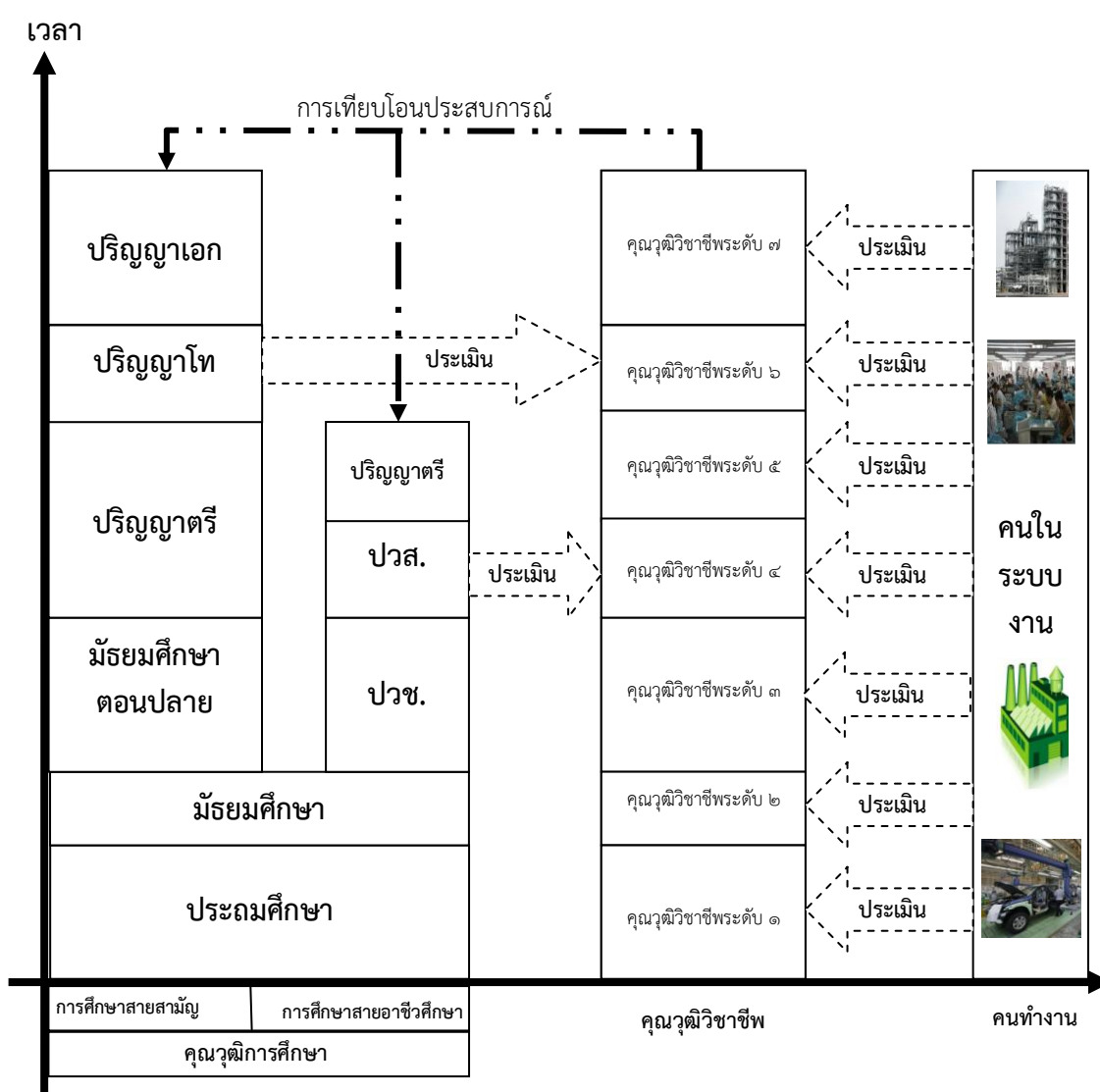
๑๐. นโยบายของรัฐต้องเร่งรัดการจัดทำมาตรฐานอาชีพ เพื่อเร่งรัดการจัดทำระบบคุณวุฒิวิชาชีพที่เป็นมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับอย่างสากล การจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ และการเทียบโอนประสบการณ์อาชีพสู่คุณวุฒิการศึกษาด้านอาชีวศึกษา และการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพสำหรับผู้จบการศึกษาในระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ กล่าวคือผู้ที่ทำงานหรือผู้ที่มีคุณวุฒิการศึกษาสามารถขอประเมินสมรรถนะเพื่อขอรับคุณวุฒิวิชาชีพได้ และผู้ที่มีคุณวุฒิวิชาชีพสามารถเทียบโอนเพื่อขอรับคุณวุฒิทางการศึกษาได้เช่นกัน (แผนภาพที่ ๔.๒)

๑๑. รัฐบาลต้องกำหนดให้อาชีพครูเป็นอาชีพขั้นสูงมีการรับรองจากสมาคมอาชีพนั้นๆ ในด้านความรู้ความสามารถในสายอาชีพ และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ สามารถพัฒนาวิทยฐานะตนเองโดยใช้ด้านวิชาการ สิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรม

แผนภาพที่ ๔-๑ พิมพ์เขียวการพัฒนาระบบอาชีวศึกษาอย่างยั่งยืน

จากพิมพ์เขียวการพัฒนาระบบอาชีวศึกษาอย่างยั่งยืนข้างต้น พบว่ารูปแบบการพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้นผู้จบการศึกษาด้านอาชีวศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีทักษะวิชาชีพตามมาตรฐานสากล มีวินัย มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ มีจิตอาสาทำประโยชน์ให้แก่สังคม มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ และภาษาอาเซียน เมื่อเข้าสู่โลกแห่งการทำงานต้องมีรูปแบบการพัฒนาตนเองทั้งด้านสมรรถนะอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพที่เป็นที่ยอมรับอย่างเป็นสากล สามารถนำมาใช้รับรองตนเองเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและรายได้ โดยผู้ที่ทำงานหรือผู้ที่มีคุณวุฒิการศึกษาสามารถขอประเมินสมรรถนะเพื่อขอรับคุณวุฒิวิชาชีพได้ และผู้ที่มีคุณวุฒิวิชาชีพสามารถเทียบโอนเพื่อขอรับคุณวุฒิทางการศึกษาได้เช่นกัน

แผนภาพที่ ๔-๒ รูปแบบการเทียบโอนและการประเมินการศึกษาของประเทศไทย

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร งานวิจัย และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอาชีวศึกษา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเหตุผล จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการอาชีวศึกษาต้องระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายส่วนร่วมกันบริหารจัดการแบบบูรณาการ เพื่อให้การบริหารจัดการตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำแบบครบวงจร ดังนั้นจากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑.๑ รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยต้องกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการการศึกษาอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และต้องมีทิศทางเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างชัดเจน

๑.๒ กระทรวงศึกษาธิการต้องมองภาพรวมของการจัดการศึกษาทุกระดับตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีความเชื่อมโยงต่อเนื่อง และมีคุณภาพ ด้านหลักสูตร ที่มีมาตรฐานทุกระดับการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการต้องมีนโยบายให้สถานศึกษาสายสามัญให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาสายอาชีพในการเข้าไปแนะแนวการศึกษาและอาชีพเพื่อให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถตัดสินใจด้วยตนเองในการเลือกที่จะศึกษาต่อในสายสามัญหรือสายอาชีพ เพื่อให้ตรงกับความต้องการ ความสามารถ และความสนใจ โดยต้องจัดให้มีการแนะแนว โดยอาจารย์แนะแนวการศึกษาที่มีใบรับรองความสามารถการเป็นอาจารย์แนะแนว

๑.๓ สนับสนุนสถานประกอบการที่ร่วมจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาคีโดยจัดสิทธิประโยชน์ต่างๆ ให้เกิดแรงจูงใจ โดยรัฐบาลต้องกำหนดนโยบายความร่วมมือที่ชัดเจนให้ทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกันที่มีกฎหมายรองรับที่เหมาะสม และสถานประกอบการจะต้องมีผู้ควบคุมฝึกโดยครูฝึก (Meister) ที่มีใบประกอบวิชาชีพในแต่ละสาขาอาชีพ

๑.๔ กระบวนการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาด้านอาชีวศึกษาซึ่งเป็นสายอาชีพที่ต้องใช้สมรรถนะเชิงปฏิบัติแบบช่างฝีมือบูรณาการกับภาคทฤษฎี ดังนั้นกระบวนการคัดสรรคนที่เข้ามาศึกษาต้องพิจารณาทั้งด้านความถนัดทางช่าง และความรู้ทฤษฎีพื้นฐานที่จำเป็น เพราะเมื่อเรียนหรือทำงานก็จะสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องให้สามารถประสบความสำเร็จและมีความสุขในการประกอบอาชีพอย่างยิ่งย่น

๑.๕ กระบวนการผลิตต้องมีสถานที่ ครูผู้ฝึกที่เพียงพอ และสอดคล้องกับการใช้งานของสถานประกอบการโดยใช้ระบบทวิภาคี (Dual System) และต้องให้ความรู้ทางด้านการจัด

การศึกษาแก่สถานประกอบการโดยการสร้างครูฝึกที่มีใบประกอบวิชาชีพ (Meister) ในสถานประกอบการ

๑.๖ กำหนดเส้นทางอาชีพ (Career Path) โดยการจัดทำมาตรฐานอาชีพ เพื่อการจัดทำระบบคุณวุฒิวิชาชีพ (Professional Qualification) ที่เป็นมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับอย่างเป็นทางการ การจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ และการเทียบโอนประสบการณ์อาชีพสู่คุณวุฒิการศึกษาด้านอาชีวศึกษา และการประเมินเข้าสู่คุณวุฒิวิชาชีพสำหรับผู้จบการศึกษาในระดับ ปวช. ปวส. หรือปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ กล่าวคือผู้ที่ทำงานหรือผู้ที่มีคุณวุฒิการศึกษาสามารถขอประเมินสมรรถนะเพื่อขอรับรองคุณวุฒิวิชาชีพได้ และผู้ที่มีคุณวุฒิวิชาชีพสามารถเทียบโอนเพื่อขอเข้ารับคุณวุฒิทางการศึกษาได้เช่นกัน ส่งเสริมให้สามารถก้าวหน้าทางเส้นทางอาชีพไปสู่ความสำเร็จในระดับผู้ชำนาญการอาชีพขั้นสูงได้โดยไม่ต้องเปลี่ยนสายงาน

๑.๗ บุคลากรสายวิชาการ ต้องยกระดับเป็นอาชีพขั้นสูงโดยมีสมาคมอาชีพที่เกี่ยวข้องรับรอง มีผลตอบแทนที่สูงเหมาะสมกับเป็นอาชีพขั้นสูง และเป็นตามความต้องการของการพัฒนาประเทศ อีกทั้งมีแนวทางการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องจากการฝึกอบรมภาคทฤษฎี และร่วมฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ และสามารถให้คุณวุฒิวิชาชีพรับรองการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องสามารถพัฒนาวิทยฐานะโดยใช้ด้านวิชาการ สิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรม

๑.๘ การจัดสรรงบประมาณเพื่อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาควรพิจารณาใน 2 รูปแบบ คือ แบบรายหัวสำหรับสถาบันที่มีความพร้อม และมีจำนวนนักศึกษามากพอสมควร และให้แบบขั้นต่ำที่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และยกระดับมาตรฐานของสถานศึกษาที่ยังมีจำนวนนักศึกษาไม่มากพอ

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนากระบวนการศึกษาอาชีวศึกษาในปัจจุบันของประเทศไทยถือว่ามีความก้าวหน้าที่ได้รับผิดชอบครบทุกด้านอยู่แล้ว แต่สาเหตุของการพัฒนาที่ยังไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันอาจกล่าวสรุปได้เป็น ๓ ประเด็นด้วยกัน

๑. ขาดความต่อเนื่องของนโยบาย มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายหลักทุกครั้งที่เปลี่ยนแปลงรัฐมนตรี กอปรกับรัฐมนตรีบางท่านไม่เข้าใจระบบการศึกษาแบบอาชีวศึกษา บางท่านก็มุ่งเน้นเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ มีการโยกย้ายผู้บริหารตามความต้องการของการเมืองมากกว่าความเหมาะสมในการทำงาน จำนวนครูผู้สอนไม่เพียงพอจึงใช้ครูอัตราจ้างรายปี ยิ่งทำให้ขาดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน จึงต้องกำหนดการจัดการอาชีวศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ มีนโยบายที่ชัดเจนสอดคล้องกับความต้องการทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของสถานประกอบการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมการดำเนินการจัดการการศึกษาอย่างจริงจังต่อเนื่อง และต้องมีทิศทางเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างชัดเจน

๒. รัฐบาลต้องเป็นเจ้าภาพหลักในการเชื่อมโยงหน่วยงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน ให้สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีความต่อเนื่องเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ไม่ทำงานซ้ำซ้อนกันทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ และมีหลากหลายมาตรฐาน โดยใช้ประโยชน์สูงสุดของชาติเป็นที่ตั้ง

๓. สร้างกระบวนการพัฒนาผู้จบอาชีวศึกษาให้สามารถก้าวหน้าในอาชีพโดยนำคุณวุฒิวิชาชีพมาดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพอย่างเป็นสากล

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

- เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, มหาวิทยาลัย. “การศึกษาแนวทางการพัฒนาประชากรของประเทศไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาประชากรด้านสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสารสนเทศ ของประชาคมอาเซียน”. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๕.
- เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, มหาวิทยาลัย. “การศึกษาสถานการณ์การอาชีวศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษา”. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๖.
- วณิชย์ อ่วมศรี. “การศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”. <https://sites.google.com>, 2556.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. “สถิติการศึกษาฉบับย่อ”. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๔.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. “ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาไทย”. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๗.
- สมศักดิ์ เรืองสุวรรณ. “การศึกษาการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา เขตตรวจราชการที่ 4 และ 5”. เอกสารลำดับที่ 15/2557 สำนักงานศึกษาธิการภาค 6 กลุ่มติดตามและประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการภาค 6, 2557.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. “การศึกษาระบบทวิภาคีหรือระบบฝึกหัดกรณีศึกษาประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และออสเตรเลีย”. กรุงเทพมหานคร. ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, ๒๕๕๗.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. “ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (๒๕๕๒-๒๕๖๑)”. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร. บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๒.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. “ข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย”. เอกสารอัดสำเนา, 2553.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. “แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ ๒๑ พ.ศ. ๒๕๕๗”. กรุงเทพมหานคร. บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๗.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. “สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา ๒๕๕๕-๒๕๕๖”. กรุงเทพมหานคร. บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๗.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. “สภากรรมการการศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. ๒๕๕๗”. กรุงเทพ. บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2557.

อนันท์ งามสะอาด, ดร. “ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน”. <http://www.oknation.net/blog> , 2555.

Sasin Institute for Global Affairs. “ความเชื่อมโยงของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑”. เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2010.

Sasin Institute for Global Affairs, “สัญญาประชาคมรูปแบบใหม่ โครงการจัดเตรียมความเชื่อมโยงของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑”. เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2010.

สัมภาษณ์

กมล ชุ่มเจริญ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย. สัมภาษณ์. ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๘.

ธีรวุฒิ บุญยโสภณ, ศาสตราจารย์ ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ อดีตประธานบอร์ดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. สัมภาษณ์. ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๘.

นรินทร์ ศรีดอกไม้, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญการสอนด้านอาชีวและเทคนิคศึกษา. สัมภาษณ์. ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘.

พรหมสวัสดิ์ ทิพย์คงคา, ดร. อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. สัมภาษณ์. ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๘.

วินัย สารสุวรรณ, ดร. กรรมการผู้จัดการบริษัท แมคพาย บลาซเทค จำกัด และอดีตนายกสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. สัมภาษณ์. ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๘.

สมชาย อ่างสุข, ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคระยอง. สัมภาษณ์. ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๘.

ภาษาต่างประเทศ

Carl Duisberg Gesellschaft Cologne. “The Dual System of Vocational Training in the Federal Republic of Germany”. Druckpartner E.Moser, Rheinbach, 1991.

Federal Ministry of Education and Research. “Innovation Circle on Vocational Education and Training”. Germany, 2008.

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบประเมินความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการทั่วไป

คำชี้แจง โปรดพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของการบริหารจัดการทั่วไปเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และอยู่ในแผนการดำเนินการในอนาคตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่ามีความเห็นด้วยมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความเห็นของท่าน และกรุณาเขียนความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาต่อไป

การพิจารณาในด้านต่าง ๆ	แนวทางการดำเนินการ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
ด้านการบริหารจัดการ	๑. กำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง			
	๒. ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ			
	๓. การจัดสรรงบประมาณตามความจำเป็นพื้นฐาน ความเสมอภาค และตามนโยบาย (Strategic Perform, Based Budgeting: SPBB)ต่อการดำเนินงานและกิจกรรมเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน			
	๔. สร้างความกระตือรือร้นให้ผู้เรียนสนใจเห็นความสำคัญของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน			
ประเด็นเพิ่มเติม(ถ้ามี)				
ด้านการเรียนการสอน	๑. การจัดให้นักเรียน/นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากสถานประกอบการ			
	๒. บูรณาการการเรียนการสอนในลักษณะที่เป็นการทำงานโครงการ นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์			
	๓. การพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพสากลและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการรองรับเข้าสู่ประชาคมอาเซียน			
	๔. การแลกเปลี่ยนครูและนักเรียนในระหว่างประเทศอาเซียน			
	๕. พัฒนาครูผู้สอนให้มีความเชี่ยวชาญด้านทักษะวิชาชีพ และทักษะภาษาอังกฤษ			

ประเด็นเพิ่มเติม(ถ้ามี)				
การพิจารณาในด้านต่างๆ	แนวทางการดำเนินการ	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย
ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	๑. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการทั้งในและต่างประเทศ			
	๒. การประชุมสัมมนาระหว่างประเทศระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในระดับนานาชาติ			
	๓. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระหว่างสถานศึกษาในประเทศอาเซียน			
	๔. การอบรมหรือประชุมวิชาการในการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพในระหว่างประเทศอาเซียน			
ประเด็นเพิ่มเติม(ถ้ามี)				
ด้านคุณภาพผู้เรียน	๑. ผู้เรียนมีทักษะและฝีมือในการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ			
	๒. ผู้เรียนมีวินัย มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ และมีจิตอาสาทำประโยชน์ให้แก่สังคม			
	๓. ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานด้านภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศอาเซียน			
	๔. ผ่านการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพ ได้รับใบรับรองในการสมัครงานในต่างประเทศได้			
ประเด็นเพิ่มเติม(ถ้ามี)				

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ รองศาสตราจารย์ ดร.สันชัย อินทพิชัย

วัน เดือน ปีเกิด ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๐๓

การศึกษา

- ปริญญาตรี วิศวกรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธา วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธาและก่อสร้าง บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการงานก่อสร้าง
- ปริญญาโท วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธา
- ปริญญาเอก วิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารอาชีพและเทคโนโลยีศึกษา

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. ๒๕๒๘-พ.ศ.๒๕๓๘ อาจารย์ระดับ ๓-๕ แผนกวิชาช่างสำรวจ คณะวิชาช่างโยธา วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ
- พ.ศ. ๒๕๓๘-พ.ศ.๒๕๔๕ อาจารย์ระดับ ๕-๗ ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- พ.ศ. ๒๕๔๕-พ.ศ.๒๕๔๙ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระดับ ๘ ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๙-ปัจจุบัน รองศาสตราจารย์ระดับ ๙ ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ประสบการณ์ด้านบริหาร

- รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร สำนักพัฒนาเทคนิคศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- หัวหน้าภาควิชาวิศวกรรมโยธา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- รองอธิการบดีฝ่ายส่งเสริมและพัฒนากิจการมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนากิจการมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.สันชัย อินทพิชัย หลักสูตร วปอ.รุ่นที่ ๕๗

ตำแหน่ง รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่ประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนฐานอำนาจทางกายภาพสู่ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ และกำลังก้าวสู่ฐานอำนาจทางความรู้ จำเป็นต้องเร่งเตรียมความพร้อมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีความรู้ความสามารถเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นอกจากนี้การดำเนินการเพื่อรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประเทศไทยจะต้องเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เพื่อก้าวเข้าสู่การรวมกลุ่มดังกล่าว ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ขยายการลงทุนด้านการวิจัยพื้นฐานและวิทยาศาสตร์ รวมทั้งการศึกษาด้านเทคนิควิชาชีพ เทคโนโลยีและสารสนเทศ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการศึกษาและยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศและสร้างเศรษฐกิจและสังคมที่มั่นคงในอนาคต จึงต้องผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานในระดับกลาง เพื่อรองรับผู้เรียนที่เข้ามาศึกษาจากต่างประเทศ ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษากับประชาคมโลกและองค์กรระหว่างประเทศทั้งระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ เพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรของประเทศและภูมิภาคให้มีความสามารถในการแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพของครู-อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่การขับเคลื่อนการศึกษาของประเทศให้เป็นที่ยอมรับ และเป็นประเทศชั้นนำทางการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง อีกทั้งการที่ประเทศไทยจะก้าวสู่ประชาคมอาเซียนจะเกิดการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากส่งผลให้เกิดความต้องการบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษาเข้าไปปฏิบัติงาน ขับเคลื่อนการทำงานของอุตสาหกรรมดังกล่าวอย่างเป็นสากล

สถานการณ์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เฉลี่ยปีละเกือบ ๓ แสนคน ในขณะที่มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา (ปวช. และ ปวส.) เฉลี่ยปีละเกือบ ๒ แสนคน แต่กลับพบว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาดังกล่าวเข้าสู่ตลาดแรงงานน้อยมาก เนื่องจากต้องการเรียนต่อระดับปริญญาตรีเพื่อให้ได้รับเงินเดือนที่สูงขึ้น ในขณะที่สภาพการจ้างงานจริงของสถานประกอบการมีความต้องการแรงงานระดับกลาง คือผู้จบการศึกษาระดับ ปวช. และ ปวส. เป็นจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพ ซึ่งจากผลการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสถานการศึกษา (๒๕๕๔: ๖-๗) ได้สรุปสถานการณ์ด้านกำลังคนในภาพรวมของประเทศในช่วง ๕-๖ ปี ที่

ผ่านมาและแนวโน้มในอนาคตพบว่า โครงสร้างการจ้างงานของประเทศยังคงต้องพึ่งพาแรงงานระดับล่าง ต้องการใช้กำลังคนระดับสูงเพียงประมาณร้อยละ ๑๐ แต่ต้องการใช้กำลังคนในระดับกลางและระดับล่างถึงประมาณร้อยละ ๙๐ กลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ มีความต้องการคนระดับกลาง โดยเฉพาะผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในสัดส่วนมากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญา จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีเข้าสู่ตลาดแรงงานมากที่สุด และประสบปัญหาอุปสงค์ส่วนเกินหรือมีสัดส่วนการว่างงานสูงกว่าแรงงานในระดับการศึกษาอื่นๆ รวมทั้งมีอัตราการจ้างงานในระดับต่ำกว่าวุฒิหรือทำงานในสาขาที่ไม่ได้เรียนจบมาโดยตรง

นอกจากนั้นสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชนจำนวนมาก ยังประสบปัญหาด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาเช่น ขาดแคลนครูบางสาขา และบางสาขามีเกินความต้องการ คุณภาพครูที่สอนในสาขาช่างอุตสาหกรรมไม่สอดคล้องกับภาระกิจการสอนและมีอัตราการเข้าออกของครูอัตราจ้างรายปีที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีค่อนข้างสูงส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เป็นผลให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ในวิชาชีพต่ำกว่ามาตรฐาน

ปัญหาด้านการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ด้านค่านิยมทั้งของนักเรียนเองและผู้ปกครอง ไม่ให้ความนิยมเหมือนกับในอดีต เนื่องจากคำนึงถึงปัญหาหลายด้านเช่น เมื่อจบแล้วแม้ว่าจะหางานได้ง่าย แต่คิดว่าไม่สามารถเจริญเติบโตในหน้าที่การงานได้เหมือนการจบปริญญา อัตราค่าจ้างงานที่ต่ำกว่าและประเด็นที่พบเห็นในปัจจุบันคือการทะเลาะวิวาทของนักศึกษาด้านอาชีวศึกษา จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ค่านิยมการศึกษาด้านนี้ลดลงอย่างมาก ส่งผลให้นักเรียนที่มีผลการเรียนดีไม่เข้ามาศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา

จากประเด็นปัญหาสาเหตุที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่าบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษานั้นมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้นถ้าปล่อยทิ้งปัญหาเหล่านี้ไว้ประเทศจะอ่อนแอลงมาก และมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคม การแข่งขันในระดับอาเซียนและระดับโลกต่อไป ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ส่งผลเสียต่อประเทศชาติอย่างมหาศาล จึงมีแนวคิดที่จะทำวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อใช้เป็นแนวนโยบายการพัฒนาคนในระดับอาชีวศึกษา เพื่อความเข้มแข็ง มั่นคง และพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาท พันธกิจ สถานภาพการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาของประเทศ
๒. เพื่อศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ที่จะสามารถบูรณาการเพื่อการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษา
๓. เพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีขอบเขตการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. รูปแบบการพัฒนาการอาชีวศึกษา เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จะมุ่งเน้นองค์ประกอบความเชื่อมโยงที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษา
๒. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้บริหารด้านอาชีวศึกษา หัวหน้าส่วนงาน ผู้ประกอบการที่มีผลกระทบต่อเชื่อมโยงการพัฒนาอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร งานวิจัย และสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอาชีวศึกษาแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเหตุผล โดยมีการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้บริหารทางด้านอาชีวศึกษา หัวหน้าส่วนงานที่มีส่วนเชื่อมโยงที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาระบบอาชีวศึกษา และผู้ประกอบการ ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึก บันทึกเสียง และภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและสรุปผลจากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุผล สรุปเป็นรูปแบบการพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมเป็นการมุ่งเน้นเฉพาะแนวทางปรับปรุง/พัฒนากระบวนการผลิตบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษาเป็นหลัก แต่ยังคงขาดการเชื่อมโยงที่ชัดเจนถึงเส้นทางการพัฒนาในอาชีพระยะยาว ทำให้ผู้ที่จบการศึกษาด้านอาชีวศึกษาไม่สามารถก้าวหน้าในสายงานอาชีพทัดเทียมกับผู้จบปริญญา ส่งผลให้ค่านิยมลดลงและมีผลกระทบต่อการตัดสินใจที่จะเข้ามาศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา หรือเมื่อจบการศึกษาด้านอาชีวศึกษาแล้ว (ปวช./ปวส.) ไม่เข้าสู่อาชีพแต่ยังคงสมัครเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยเพื่อให้จบการศึกษาระดับปริญญา ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนามีความสมบูรณ์และยั่งยืนในการพัฒนาระบบอาชีวศึกษา จึงใช้รูปแบบการพัฒนาแบบ Input-Process-Output-Outcome (แผนภาพที่ ๑) โดยพิจารณาปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ผู้ที่สนใจเข้าศึกษาด้านอาชีวศึกษา บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มาเป็นปัจจัยขับเคลื่อนด้านกระบวนการผลิต (Process) ที่มีอยู่และตามแผนการพัฒนาเพิ่มเติม ด้านปัจจัยออก (Output) ที่ได้รับผลดีเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการที่มีผลจากปัจจัยนำเข้าที่ดีและกระบวนการพัฒนาที่ดี และนำปัจจัยด้านการความก้าวหน้าของเส้นทางอาชีพ (Career Path) การพัฒนาตนและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมีมิติต่างๆในภาพรวมก็จะทำให้การพัฒนาอาชีวศึกษาประสบความสำเร็จ ส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถมีบุคลากรที่เพียงพอทั้งคุณภาพและปริมาณอย่างยั่งยืน (Outcome) และส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อระบบอาชีวศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการบริหารงานอาชีวศึกษา

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาต้องระดมผู้เกี่ยวข้องหลายส่วนร่วมกันบริหารจัดการแบบบูรณาการ เพื่อให้การบริหารจัดการตั้งแต่น้ำจนถึงปลายน้ำแบบครบวงจร ดังนั้นจากผลการวิจัยสามารถมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑.๑ รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยต้องกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมการดำเนินการจัดการการศึกษาอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และต้องมีทิศทางเป้าหมายการเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างชัดเจน

๑.๒ กระทรวงศึกษาธิการต้องมองภาพรวมของการจัดการศึกษาทุกระดับตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องและมีคุณภาพในด้านหลักสูตรที่มีมาตรฐานในทุกระดับการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการต้องมีนโยบายให้สถานศึกษาสายสามัญให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาสายอาชีพในการเข้าไปแนะแนวการศึกษาและอาชีพเพื่อให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถตัดสินใจด้วยตนเองในการเลือกที่จะศึกษาต่อในสายสามัญหรือสายอาชีพ เพื่อให้ตรงกับความต้องการ ความสามารถ และความสนใจ โดยต้องจัดให้มีการแนะแนว โดยอาจารย์แนะแนวการศึกษามีใบรับรองความสามารถการเป็นอาจารย์แนะแนว

๑.๓ สนับสนุนสถานประกอบการที่ร่วมจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาคีโดยจัดสิทธิประโยชน์ต่างๆ ให้เกิดแรงจูงใจ โดยรัฐบาลต้องกำหนดนโยบายความร่วมมือที่ชัดเจนให้ทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกันที่มีกฎหมายรองรับที่เหมาะสม และสถานประกอบการจะต้องมีผู้ควบคุมฝึกโดยครูฝึก (Meister) ที่มีใบประกอบวิชาชีพในแต่ละสาขาอาชีพ

๑.๔ กระบวนการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาด้านอาชีวศึกษาซึ่งเป็นสายอาชีพที่ต้องใช้สมรรถนะเชิงปฏิบัติแบบช่างฝีมือบูรณาการกับภาคทฤษฎี ดังนั้นกระบวนการคัดสรรคนที่เข้ามาศึกษาต้องพิจารณาทั้งด้านความถนัดทางช่างและความรู้ทฤษฎีพื้นฐานที่จำเป็น เพราะเมื่อเรียนหรือทำงานก็จะสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องให้สามารถประสบความสำเร็จและมีความสุขในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน

๑.๕ กระบวนการผลิตต้องมีสถานที่ ครูภัณฑ์การฝึกที่เพียงพอ และสอดคล้องกับการใช้งานของสถานประกอบการโดยใช้ระบบทวิภาคี (Dual System) แต่จะต้องให้ความรู้ทางด้านจัดการศึกษาแก่สถานประกอบการโดยการสร้างครูที่มีใบประกอบวิชาชีพ (Meister) ในสถานประกอบการ

๑.๖ กำหนดเส้นทางอาชีพ (Career Path) โดยการจัดทำมาตรฐานอาชีพ เพื่อการจัดทำระบบคุณวุฒิวิชาชีพ (Professional Qualification) ที่เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับอย่างสากล การจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ และการเทียบโอนประสบการณ์อาชีพสู่คุณวุฒิการศึกษาด้านอาชีวศึกษา และการประเมินเข้าสู่คุณวุฒิวิชาชีพสำหรับผู้จบการศึกษาในระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ กล่าวคือผู้ที่ทำงานหรือผู้ที่มีคุณวุฒิการศึกษาสามารถขอประเมินสมรรถนะเพื่อขอรับรองคุณวุฒิวิชาชีพได้ และผู้ที่มีคุณวุฒิวิชาชีพสามารถเทียบโอนเพื่อขอเข้ารับคุณวุฒิทางการศึกษาได้เช่นกัน (แผนภาพที่ ๒) ส่งเสริมให้สามารถก้าวหน้าทางอาชีพไปสู่ความสำเร็จในระดับผู้ชำนาญการอาชีพขั้นสูงได้โดยไม่ต้องเปลี่ยนสายงาน

๑.๗ บุคลากรสายวิชาการ ต้องยกระดับเป็นอาชีพชั้นสูงโดยมีสมาคมอาชีพที่เกี่ยวข้องรับรอง มีผลตอบแทนที่สูงเหมาะสมกับเป็นอาชีพชั้นสูงและเป็นตามความต้องการของการพัฒนาประเทศ อีกทั้งมีแนวทางการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องจากการฝึกอบรมภาคทฤษฎีและร่วมฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ และสามารถนำคุณวุฒิจำลองวิชาชีพรับรองการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง สามารถพัฒนาวิทยฐานะตนเองโดยใช้ด้านวิชาการ สิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรม

๑.๘ การจัดสรรงบประมาณเพื่อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาควรพิจารณาใน 2 รูปแบบ คือ รายหัวสำหรับสถาบันที่มีความพร้อมและมีจำนวนนักศึกษามากพอสมควร และให้แบบขั้นต่ำที่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและยกระดับมาตรฐานของสถานศึกษาที่ยังมีจำนวนนักศึกษาไม่มากพอ

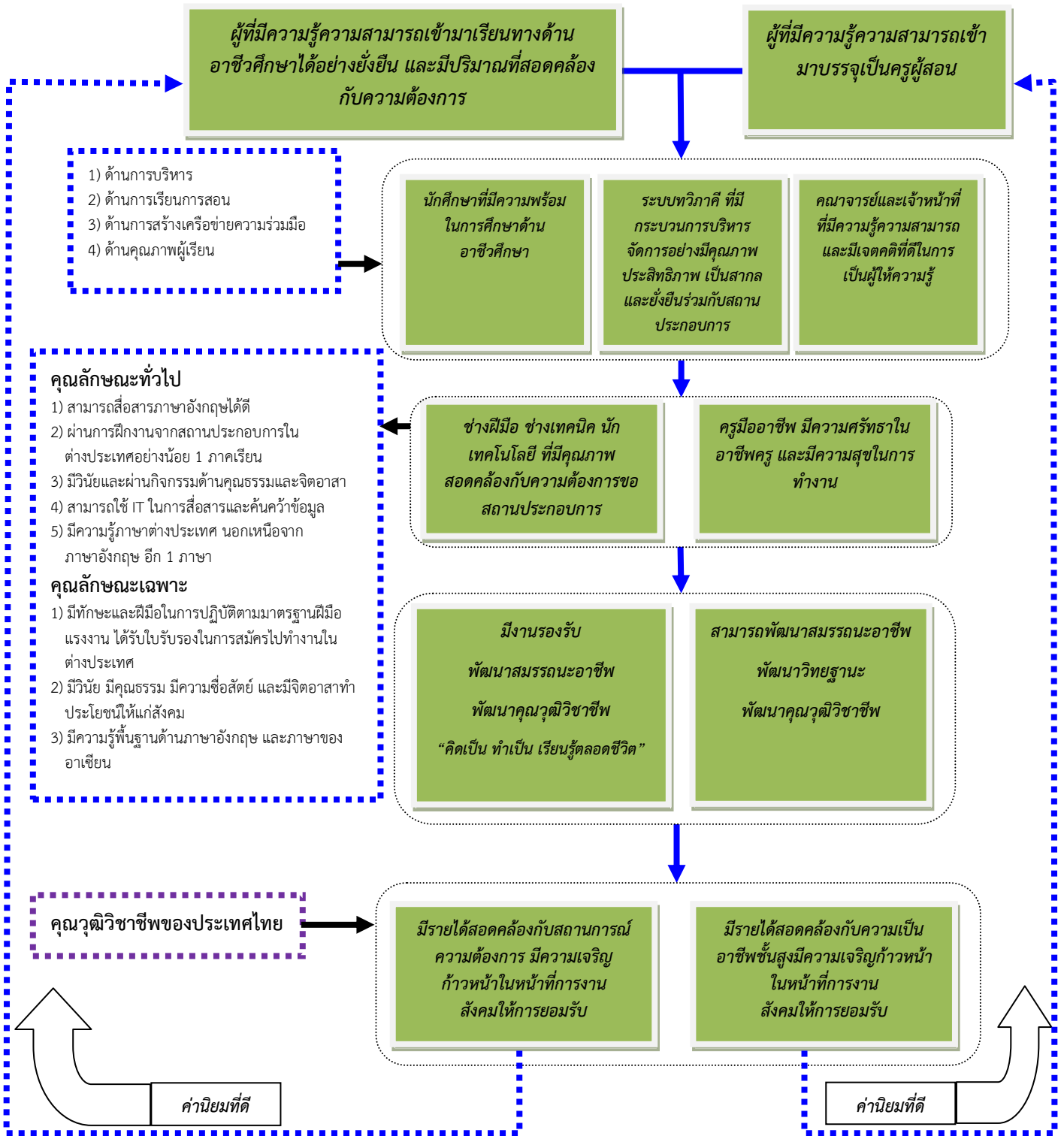
ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาระบบการศึกษาอาชีวศึกษาในปัจจุบันของประเทศไทยถือว่ามีความก้าวหน้าที่ได้รับผิดชอบครบทุกด้านอยู่แล้ว แต่สาเหตุของการพัฒนาที่ยังไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันอาจกล่าวสรุปได้เป็น ๓ ประเด็นด้วยกัน

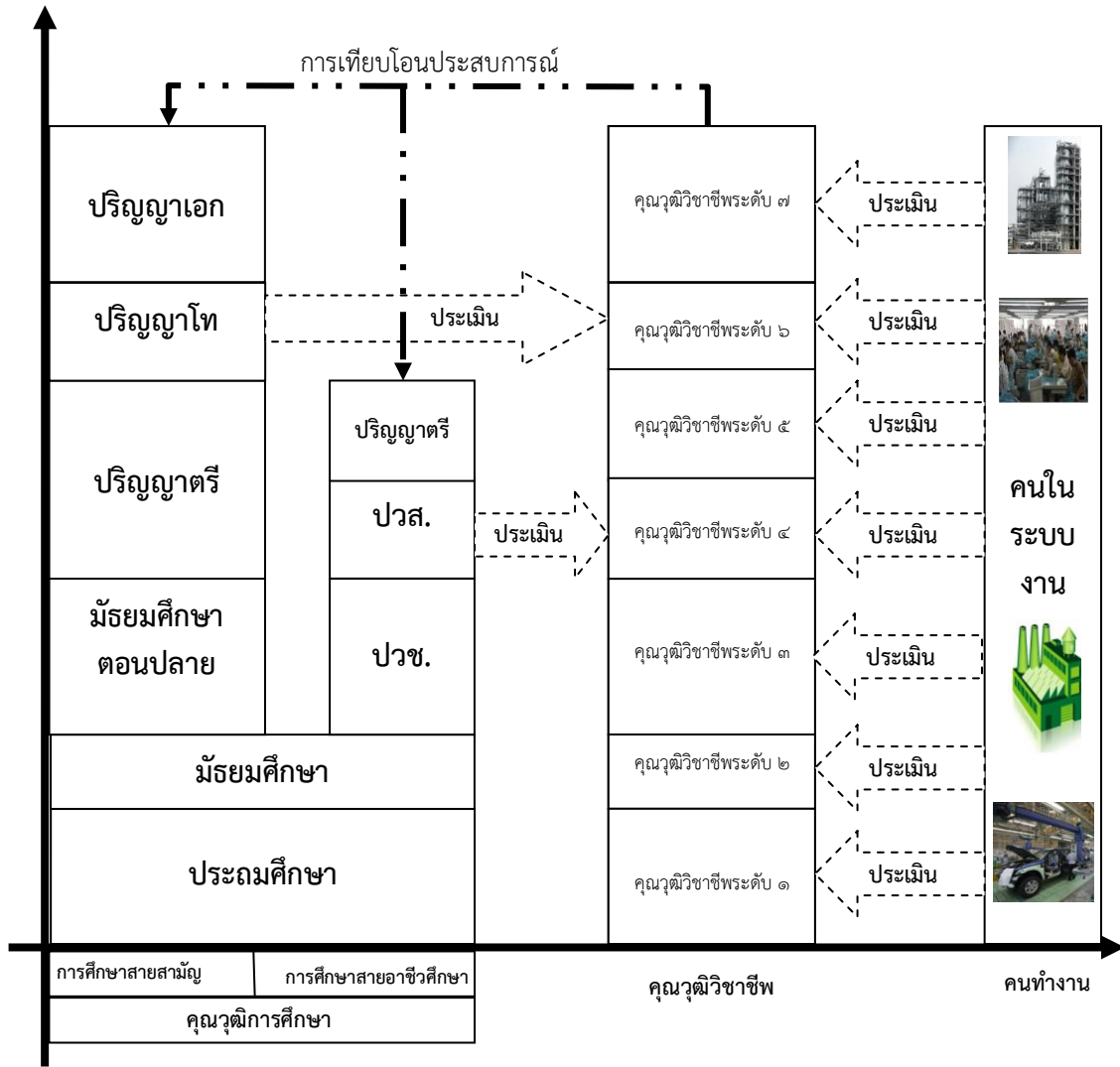
๑. ขาดความต่อเนื่องของนโยบาย มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายหลักทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐมนตรี กอปรกับรัฐมนตรีบางท่านไม่เข้าใจระบบการศึกษาแบบอาชีวศึกษา บางท่านก็มุ่งเน้นเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ มีการโยกย้ายผู้บริหารตามความต้องการของการเมืองมากกว่าความเหมาะสมในการทำงาน จำนวนครูผู้สอนไม่เพียงพอจึงใช้ครูอัตราจ้างรายปี ยิ่งทำให้ขาดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน จึงต้องกำหนดการจัดการอาชีวศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ มีนโยบายที่ชัดเจนสอดคล้องกับความต้องการทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของสถานประกอบการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมการดำเนินการจัดการการศึกษาอย่างจริงจังต่อเนื่อง และต้องมีทิศทางเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างชัดเจน

๒. รัฐบาลต้องเป็นเจ้าภาพหลักในการเชื่อมโยงหน่วยงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน ให้สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีความต่อเนื่องเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ไม่ทำงานซ้ำซ้อนกันทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ และมีหลากหลายมาตรฐาน โดยใช้ประโยชน์สูงสุดของชาติเป็นที่ตั้ง

๓. สร้างกระบวนการพัฒนาผู้จบอาชีวศึกษาให้สามารถก้าวหน้าในอาชีพโดยนำคุณวุฒิจำลองวิชาชีพมาดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพอย่างสากล

แผนภาพที่ ๑ พิมพ์เขียวการพัฒนาาระบบอาชีวศึกษาอย่างยั่งยืน

แผนภาพที่ ๒ รูปแบบการเทียบโอนและการประเมินการศึกษาของประเทศไทย